

DOKTORI DISSZERTÁCIÓ

A VEGYESÉLETKORU KÖZÉPISKOLAI KISZ-SZERVEZETEK
KIALAKITÁSA
ÉS
KÖZÖSSÉGI ÉLETÉNEK NÉHÁNY KÉRDÉSE

Írta:

Kékes Szabó Mihály

Szeged

1977

TARTALOM

	Oldal
I. A kutatás célja, tárgya	3
II. Kutatási módszerek	7
III. Az új szervezeti forma bevezetésének előzményei	
III/1. Kortörténeti kitekintés	12
III/2. Az iskolai ifjúsági szervezetek fejlődése a felszabadulás után	14
III/3. Problématörténeti elemzés	19
III/4. A tartalmi és szervezeti átalakítást szükség- szerűvé tevő okok	32
IV. Az új /vegyeséletkoru/ KISZ-szervezeti forma kialakítása és általánossá tétele	
IV/1. Kísérletek az iskolai KISZ-munka továbbfej- lesztésére	39
IV/2. Az új szervezeti forma bevezetése	50
IV/3. A középiskolai közösségi nevelés hagyományos és új lehetőségei	53
IV/4. Közösségi kapcsolatok alakulása a vegyesélet- koru KISZ-szervezetekben	62
IV/5. A KISZ-munka néhány fő területének vizsgálata	92
V. Az új szervezeti forma értékelése, javaslatok .	98
Irodalomjegyzék	104
Függelék /2. db. melléklet és 15 db. ábra/ + . . .	108-tól

I. Fejezet

A kutatás célja, tárgya

Dolgozatomban megkíséreltem feltárni, hogy a hagyományos, a közösséggé alakulásra természetes színhelyül kínálkozó osztályokra alapozott KISZ szerveződési forma megváltoztatásának, a vegyeséletkorú KISZ-szervezetek létrehozásának milyen hatása volt az iskolai közösségek életére.

A vizsgálat középpontjába az elsődleges közösségek kérdéskörét állítottuk. Feltételeztük, hogy amíg a hagyományos osztálykeretben szinte kézenfekvően kínálkozott a közösséggé szerveződés formája, addig a vegyeséletkorú KISZ-szervezet esetében problémát okozhat, hogy a megnövekedett tevékenységi szintre kell-e közül melyik lesz az, amely leginkább képes lesz hatni a fiatalokra.

Kétségtelen, hogy az új, kötelezővé tett forma is létrehozott egy keretet, de ez -ugy tűnik számunkra- kevésbé kézenfekvően kínálja az elsődleges közösségek kialakulásának pozitív lehetőségét. Önkéntelenül felmerülő kérdések még: a vegyeséletkorú KISZ-szervezetek kialakításakor van -e / teremtenek -e lehetőség/ arra, hogy primer közösséggé szerveződhető egységeket hozzanak létre; hogyan valósul meg /megvalósul -e/ az új szervezeti formában a KISZ-szervezetek és az osztály közötti kapcsolattartás; az iskolán belüli különböző szervezeti egységek között /osztály, KISZ-csoport, KISZ-alapszervezet/ milyen munkamegosztás alakul ki; a pedagógiai vezetés át tudja -e tekinteni a sokféle egységbe tartozó, megosztott munkát végző tanulókat mint

önálló, egyedi arculattal rendelkező személyiségeket stb.

Témaválasztásunk azért esett erre a területre, mert a jelzett kérdéseket, felvetett problémákat élőknek és megoldandónak ítéljük meg. A dolgozatban a jelenlegi középiskolai mozgalmi élet néhány jellemző sajátosságát szeretnénk elemezni, s ezáltal szeretnénk hozzájárulni az iskolai KISZ-munka közösségi jellegének erősítéséhez.

Témánkat időszerűnek tartjuk, mert úgy érezzük, hogy a jóindulatu törekvések ellenére kevés az ifjúsági mozgalommal foglalkozó, neveléstudományi beállítottságu elemzések száma. A fiatalok körében folytatott és végzendő vizsgálatokkal kapcsolatban nem véletlenül állapította meg az V. Nevelésügyi Kongresszus: "A párt Központi Bizottságának állásfoglalása, továbbá a kongresszusi vita alapján úgy tűnik, felül kell vizsgálni az ifjúsági szervezetek és az iskola kapcsolatát minden vonatkozásban." /1/

Az ifjúságkutatás tudományosabbá tételének igénye is megfogalmazódott: "Az elmúlt években egyre sürgetőbben fogalmazódik meg a legkülönbözőbb területeken ez az igény. Szükség van rá, hogy az ifjúság körében végzett munka megalapozottabb legyen, objektív reagálást jelentsen az ifjúság rétegeinek, korosztályainak igényeire, segítse elő a társadalomban lezajló - az ifjúságot közvetlenül érintő - folyamatok tudományos feltárását és jobb megértését." /2/

A 70-es évek elején hozott határozatokat, megtett intézkedéseket ismerve megállapítható, hogy nagyon sok pozitív

intézkedések született az ifjúság mozgalmi életének fellendítésére, munkahelyi problémáinak megoldására.

Az ifjúságkutatás gyakorlatiasabbá tételének feladatát az MSZMP KB 1972. június 14-15-i ülése is fontos célként jelölte meg: "A pedagógusmunka önállóbbá tételéhez, az ifjúság neveléséhez a pedagógiai tudományoknak sokkal nagyobb segítséget kell adnia. A hazai neveléstudomány mindenekelőtt neveléscentrikus legyen, mindenekelőtt a pedagógus munkáját segítse, általánosítsa a meglevő gazdag tapasztalatokat és támaszkodjon sokkal bátrabban a gyakorló pedagógusokra. A pedagógia élő emberekkel foglalkozó tudomány, és valódi, élő iskolai közösségekkel kell kapcsolatba kerülnie. A pedagógiának arra is ügyelnie kell -éppen az életközelség követelménye alapján-, hogy ajánlásai kidolgozásában, az oktató-nevelő munka továbbfejlesztésére vonatkozó javaslataiban ne csak az "éliskolákat", hanem iskoláink átlagát tartsa szem előtt." /3/

Az előzőekben felvázolt problémák, a társadalmi elvárások is sejtetik, hogy a dolgozat vázolt célkitűzése -az elsődleges közösségek szerepének, a jelenlegi mozgalmi felépítésben játszott jelentőségének megítélése- nagyon differenciált megközelítést igényel, az elméleti tájékozottság mellett feltételezi az iskolai gyakorlat széleskörű ismeretét is.

A viszonylag sokoldalú tájékozódás ellenére -éppen a vizsgált kérdések összetettségéből, bonyolultságából adódóan- dolgozatomban nem törekedtem valamilyen üdvös módszer felvázolására. Arra vállalkoztam csupán, hogy tapasztalataim, ismereteim és vizsgálati eredményeim alapján képet adjak a vizsgált KISZ-szervezeti közösségi életéről.

A vizsgálat középpontjában az ujtipusu alapszervezetek, s az ezekben kialakult azon csoportosulások állnak, amelyek -legalábbis elméletben- magukban hordozzák az elsődleges közösséggé alakulás lehetőségét.

II. Fejezet

Kutatási módszerek

A következő fejezetek sokoldalú tényismertetése, probléma-felvetése és helyenkénti ténymagyarázata is igazolni fogja, hogy az ifjúsági mozgalmon, a középiskolai nevelőmunka egészén belül nagyjelentőségű kérdésként kezeljük a vegyeséletkoru KISZ-szervezetek kialakításának és jelenlegi működésének kérdését.

Témaválasztásunk és feldolgozásunk során elméletileg több lehetőség is adva volt a dolgozat felépítéséhez.

Vizsgálhattuk volna azt, hogy a kísérlet során és azt követően hogyan történt meg az eredmények értékelése, megvitatása, milyen korrekciós módosítások váltak szükségessé, s ezt követően hogyan vált általánossá az új forma. Ezt az utat azonban több tényező miatt sem lehetett választani: a kísérlet beindításakor /egyenlőre még konkrét határidő megjelölése nélkül/ már eleve el volt döntve, hogy a vegyeséletkoru szervezeti formát valamennyi iskolában be fogják vezetni. A kísérlet két esztendeje alatt -a középiskolákban tanító, az ifjúsági mozgalom kérdéseit szívügyüknek tekintő pedagógusok érdeklődése ellenére- csak elvétve lehetett hallani, olvasni a kísérleti iskolák tapasztalatairól. Az ifjúsági mozgalom sajtóorgánumai és a nevelési kérdéseket tárgyaló folyóiratok sem foglalkoztak érdemben a kísérlettel. Ezek alapján érthető, hogy ezt a megközelítési módot elvetettük.

Megközelítési lehetőség lehetett volna annak vizsgálata, hogy

a kísérlet során és azt követően milyen változás következett be egy vagy több iskolán belül:

- az új szervezeti forma megítélésében;
- az iskolai KISZ-munka személyi feltételeiben;
- az anyagi és tárgyi ellátottságban.

Tapasztalataink szerint azonban lényeges változás egyik területen sem következett be. A kötelezővé tett formaváltoztatás, a kísérlet két éve alatti, az eredményekre alapozott meggyőző munka hiánya miatt az új formáról kezdetben kialakult pozitív vagy negatív kép lényegesen nem változott meg, legfeljebb -mivel pártmegbízatról, kötelező feladatról volt szó- egyre kevesebbet beszéltek a hibákról. A KISZ-szervezetek személyi-, anyagi-, technikai ellátottsága általában javult. Az azonban egyértelműen nem dönthető el, hogy ez az új szervezeti forma bevezetésével, vagy pedig a középiskolai KISZ-szervezetekkel való fokozottabb törődéssel magyarázható-e. Ugyanakkor az is kétségtelen, hogy több vonatkozásban /vezetőképzés, helyiség ellátottság, az iskolai KISZ-munkát segítő módszertani anyag/ a kívánt előrelépés nem következett be.

A gyakorlat számára hasznos vizsgálati módszernek az bizonyult, hogy az ifjúsági mozgalom történetét áttekintve, egy folyamatba elhelyezve értékeljük az új forma bevezetését. Az ifjúsági mozgalom történeti és problémátörténeti megközelítése során képet akarunk adni az ifjúsági mozgalmán belüli változási-fejlődési folyamatról, arról a folyamatról, amelynek időben legújabb szakaszát a vegyeséletkorú KISZ-szervezetek kialakítása jelenti.

Ezt az áttekintést a dolgozat első részében végezzük el. A dolgozat második felében a KISZ- és párthatározatok iskolai megvalósulását /megvalósultságát/ tekintjük át. Ezen az egységen belül tárgyaljuk az iskolai ifjúsági mozgalom és a közösségi élet kérdéseit, az egyes iskolai diák- és ifjúságmozgalmi szervek /ODB, KISZ-alapszervezet, KISZ-csoport/ viszonyát, a munkamegosztás kialakult és kialakítandó formáit.

A dolgozat említett két elkülöníthető egysége más-más vizsgálati módszerek alkalmazását tette szükségessé. A problémátörténeti feldolgozás anyagát elsősorban dokumentumok tanulmányozásából merítettük. Fő forrásként említhetjük az MDP, DISZ, a DISZ KV, később pedig az MSZMP KB, KISZ KB, a KISZ KB IB határozatait, egy-egy kérdéssel kapcsolatos állásfoglalását. Nagy segítséget jelentett a felmerülő problémák érzékelésében a korabeli pedagógiai sajtó /Köznevelés, Pedagógiai Szemle/, a Társadalmi Szemle, illetve az Ifju Kommunista folyóiratok cikkeinek tanulmányozása. A folyóiratok mellett két átfogó igényű tanulmány jelentett érdemi kiindulási alapot: Dr. Ágoston Györgynek Az ifjúsági szervezetek munkája az iskolában c. tanulmánya és Dobos Lászlónak Nevelőmunka közepiskolás ifjúsági szervezeteinkben c. írása. /4-5/

A dolgozat második részének megírásakor is kiindulópontként kezeltük a KISZ KB-nak, a KISZ KB IB-nak, a KISZ kongresszusainak az új szervezeti formával kapcsolatos anyagait.

Az új szervezeti formának a közösségi életre gyakorolt hatását többszempontu szociometria felméréssel kíséreltük meg feltárni. A szociometria vizsgálatokat a Tisza-parti Gimnázium és Vízügyi Szakközépiskola két alapszervezetében /Pabló Neruda és Körösy/

végeztük el. Kiegészítő jellegű, a társas kapcsolat alapszervezeten és évfolyamon belüli valamint évfolyamok közötti megoszlását érintő vizsgálatokat végeztünk a Déri Miksa Gépipari Szakközépiskola három alapszervezetében /Münnich Ferenc, Kandó Kálmán és Puskás Tivadar al. sz./ és a Bebrits Lajos Vasut-forgalmi Szakközépiskola 121 KISZ-tag tanulója körében.

A társas kapcsolatok alakulására vonatkozó vizsgálatokat az 1974/75-ös tanév első és második félévében végeztük. Három szituációra /barátválasztás, vezetői-irányítói tevékenységre történő választás és tanulmányi segitőtárs megjelölésére/ vonatkozó kérdéseket tettünk fel. Ezzel párhuzamosan vizsgáltuk a KISZ-tagok véleménynyilvánításának lehetséges színtereit, az alapszervezeten belüli ismeretségi szint megítélését, a tanulók szabadidős tevékenységét, a társadalmi-politikai élet eseményeiről való értesülés formáit, a KISZ-munka színvonalának emelésére tett javaslataikat stb. /Kérdőív ld. 1. sz. melléklet./

1976 januárjában az iskolai pártösszekötő tanárok segítségével nyolc szegedi középiskolában végeztünk adatgyűjtést. Kérdőívünkön /ld. 2. sz. melléklet/ a vegyeséletkorú KISZ-alapszervezetek munkájáról /KISZ-alapszervezetek száma, érdeklődési körök száma és taglétszáma, a KISZ-csoportok létrehozásának alapelvei/ kérünk számszerű adatokat.

A dolgozat összeállításához felhasználtuk még az 1974-es megyei és városi diákszemlék jegyzőkönyveit, a Tisza-parti Gimnázium és Vízügyi Szakközépiskolának az iskolai KISZ-alapszervezetek munkáját értékelő 1976 április 20-i nevelőtestületi értekezletének az anyagát, egyetemi hallgatóink gyakorlatának beszámolóit.

Megítélésünk szerint vizsgálati módszereink révén értékes és sokoldalú ismereteket szereztünk a szegedi középiskolákban folyó mozgalmi munka jelenlegi helyzetéről. Adataink alkalmasak arra, hogy a vegyeséletkorú KISZ-szervezetek közösségi tevékenységét értékelve továbbfejlesztési javaslatokat, kritikai megjegyzéseket tegyünk.

III. Fejezet

Az új szervezeti forma bevezetésének előzményei

III/1 Kortörténeti kitekintés

A szocialista szellemű magyar ifjúsági mozgalom gyökerei a múlt század utolsó éveibe nyulnak vissza. /6/ Az ifjúsági mozgalom kezdeteire és későbbi fejlődésére is rányomta bélyegét, hogy elméleti és gyakorlati feladatainak kitűzésében és megvalósításában milyen társadalmi erőkre támaszkodhatott. Az ifjúsági mozgalom munkájának eredményességében mindenkor kifejezésre jutott, hogy az ifjúsági mozgalom vezetői és irányítói tevékenységük hatékonyabbá tételéhez hogyan használták fel -ösztönösen vagy tudatosan- koruk pedagógiai, lélektani, szociológiai és egyéb tudományainak eredményeit.

Az ifjúsági mozgalom kérdéseivel általánosan foglalkozó vizsgálatnak legalább két fő tényezővel kell számolnia:

- a./ Az ifjúsági mozgalom egy adott időszakban milyen társadalmi erőkre támaszkodhat, célkitűzéseiben milyen formában /direkt vagy indirekt módon/ érvényesül egy adott osztály vagy réteg világnézeti orientáló szerepe.
- b./ Az ifjúsági mozgalomban résztvevő idősebb korosztály /világnézeti meggyőződésének megfelelően/ hogyan használja fel korának a neveléssel kapcsolatos tudományos ismereteit.

E két fő tényező figyelembevételével érthető, hogy Magyarországon a szocialista szellemű ifjúsági mozgalomnak kezdetben elsősorban az ifjumunkásság volt a természetes tömegbázisa. A KISZ

elődjeként számontartott, a KMP eszmei vezetését elfogadó Kommunista Ifjumunkások Magyarországi Szövetsége /KIMSZ/ szervezetének is döntő többségben dolgozó fiatalok voltak a tagjai.

A Tanácsköztársaság bukását követő időben az illegális pártsejtek mellett, az üzemekben és gyárakban szerveződött a haladó szellemű, a társadalmi haladásért küzdő ifjuság. Az ifjusági sejteket idősebb elvtársak vezették, így elevenen élt és hatott a forradalmár elődök példája, élők maradtak a harcos múlt hagyományai. A jobboldal, a jobboldali szociáldemokraták elleni harc állandó önképzést, nagyfoku eszmei szilárdságot követelt meg. Ismert tény, hogy hazánkban az illegális KMP rendkívül nehéz helyzetben, állandó üldöztetések közepette dolgozott. A KMP vezetőinek és a KIMSZ irányítóinak realitásérzékére utalt, hogy már a 30-as évek elején /1931-ben/ észrevették, hogy a fiatalok különböző rétegei más-más módon, eltérő eszközökkel járulhatnak hozzá a fasizmus elleni harchoz, az új Magyarország megteremtéséhez. Ezt a felismerést tükrözte az a tény is, hogy a KIMSZ-en belül megalakult a középiskolai és egyetemi csoport, a dolgozó fiatalok bérharcának támogatására létrejött a Szakszervezeti Ifjumunkás Ellenzék, s ebben az időben alakult ki az illegális pionír mozgalom. A 30-as évek végén a munkás-paraszt szövetség erősítése érdekében munkás-paraszt találkozókat szerveztek. Kapcsolatot építettek ki a Márciusi Front értelmiségeivel, az Eötvös és Gyórfy kollégistákkal.

A felszabadulás előtt azonban hatékony, az ifjuság minden rétegére, csoportjára kiterjedő egységes ifjusági mozgalmat sem a KMP sem a többi párt nem tudott /nem is tudhatott/ kialakítani.

Az osztályellentétektől terhes, pártérdekek által megosztott viszonyok között az ifjúság nevelése is ellentmondásokról volt terhes.

1945-ben még nyílt volt a kérdés, hogy az ifjúság /és ezen belül a tanuló ifjúság/ nevelése milyen szellemben történik.

III/2 Az iskolai ifjúsági szervezetek fejlődése a felszabadulás után

Az ifjúsági mozgalom szervezeti kereteit vizsgálva, s ezt a vizsgálatot az iskolára leszűkítve megállapíthatjuk, hogy a felszabadulást követő első években az osztályharc lényeges területe volt a tanuló ifjúság megnyerése. Közvetlenül a felszabadulás után -a betiltott nyíltan reakciós pártokat kivéve- újjáalakultak a pártok, s ezzel párhuzamosan létrehozták ifjúsági szervezeteiket is. "A népi demokrácia első esztendeiben a demokrácia az iskola falain kívül rekedt. A reakció mind a nevelőket, mind a tanulókat sikerrel szigetelte el az országot feltámasztó politikai és gazdasági átalakulástól. A dolgozók gyerekei a felszabadulás után évekig nem juthattak be a középiskolába. Az iskolák demokratikus szellemének kialakításában oly nagy szerepre hivatott uttörő- és diákmozgalom ekkor még kívül voltak az iskolán és csak a különböző társadalmi intézmények támogatásával tudtak létezni, miközben 10-15 fajta, az ellenforradalmi korszak szellemiségét őrző szervezet /cserkészlet, Diákkaptár, Mária-kongregáció stb./ az iskola falain belül fejlődött."

A tanítás zavartalan menetének biztosítására jelent meg a minisztertanács 1945. évi április hó 27-én hozott határozata, mely

megtiltotta, hogy iskolai tanuló politikai pártmak legyen a tagja. Ezt egészítette ki a VKM 51 711/1945. sz. rendelete:

"... felhívom a közép-, középfoku és népiskolák vezetőinek figyelmét arra, hogy az említett iskolák tanulói pártpolitikai mozgalmakban, felvonulásokban, pártpolitikai gyűléseken sem egyénenként, sem ifjusági szervezetek kereteiben nem jelenhetnek meg."/7/

Utólag megállapíthatjuk, hogy sem a minisztertanács határozata, sem a VKM rendelete nem valósult meg. A politikai pártok egyike sem mondott le arról, hogy befolyását kiterjessze a tanuló ifjuságra. Az általános iskolai demokratikus gyermekszervezet kialakításában döntő lépés volt Szávai Nándor budapesti tankerületi főigazgató 1946 október hó 10-én kelt 1388/1946-47. sz. körrendelete "a demokratikus iskola kialakításában nagy jelentőségű Uttörő Gyermekmozgalom megszervezésének és működésének támogatására". A miniszter engedélye nélkül kiadott rendelet lehetővé tette, hogy a budapesti iskolákban az uttörőcsapatok elkezdjék szervezkedésüket, s ezzel az uttörőmozgalom kilépett elszigeteltségéből, munkája fellendült. Megkésve -az 1947. évi 17 491. sz. rendeletben- a VKM is engedélyezi az Uttörő Gyerekmozgalom iskolai szervezeteinek létrehozását. A VKM-nek -e kérdéshez való viszonyát egyértelműen kifejezte az a tény is, hogy a rendeletet sokszorosított körlevélként küldték ki az iskolákba, de egyetlen hivatalos lapban sem tették közzé. /8/

A Köznevelés lapjain Csernik József vállalkozott az Uttörő mozgalom céljainak ismertetésére.

Cikkében jól érzékeltette a gyermek- és ifjusági mozgalom jelentőségét: "A család és az iskola mellett a harmadik döntő nevelési tényező a gyermek- és ifjusági mozgalom, melyre az a fontos szerep és hivatás vár, hogy a gyermek életében a család és az iskola munkája után fennálló ürt, a gyerek szabadidejét értékes tartalommal kitöltse ... A magyar demokrácia megszilárdításához és további fejlődéséhez feltétlenül szükséges egy olyan mozgalom, mely magába tömöríti, neveli és irányítja a dolgozókat, a munkásság, a parasztság és értelmiség gyerekeit, mely a magyar nép minden gyerekének alkalmat nyújt és lehetőséget ad az iskolán kívüli rendszeres és demokratikus művelődésre... Az Uttörő mozgalom a magyar demokrácia egyik legfontosabb ifjusági szervezete... Célja: mozgalmi neveléssel kialakítani egy független, szabadságszerető, közösségi érzésű, demokratikus nemzedéket."/9/

A középiskolákban és felsőfoku intézményekben lényegesen erősebbek voltak a reakció állásai. A felszabadulást követően a Magyar Demokratikus Ifjusági Szövetség /MADISZ/ megalakítása adta az első demokratikus keretet az ifjuság egységes szellemében történő politikai neveléséhez. A MADISZ-nak az ifjumunkás egység megteremtésén túl az volt a célja, hogy létrehozza a munkás-, paraszt-, értelmiségi /diák/ ifjuság egységes szervezetét. A kibontakozó ifjusági egység azonban hamarosan felbomlott. Az MKP kivételével valamennyi párt kezdte kivonni ifjuságát a MADISZ-ból, és önálló pártifjusági szervezetet alakított. /10/ A MADISZ-ba tömörült középiskolások -iskolán belüli szervezettel nem rendelkezve is- komolyan hatottak az iskolák általános politikai hangulatára.

A középiskolás MADISZ-tagok harcoltak a reakciós tanárok ellen, védték a haladást képviselő tanárokat, részt vállaltak az MKP célkitűzései megvalósításából /ujjáépítés, földosztás, demokratikus átalakulás/.

A demokratikus ifjúsági szervezetek fejlődésében döntő dátum volt 1948, a fordulat éve. Szabolcsi Miklós a Köznevelésben egyértelműen fogalmazta meg: "...az Uttörő-mozgalom demokratikus, az e g y e t l e n demokratikus ifjúsági mozgalom az általános iskolás korú gyerekek számára." /11/

1948 tavaszán a haladó ifjúsági szervezetek /rétegszervezetek/ tömörülésével létrejött a Magyar Ifjúság Népi Szövetsége /MINSZ/.

A MINSZ-be tömörült szervezetek:

Szervezet:	taglétszám:
SZIT	130 000
Uttörő	150 000
EPOSZ	65 000
Diákszövetség	70 000
MEFESZ	18 000
<hr/>	
Ö s s z e s e n t:	433 000

A MINSZ-szel a kommunista ifjúsági mozgalom legálisan is bejutott a középiskolákba és az iskolai tanulók közül a politikailag legfejlettebbeket tömörítve létrehozta saját, nem az iskolai osztályokra alapozott ifjúsági szervezetét. A magyarországi kommunista ifjúsági mozgalom fejlődését elemezve az ifjúsági mozgalom és az iskola pedagógiai kapcsolatáról szólva állapította meg Dr. Ágoston György: "Az ifjúsági mozgalom és az iskola

helyes pedagógiai kapcsolata nem azonnal sikerült a Szovjetunióban sem. Hosszu időn keresztül az ifjúsági mozgalom szervezetei ugyyszólván függetlenül működtek az iskolától. A legkiválóbb pedagógusok azonban korán felismerték az ifjúsági mozgalom nagy pedagógiai jelentőségét és azt a szerepét, hogy az iskola oktató és nevelő munkájának leghathatósabb segítője legyen." /12/

A MINSZ a munkás-, paraszt és tanuló fiatalok rétegszervezeteinek szövetségéeként a fordulat évétől 1950-ig, a DISZ megalakulásáig működött. 1950-ben a DISZ /Dolgozó Ifjúsági Szövetség/ megalakulásával a magyar ifjúság új típusu, egységes szervezete jött létre. A DISZ -később részletesen tárgyalandó fogyatékos-ságai ellenére- kiemelkedő eredményeket ért el:

- eredményesen vett részt a marxista-leninista világnézet terjesztésében;
- formálta az ifjúság politikai meggyőződését;
- emelte a műveltségi színvonalat;
- tízezreket vont be a társadalmi tevékenységbe;
- hazaszeretetre, internacionalizmusra nevelt.

Az ellenforradalom leverése után újjászervezett kommunista ifjúsági szervezet / a KISZ/ a magyar ifjúság egységes szervezete maradt, de rétegenként más-más formában, eltérő eszközöket használva dolgozott /és dolgozik/ az ifjúság szocialista szellemben történő nevelésén.

III/3 Problématörténeti elemzés

Napjaink KISZ-munkájának megértéséhez és megítéléséhez ismerünk kell a korábbi ifjúsági szervezetek működésének eredményeit és problémáit is. A mozgalmi-pedagógiai irodalom komoly hiányossága, hogy átfogó igényű, a gyakorlat számára is hasznos tanácsokat adó elemzés -e témából napjainkig nem született.

Egyik legsúlyosabb problémája az ifjúsági mozgalomnak a közösségi nevelés mibenlétének, természetének az értelmezése volt. A felszabadulás után tartalmában és módszereiben egyaránt új utra lépő pedagógiánkban még a koalíciós korszak végén is erősen érződött a polgári pedagógia hatása. Ez -elsősorban a középiskolákban- a különféle önkormányzati rendszerek elburjánzásában nyilvánult meg. " ...az a helyzet alakult ki, hogy nálunk

az avantgardizmus káros hatása miatt a gyermeki önkormányzat gondolata akkor vált éppen kompromitálttá, amikor Makarenko megismerése nyomán a szocialista gyermekközösségek kialakítására irányuló önkormányzaton alapuló kísérleteknek kellett volna kezdődniük. Természetes, hogy az 1950-es párthatározat után, amikor a polgári pedagógia befolyásának megszüntetése volt a soron levő feladat, nem volt kedvező a helyzet ilyen kísérletek elindítására"/13/

A közösségi neveléssel kapcsolatban sok tévedést eredményezett a közösségi nevelés helyének téves értelmezése is. Jeszipov, Kairov és Goncsarov felszabadulás után megjelent műveiben a közösségi nevelés -Makarenkótól eltérően- csak egy részterülete és nem alapja, színtere a közösségi erkölcsi nevelésnek. Az új

felfogás Dr. Ágoston György Pedagógia I.-ben már a Makarenko által használt értelemben állapítja meg: "Ha a kommunista etika logikai tengelye a közösség, ha a kollektivizmus a kommunista erkölcs elve /A. Siskin/, akkor a kommunista nevelés erkölcsi problémája is nyilvánvalóan a közösségi ember nevelése."

A MADISZ és a MINSZ esetében is csak homályosan rajzolódott ki a mozgalmi szervezeti keretnek és elvárásnak az iskolai munkához és magatartáshoz való viszonya. Ezzel magyarázható, hogy a két párhuzamosan létező szervezeti egység között általában nem alakult ki egészséges munkamegosztás. A tanárok jelentős része nem volt tisztában az ifjúsági mozgalom jelentőségével, nem megfelelően segítette annak munkáját. Az ifjúsági mozgalom iskolai szervezeteiben nem segítőt, hanem gyakran ellenséget látott. A szervezett diákok -megfelelő vezetés hiányában- sokszor elfeledkeztek iskolai-tanulmányi kötelezettségeikről, lazították az iskolai fegyelmet. Sokáig nem vált világossá az a -napjainkra is érvényes- megállapítás, hogy a szocialista iskolának és az iskolai ifjúsági mozgalomnak nincs és nem is lehet eltérő célja: mindkettő a tanulók kommunista szellemében történő nevelését hivatott elősegíteni. Amiben azonban mégis más az ifjúsági szervezet:

- a politikailag legfejlettebb tanulókat fogadja soraiba;
- a politikai nevelésben pluszt akar nyújtani;
- iskolai szervezeteit és szerveit az önkéntesség elve alapján hozza létre;
- módszerei, tevékenységi formái sokban eltérnek az iskolai formáktól;

-az iskolánál nagyobb politikai /és egyéb/ követelményeket támaszt;

-az iskolai elvárásokat mozgalmi elvárásokká teszi.

Tehát elsősorban a feladatok megközelítési módjában /önkéntes ill. kötelező jelleg/ és a feladatok megvalósítása során vállalt együttműködés fokában van eltérés.

A MADISZ és MINSZ időszakában -a réteg munka elhanyagolása miatt- a fenti összefüggések tisztázatlanok maradtak, s ebből adódóan az iskolai ifjúsági mozgalom nem foglalkozott megfelelő intenzitással az iskolai /elsősorban a tanulmányi/ munka kérdéseivel. A DISZ megalakulása minőségileg magasabb szintű munkát, de újabb problémákat is eredményezett. Az 50-es évek elején -nem teljesen függetlenül a pártvezetés hibáitól- egyre súlyosabb nehézségeket okozott az ifjúsági avantgardizmus. Az avantgardizmus iskolai szinten a tanulmányi fegyelem általános lazulásában nyilvánult meg:

"Nem egy helyen maguk az iskolai DISZ-szervezetek és az egyes DISZ-funkcionáriusok azok, akik és amelyek rossz példaadással csirái a laza iskolai fegyelemnek." /14/

A hibákat és azok okait elemezve Gosztonyi János a DISZ KV-e titkára megállapította: "...a DISZ KV-e mindezekig nem ismerte fel az iskola szerepét az új szocialista társadalom felépítésében, elhanyagolta az iskolai munkát ... A DISZ iskolai munkája elsősorban az, hogy a tanulókat jó munkára buzdítsa, hogy elősegítse, megerősítse az iskolai fegyelmet." /15/

A DISZ KV-e kritikai hangvételű elemzése egy másik lényeges

kérdésre is rávilágított: "A középiskolákban ugyyszólván minden tanuló tagja a DISZ-nek, ami azonban nem elsősorban politikai meggyőző munka eredménye, hanem a kötelező diák-szövetségi tagság folytatása, ezért a DISZ-hez való tartozás jelentős mértékben formális... A középiskolában meg kell szüntetni azt a helyzetet, hogy minden tanuló automatikusan tagja legyen a DISZ-nek és félreérthetetlenül biztosítani kell a DISZ-tagság önkéntességét."

Az idézett részekből egyértelműen kitűnik: a DISZ a középiskolákban nagyon rövid idő alatt tömegszervezetté vált, tagtoborzása során nem érvényesült megfelelő mértékben az önkéntesség elve, nem mindig folytak a politikai meggyőzéshez.

A feltárt hiányosságok ellenére a DISZ KV-e nem tudott olyan intézkedéseket kidolgozni és végrehajtani, amelyeknek eredményeként sikerült volna megjavítani a középiskolai DISZ-szervezetek többsége munkáját. A középiskolai DISZ-munka hibái is jelzik: csak követelmények támasztásával és megvalósításának ellenőrzésével lehet hatékony, az iskolai és mozgalmi követelményeket egyaránt megvalósító nevelést folytatni. Hibás az a nézet, hogy minden tanuló válogatás nélkül tagja lehet az ifjúsági szervezetnek, mert ez a nézet szükségszerűen vonja maga után a mozgalmi munka színvonalának csökkenését, olyan passzív tömeggel emeli meg az iskolai ifjúsági szervezet létszámát, amelyet már nem lehet -vagy csak aránytalanul nagy munka árán lehetséges- gyors, hatékony akciókba bevonni.

Az 50-es évek politikai légköre azonban természetesen és szükségszerűen szülte ezt a helyzetet:

a középiskolákban a magas szervezettségéből következően természetes volt a DISZ-szervezeti tagság, a DISZ-szervezetben való kivüliség volt a különös, az egyedi. Ebben a légkörben eltérően a MADISZ és MINSZ-tagságtól- az, hogy valaki DISZ-tag volt nem jelentett feltétlenül politikai hitvallást is. A DISZ-létszám nemkívánatos emelését célzó akciókra jó példa a DISZ KV-e 1951. december 31-1 határozata, mely alapján a VIII. osztályosok számára is létrehozták a DISZ alapszervezeteket. E határozatot követően a VIII. osztályos uttörőket szinte kivétel nélkül DISZ-tagga fogadták, s ez -elsősorban a középiskolákban- akadályozta a szervezeti fegyelen megszilárdítását. A DISZ KV 1954. április 29-1 határozata megszüntette az általános iskolai tagtoberzást. A kedvezőtlen tapasztalatok /érdektelenség a DISZ-munka iránt, az uttörő munka színvonalának csökkenése/ ellenére 1954-ben a DISZ KV XII. plénuma ismét úgy határozott, hogy a 700 000-es taglétszámot millióra kell emelni. Ez az intézkedés -főleg a tanintézetekben- csak a mozgalmi követelmények bizonyos szintjének feladása árán valósulhatott meg. A követelmények feladásának tudata érződik Dobos Lászlónak "A DISZ II. kongresszusának néhány pedagógiai tanulsága" címet viselő, a Köznevelés 1955/4. számában megjelent cikkében is, amelyben így írt:

"Világos, hogy mi pedagógusok sem maradhatunk a kiválogatás álláspontján, hanem a nevelés álláspontjára kell helyezkednünk. Mi nemcsak a DISZ-tagságért vagyunk felelősek, hanem az egész magyar ifjúságért..."

Dobos is úgy látta, hogy a középiskolákban csak a politikai nevelés és a követelménytámasztás bizonyos foku háttérbe szorítása révén lehet érdeklődést keltő és kielégítő DISZ-szervezeteket kialakítani: " Ahhoz, hogy a DISZ-szervezeteink milliós tömegszervezetté váljanak élő munkaterületté kell tennünk középiskoláinkban is a kulturális tevékenységet. Igen fontos szerepet játszanak a jól működő szakkörök. Ezek vonzóereje a legnagyobb, ezek emelik leginkább a DISZ-szervezet tekintélyét, ezekkel általában a tanulók elégedettek, nem győzik dicsérni, magasztalni." /16/

A MADISZ és MINSZ idején, de a DISZ esetében is vissza-visszatérő problémákkal találkozhattunk:

- az ifjúsági avantgardizmus jelentkezésével;
- az ifjúsági szervezet iskolai szerepének, feladatának tisztázatlanságával;
- a szervezeti létszám alakulásának kérdésével.

A MADISZ és MINSZ esetében az ifjúsági avantgardizmus nagyon sokszor helyes politikai törekvésekkel együtt, azok támogatójaként jelentkezett. Míg az egyik oldalon hozzájárult a munkáshatalom konszolidálódásához, addig az iskolák vonatkozásában lazította a munkafegyelmet, nehezítette a kiegyensúlyozott oktatómunkát. Az ifjúsági mozgalomnak ez a kétarcúsága bizonyos fokig még a DISZ tevékenységében is fellelhető, de ekkor már lényegesen kisebb szerepet és jelentőséget tölt be a politikai küzdelmekben és jóval negatívabb hatást fejt ki az iskolai fegyelem lazításával.

Az, hogy a MADISZ és a MINSZ alacsony taglétszáma ellenére is képes volt hatni az iskolák politikai légkörére, elsősorban tagjainak aktivitásával, lelkesedésével magyarázható. A szervezeti tagság ekkor még határozott politikai hitvallást jelentett, és nemegyszer hátrányos következményekkel is járt. Az 50-es évek elejétől azonban -a tömeges DISZ-tagsággal párhuzamosan- vesztett súlyából és hiteléből a szervezeti tagság értéke. A DISZ elkincstárisodásában sok tényező játszott közre. Elsődleges jelentőségű bizonyára az volt, hogy rövid idő alatt, automatikus felvételek és beléptetések útján nagyszámu középiskolás lett DISZ-tag. Ez azért jelentett problémát, mert nagyon sok iskola nem rendelkezett semmiféle tapasztalattal az ifjúsági mozgalom célját, feladatát illetően. Az iskolák felsőbb szerveiktől nem kaptak megfelelő módszertani felkészítést, így sokszor alapvető kérdésekben is tanácstalanok voltak /pl.: DISZ-tagsággal kapcsolatos elvárások, a DISZ-tagok jogai és kötelességei, a DISZ-munka viszonya az iskolai feladatokhoz stb./.

A létszám gyors emelésével jelentkező feladatokra a DISZ KV-e sem készült fel megfelelően. A DISZ KV-nek nem állt rendelkezésére megfelelő tapasztalat a középiskolás mozgalmi munkáról, annak irányításáról, a DISZ és az iskola állami vezetésének munkakapcsolatáról. A felső irányítás hibáiban nem kis szerepet játszott a DISZ függetlenített apparátusának felkészületlensége: "... a DISZ függetlenített apparátusának 74 %-a csupán 8 általános iskolát, illetve annál kevesebbet végzett. A 121 járási DISZ-titkár közül csupán 6 elvtársnak van a 8. általános iskolánál magasabb képzettsége." /17/

Az óriási létszámúra duzzadt középiskolai DISZ-szervezetek irányítása, a munka átfogása gyakran megoldhatatlan feladat elé állította az iskolák kellően fel nem készített párt- és állami vezetését. A felső DISZ-szervek rendeletekben és körlevelekben hangsúlyozták ugyan a követelményállitás fontosságát, de ugyanakkor gyorsütemű szervezést és létszámemelést követeltek. A kényszerhelyzetben az iskolák szinte kivétel nélkül az egyetlen járható utat választották: a DISZ-szervezeteket osztályonként szervezték meg és az egyes alapszervezetek segítségnek-támogatásának feladatát az osztályfőnökökre ruházták rá.

A szervezeti forma vizsgálatánál feltétlenül figyelmet érdemel ez az időszak, hiszen azok a hagyományok -jók és rosszak vegyesen-, amelyek a középiskolai mozgalmi munkában a vegyeséletkorú KISZ-alapszervezetek létrehozásáig kialakultak ebből az időből származtathatóak.

Néhány ezekből a "hagyományokból":

A DISZ-/KISZ/ alapszervezetnek mindenki tagja. Ennek egyik okát /a szervezés adminisztratív irányítását/ már láttuk. Burkoltan azonban a magas szervezettségben az is közrejátszott, hogy aki az iskolai ifjúsági szervezetbe nem lépett be, lehetlenné tette magát. A középiskolások esetében egész későbbi életutjuk attól függött, hogy a tanulmányi munkával párhuzamosan hogyan vállaltak részt a DISZ-munkából.

A DISZ tömegszervezetté válásával magyarázható, hogy feleslegessé váltak a DISZ-en kívüli iskolai diákönkormányzati szervek. A DISZ-alapszervezet lényegében az osztállyal, az iskolai

DISZ-szervezet pedig az iskolába járó tanulók összességével vált azonossá.

A DISZ-be való belépés és a DISZ-tagság sokszor formális volt, egységes követelményrendszert nem lehetett támasztani a tagokkal szemben.

A mozgalom ellaposodásához az is hozzájárult, hogy az iskolák nem rendelkeztek kellő számban olyan pedagógusokkal, akik értették és támogatták volna az iskolai DISZ-munkát. A pedagógusok többsége nem tudta oktató-nevelő munkájában hasznosítani azt a lehetőséget, hogy a DISZ-szervezet /azaz osztálya/ tanulóit tanórán kívüli tevékenységében is megismerhette. Ez a probléma egyaránt jellemezte az uttörő- és a DISZ-mozgalmat: "...az ifjúsági mozgalom bizonyos mértékig a legtöbb iskolában még most is külön testet képez, nem szerves része az iskola nevelői és oktatói munkájának. Osztályfőnökeink nem igen foglalkoznak még osztályuk uttörő rajának ügyeivel, és enélkül természetesen nem sikerül osztályközösséget szervezni. Igen sok rajgyűlést láttam, amelyen nem jelent meg egyetlen pedagógus, még az osztályfőnök sem. A rajgyűléseket nem segítik pedagógusaink megfelelően előkészíteni és így a rajgyűlések sokszor érdektelenek, unalmasak."/18. Az említett érdektelenséggel rokon jelenség volt, hogy a DISZ-vezető tanárok egy része osztályfőnöki órán tartotta meg a DISZ-gyűlést. "Szinte általánossá vált az elmúlt években az a helytelen gyakorlat, hogy a DISZ-taggyűlést osztályfőnöki órán tartották, és így természetesnek vették az alapszervezet vezetői, hogy a taggyűlést az osztályfőnök irányítja."/19/

A DISZ-szervezetet iskolai szinten vezető tanárok mozgalmi munkára történő felkészítését sem sikerült intézményesen megoldani. A felsorolt hiányosságokból következett, hogy az iskolai munkatervekben mechanikusan másolták a "felülről" kapott szempontokat, gyakran megsértették a demokratizmust, magatartási érdemjegyben mérték a DISZ-munkát, az osztály pénzeként kezelték /ill. iskolapénzként/ a DISZ bevételeit.

Az 50-es évek közepén -a DISZ hibás szervezési elveit, a gyakorlati munka fogyatékosságait ismerve- joggal szólaltak meg az aggodalom hangján az ifjúsági mozgalom pedagógiájával foglalkozó szakemberek: "... a DISZ nem foglalta el a szerepének megfelelő helyet az ifjúság életében, nem teljesíti kielégítően tömegszervezeti szerepét... A DISZ nem tudott a fiatalokban saját munkája iránt kellő érdeklődést kelteni ... A DISZ keretein belüli egyéni agitációt, a kulturális és sportmunkát megszüntette... a kulturális és sportmunkát kedvelő fiatalok otthagyták a DISZ-t." /20/

"A DISZ nevelőmunkájában az elmúlt két évben a legnagyobb hiányosság abban mutatkozott, hogy politikai tartalma minimálisra csökkent, a DISZ ugyszólván lemondott a hallgatók politikai neveléséről." /21/

"Ifjúságunk egy része arra kényszerült, hogy az ifjúsági szervezeten kívül találja meg a maga érdeklődési körét, élje a maga életét és ebből sok rossz, helytelen származott."/

A Pedagógiai Szemlében Juhász Béla a tartalmatlanná vált jelszavak veszélyére figyelmeztetett: " Jelszavakat idegzettünk be az ifjakba /pl. Tanulj jobban, hogy tovább tanulhass!/,

amelyek a társadalmi és gazdasági élet gyors változásai miatt tartalmukat, érvényüket egy-kettőre elveszítették. Természetessé vált -e folyamat következő szakasza: az üressé vált jelszavak után következő új jelszavakkal szemben az ifjúság egy része közömbös, sőt ellenséges magatartást tanusít. Ugy érzi, hogy csalódott azokban, akik vezetik. És mi erre, az ilyenféle magatartással válaszoló ifjúságra egyszerűen azt mondjuk: fegyelmezetlen!"

Juhász Béla a jövőre vonatkozó gondolataiban helyesen fogalmazta meg a feladatokat: "Ma valaha, most kell kézen fogva vezetni, még határozottabban nevelni ezt az ifjúságot, s nem magára hagyni vagy vádolni. Parancsoló követelmény: ahol a nevelés lehetséges, ott szükséges is. Az ifjúságot mindig szükséges nevelni." /23/

A DISZ felső és alsó szintű vezetésének hibás módszerei, az iskolai gyakorlat fogyatékoságai nagymértékben hozzájárultak ahhoz, hogy tanuló ifjúságunk nem jelentéktelen része értetlenül szemlélte az ellenforradalmat, egy részük időlegesen megtévedt, és csak a legöntudatosabbak igazodtak el az eseményekben.

A DISZ középiskolai tapasztalata sorában -az említetteken kívül- még számos olyan is akad, amelyeket napjainkban célszerűen fel lehetne használni.

Pl. az osztály DISZ-szervezetekben történt először kísérlet DISZ-csoportok kialakítására. "Ma elmondhatjuk: mind tanulmányi, mind fegyelmi téren ebben az osztályban állítja fel a DISZ-szervezet az egyes DISZ-tagokkal szemben a legkomolyabb követelményeket és ebben osztályban kéri leginkább számon

egymástól azok teljesítését." /24/

Az életkori sajátosságok figyelembevételének fontosságát is több szerző hangsúlyozta: "Az iskolai DISZ-munka egyik sajátossága, hogy rendszerint maguk a vezetők sem sokkal tapasztaltabbak, mint maga a tagság."/25/ E megállapítás alapján az ifjúsági vezetés mozgalmi munkára történő jobb felkészítését, vezetőképző táborok létrehozását sürgették a cikkírók.

Ismét mások a mozgalmi munka olyan megszervezésének szükségességét hangsúlyozták, amely a közösségi nevelés követelményeinek is megfelel: "Ha ma /megj.: 1956-ban/ áttekintjük ifjúságunk nevelésének egész terepét, éppen a fiatalok zömének valamiféle közösségen kívülisége vagy alkalmi, véletlenszerű csoportosulása az, ami szembetűnik. Ez az aggasztó jelenség az egyik forrása az ifjúság nevelése terén fellelhető gyengéinknek. Ebben az irányban hat a DISZ-szervezetek jelentős részének szervezeti lazasága és közösséggé alakultságának hiánya, az iskolai nevelés egyoldalú oktatói jellege és nevelési funkcióinak leszűkülése... a DISZ-alapszervezetek jó része közösségi arculata hiányának egyik fő oka éppen abban rejlik, hogy hiányzanak az elsőfokú közösségek /DISZ-csoportok/, s így a tagok nem kötődnek eléggé az alapszervezet életéhez." /26/

A DISZ-csoportok kialakítására irányuló törekvések, a közösségi nevelés gondolatának előtérbe kerülése, a hibák feltárása jelzi, hogy az 50-es évek közepén már jelentős erőfeszítések történtek az iskolai DISZ-szervezetek munkájának megjavítására.

Elemzésünk során -eredeti célkitűzéseinknek megfelelően- elsősorban azokat a hiányosságokat emeltük ki, amelyek később az iskolai KISZ-szervezetek munkájában valamilyen formában tovább éltek, vagy ujratermelődtek. Ez a tárgyalási mód természetesen egyoldalú: a hibákra, hiányosságokra, azok okaira koncentrált. A hibák feltárása mellett azonban próbáltuk érzékelteni /ld. 18. oldal/ a DISZ elvitathatatlan érdemeit is.

A KISZ-t megelőző ifjúsági mozgalmak kérdéseinek elemzése során láthattuk, hogy az iskolai ifjúsági mozgalom sorsának alakulása az osztályharc szerves részét képezte. A felszabadulást követő, még nem konszolidálódott viszonyok között a haladó szellemű ifjúsági mozgalom csak a diákok töredékét tömöríthette, iskolai szervezetet még nem hozhatott létre. Munkájában, feladatkitűzésében az osztályharc aktuális kérdései vezették, rétegspecifikus feladatokat nem tűzött ki célul. A mozgalom hatása az iskolai munkára nem ítélt meg egyértelműen. A pozitív törekvések, tudatos politikai hitvallás mellett avantgardista tendenciákat is magában foglalt. A mozgalom felső szintű vezetése -a rétegmunka kialakulatlansága miatt- a hiányosságokat csak megkéskéve ismerhette fel.

A DISZ megalakításával nagyon rövid idő alatt az ifjúsági mozgalom -elsősorban a középiskolákban- tömegszervezetté vált. A nagylétszámú, sok passzív taggal, mozgalmilag kellően fel nem készült vezetővel /tanár és diákvezetővel/ rendelkező iskolai DISZ-szervezetek többségében egy idő után formálissá vált a munka.

A DISZ fennállása alatt a mozgalmi-közösségi nevelés kérdései nem kerültek eléggé előtérbe sem az iskolai nevelőmunka gyakorlatában, sem a közösségi neveléssel foglalkozó pedagógiai szakirodalomban. Ezekkel a tényezőkkel magyarázható, hogy a hagyományos diákönkormányzati szervek elsorvadásával /elsorvasztásával/ párhuzamosan az iskolai és mozgalmi közösségi feladatokat egyaránt a DISZ-nek kellett magára vállalnia. Az osztályra alapozottan működő DISZ-szervezeteket az osztályfőnökök irányították, de munkájukat nehezítette, hogy -járatlanok lévén a közösségi és mozgalmi nevelés kérdéseiben- nevelő munkájukban nem használhatták fel azt a pedagógiailag rendkívül értékes pluszt, amit osztályuk tanulóinak tanórán kívüli tevékenységükben történő megismerése nyújtott. Az osztályfőnököket DISZ-patronáló feladatuk ellátásával az igazgató bízta meg, így neki és nem az iskolai pártszervezetnek számoltak be munkájukról.

III/4 A tartalmi és szervezeti átalakítást szükségsszerűvé tevő okok

Problématörténeti elemzésünk során láttuk, hogy a haladó szellemű ifjúsági szervezeteink történelmileg változó feltételek között, a lehetőségekhez alkalmazkodva, ugyanakkor azok által determináltan végezték munkájukat. 1956 után -s ez egyértelműen a korábbi ifjúsági szervezetek tevékenységének társadalmi elismerését jelzi- nem volt vitás, hogy szükség van -e

kommunista szellemű, egységes magyar ifjúsági mozgalomra. Az 1957 március 21-én zászlót bontó Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség a magyar ifjúság egységes szervezeteként, de az ifjúság különböző rétegeinél más-más formákat és eszközöket alkalmazva kezdett dolgozni.

A középiskolákban legsürgetőbb feladat a helyes politikai szemlélet kialakítása, valamint a meglazult tanulmányi rend és figyelem helyreállítása volt. Az iskolai munkáról szóló első KISZ-dokumentumok két fő feladatot jelöltek meg: aktív részvétel a társadalmi-politikai közéletben és jó eredmény a tanulmányi munkában. Az ifjúsági szervezetnek tagjaival szemben támasztott magasabb elvárását kifejezte az is, hogy egyedül a középiskolákban bevezették a Kilián György próbát. A Kilián próba letétele és ezzel a KISZ-tagság elnyerése után következő magasabbfoku követelményeket az Ifju Kommunista Próbába foglalta magába. /27/

A KISZ KB mellett Középiskolai Tanács elnevezéssel rétegtanácsadó testület alakult, amelynek komoly mozgalmi tapasztalattal rendelkező pedagógusok és diákok lettek a tagjai.

A KISZ eddigi történetét áttekintve sok sikert, kiemelkedő akciót találhatunk. Az eredmények mellett azonban fogyatékosságokba is fel kell figyelni. A fogyatékosságok egy része azért szembetűnő, mert a korábbi ifjúsági szervezetek /MADISZ, MISZ, DISZ/ tapasztalatainak figyelembe nem vételéről árulkodnak.

1957 után néhány évig sikeresen és jól működött a Kilián-próba rendszere. Az első évek sikerében iskoláink fiatal pedagógusainak, a tapasztalt ifjúsági vezetőknek volt nagy szerepük.

Néhány év után azonban visszaesés következett be: mechanikusan jelölték ki a foglalkozások vezetőit, kevesebb figyelmet fordítottak az előírt Kilián-próba követelményeinek a teljesítésére. A foglalkozások unalmassá válása, a belépéssel kapcsolatos elvárások csökkenése eredményeként a KISZ-ben is lejátszódott az a jelenség, amelyet a DISZ-nél tapasztalhattunk: a szervezeti tagsággal kapcsolatos formális és tartalmi elvárások szintjének csökkenésével párhuzamosan válik tömegszervezetté a mozgalom. Szerintünk tehát nem a KISZ, illetve azt megelőzően a DISZ tömegszervezeti jellege a hibás a mozgalom ellaposodásáért, hanem az, hogy a tömegszervezetté válás üteme nemkívánatos gyorsasággal és körülmények között következett be.

Az új helyzet régi problémákat vetett fel, ismert megoldásokat eredményezett:

- a tanulmányi osztályra alapozottan működő KISZ-szervezeteket hoztak létre;
- a KISZ-alapszervezet irányítását az osztályt legjobban ismerő pedagógusra, az osztályfőnökre bízta rá;
- osztály és iskolai szinten feleslegessé vált a diákönkormányzat és a KISZ-vezetés szervezeti párhuzamossága /ismét egymechanizmus alakult ki/;
- az önkormányzati szervekre háruló hagyományos iskolai feladatok megoldását a KISZ-nek kellett magára vállalnia;
- az iskolai KISZ-szervezetek és alapszervezetek idejüknek és energiájuknak jelentős részét nem a tanulmányi-politikai

feladatok megoldására fordították, hanem egyéb iskolai teendők /pl. ügyelet megszervezése, késések ellenőrzése, kirándulások előkészítése/ elvégzésére.

Az iskolai KISZ-szervezetek tényleges tevékenysége és a tulajdonképpeni célkitűzései közötti szakadék évről-évre növekedett, s a hatvanas években az iskolai KISZ-szervezetekkel való beható foglalkozás elkerülhetetlenné vált. A fennálló állapotok tarthatatlanságát fejezte ki az Ötödik Nevelésügyi Kongresszus helyzetértékelése is: "... romboló ellentmondás támad a valóban hatékony és élettelis önkormányzás hiánya, a szűk iskolai formákba szorított tevékenységi lehetőség és a fiatalok természetes önállósulási törekvései, igényei között. Ennek máris az a következménye, hogy a fiatalok egyes csoportjai kivonulnak az általunk teremtetett intézményes és szervezeti keretekből."

A kongresszus a problémák megoldásának menetére vonatkozó elképzelését is körvonalazta: "A párt Központi Bizottságának állásfoglalása, továbbá a kongresszusi vita alapján úgy tűnik, felül kell vizsgálni az ifjúsági szervezetek és az iskola kapcsolatát minden vonatkozásban. Az ifjúsági szervezetek tevékenységének tartalma, szervezeti formái és módszerei túlságosan iskolások. Sokan éppen ebben látják az igazi tanulói önkormányzat kibontakozásának legfőbb akadályát. Jelenleg valóban teljesen azonosak az ifjúsági szervezet és az iskola szervezeti keretei / a rajok és a KISZ-alapszervezetek lényegében az osztállyal/.

a felnőtt ifjúsági vezetők /pl. a rajvezetők/ legtöbb helyen az osztályfőnökök. A mozgalmi összejövetelek, a tanórán kívüli politikai- világnézeti és erkölcsi nevelés alkalmai, a szakköri foglalkozások tanóraizüek, és ezért alkalmatlanok az önművelő motivumok kibontakoztatására, a társadalmi és politikai aktivitás ösztönzésére." /28/

Az MSZMP KB 1970 február 18-19-i ülésén az iskolai ifjúsági mozgalom helyzetét a következőképpen értékelte: "... Az ellentmondások kiélezetten jelentkeznek az iskolában, mert:

- Nevelésre rendelt állami intézményben kell a KISZ-szervezetnek szintén nevelőmunkát végezni. Ez óhatatlanul az azonosulás veszélyével jár.

- Ellentmondás van az iskolában az igazgatói, osztályfőnöki vezetés és a KISZ pártvezetése, szervezeti önállósága között. A KISZ-szervezetek nem nélkülözhetik munkájukban a pedagógusok támogatását, azonban az életkor és a vezetők tapasztalatlansága szinte kínálja a közvetlen beleszólás jogosságát egyes pedagógusok számára.

- Itt a legnagyobb arányu a KISZ szervezettsége, ennél fogva sok ellentmondás kiélezetten jelentkezik.

- Kis számuak és aránylag gyengék az iskolai pártalapszervezetek." /29/

Az Ötödik Nevelésügyi Kongresszus által elítélt jelenségek /a fiatalok jelentős részének a politikai-gazdasági élet eseményei iránti érdektelensége, közömbösség, kivonulás a KISZ-ből/, az MSZMP KB 1970-es és 1972-es ülésének megállapításai egyaránt az ifjúsággal való fokozottabb törődés szükségességének felismerését jelezték.

A problémák megoldását azonban több tényező is akadályozta, illetve késleltette. A 60-as évek végén még országosan hiányoztak azok az ifjúsági létesítmények /klubok, sportolási és test-edzési lehetőségek, ifjúsági üdülőtáborok stb./ és anyagi eszközök, amelyekkel tartalmas szórakozási és művelődési lehetőségeket teremthettünk volna fiataljainknak. A klubélet fejletlensége, a fiatalok tényleges érdeklődését figyelmen kívül hagyó közművelődési akciók és helyi kezdeményezések következtében nagyszámu fiatal tömörült spontán csoportokba /informális közösségekbe/, társadalmi-közösségi szempontból nemkívánatos klikkekbe. Ezeket a fiatalokat egy-egy hobby /beat-imádat, sportrajongás/, sajátos szenvedély /alkoholizmus, feltűnési vágy/ fűzte össze. E nyugtalanító jelenségek veszélyességét fokozta, hogy jelentkezésük időben egybeesett a nyugati diákmegmozdulásokkal.

Középiskoláinkban a fenti problémák negatív hatásai fokozottabb súllyal jelentkeztek. A helyiséghiány, a szakköri és KISZ-munka formális jellege, a pedagógusok munkájának nem megfelelő anyagi- és erkölcsi megbecsülése mind-mind hozzájárult ahhoz, hogy a pedagógusok számszerűen is jelentős része nem vállalta, hogy kevés szabad idejét feláldozva, társadalmi munkában végezze a középiskolás tanulók tanórán kívüli nevelését.

Az V. Nevelésügyi Kongresszus és az MSZMP KB 1970-es helyzetelemzését követően olyan intézkedések és határozatok sorát napvilágot, amelyeknek célja az ifjúság körében végzett /végzendő/ munka anyagi, tárgyi és személyi feltételeinek a megteremtése.

1971-ben megjelenik a fiatalok alapvető jogait és kötelességeit rögzítő Ifjúsági Törvény. Ugyanebben az évben sor kerül a pedagógusok fizetésének rendezésére. Az MSZMP KB 1972 március 19-20-i ülésén határozatot hoz a közművelődés fejlesztésének feladatairól. /30/ Ezt megelőzően az MSZMP KB az állami oktatás helyzetét elemezte és az állami oktatás fejlesztésének feladatairól döntött. /31/

A párt és állami szervek határozataival párhuzamosan a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség különböző szintű testületei és szervei is célul tűzték ki, hogy a középiskoláskorú fiatalok tényleges érdeklődésének, életkori igényeinek megfelelő korszerű tartalommal, magasabb és konkrétabb követelmények támasztásával, új szervezeti formák és módszerek kialakításával tegyék vonzóbbá az iskolai KISZ-munkát.

IV. Fejezet

Az új /vegyeséletkoru/ KISZ-szervezeti forma kialakítása és általánossá tétele

IV/1 Kisérletek az iskolai KISZ-munka továbbfejlesztésére

A felszabadulás utáni haladó szellemű ifjúsági szervezeteink mindegyikét jellemezte az a törekvés, hogy a kor követelménye-
ihez, a társadalom és az ifjúság elvárásához alkalmazkodva
dolgoztak. Az iskolai ifjúsági mozgalom történetét áttekint-
ve azonban úgy tűnik, hogy időnként az egész iskolai ifjúsági
mozgalom problematikájának újraértelmezése, átértékelése kel-
lett ahhoz, hogy az iskolai ifjúsági mozgalom megszabadulhas-
son a formalizmustól. Részünkről ilyen újraértelmezési idő-
szaknak tekintjük az 50-es évek elejét, a DISZ-szervezetek ki-
alakulásának-kialakításának az időszakát /az ifjúsági avant-
gardizmus elleni harcot, az ifjúságnak az iskolán és a társa-
dalmon belüli helyzetét, a jogokat és kötelességeket, a moz-
galmi elvárásokat tudatosító munkát/.

Történelmileg hasonló jelentőségű volt 1957 márciusától a
KISZ révén megvalósuló, az ifjúságunk többségét érintő politi-
kai felvilágosító és mozgósító munka. Ennek során fiataljaink
százezrei ismerkedtek meg szocializmust építő népünk célkitü-
zéseivel, történelmi múltunk tanulságaival, az időszerű gazda-
sági és politikai feladatokkal.

A 60-as évek végén -a vázolt okok miatt- ismét szükségessé
vált, hogy társadalmi szinten elemezzük ifjúságpolitikánkat

és az ifjúság reális igényeinek, a kor követelményeinek és gazdasági lehetőségeinknek megfelelő intézkedéseket hozunk.

A 60-as évek végén született ifjúságpolitikai intézkedések egy részét kimondottan az a cél vezérelte, hogy a tanintézeti KISZ-munkát előbbé, elevenebbé tegye. Az intézkedések szükségességét feltétlenül el kell ismernünk. A KISZ-munka korábbi formáinak megváltoztatása mellett nagyon sok tény szólt. /ld. 35-36. oldal/

A hiányosságok egy része /iskolás módszerek, formális követelmények, tömegszervezeti jelleg/ "örökségként" jelentkezett egy idő után a KISZ-munkában. Az irányítás kérdése /a pártalapszervezeti irányítás helyett az állami irányítás előtérbe kerülése/ a tömegszervezetté válással egy időben és azután vált lényegessé. Az iskolai pártalapszervezetek általában létszámuk és gyengék voltak. Az iskolai pártszervezet erőtlensége miatt az igazgató /az intézmény állami vezetőjeként/ jelölte ki a KISZ-alapszervezeteket segítő tanárokat. Az iskola államilag felelős vezetője által kijelölt, az alapszervezetek munkáját irányító osztályfőnökök tevékenységükről a megbízást adó személynek, azaz az igazgatónak számoltak be.

Nehéz lenne eldönteni, hogy tulajdonképpen ki is követett el hibát. Az iskolai pártszervezetek -e, amelyek alacsony létszámuk miatt nem tudtak megbirkózni a feladattal? Az igazgató, aki a pártszervezet gyengeségét látva az osztályfőnökök munkaköri kötelességévé tette a KISZ-munka segítését? Az osztályfőnökök, akik -többnyire hiányos ifjúságmozgalmi és nevelésselméleti tájékozottságukból következően- nem tudták kellően segíteni a fiatalok öntevékenységének kialakítását, akik tanítási

óráik tapasztalatai alapján a tanítási órákon jónak talált módszereket alkalmaztak az alapszervezeti munka patronálásakor is? A KISZ felsőbb szintű vezetői, akik a KISZ tömegszervezetté válásával párhuzamosan nem segítettek kidolgozni egy olyan követelményrendszert, amely értékelhető, figyelembe veszi a középiskolás korosztály érdeklődését, társadalmi helyzetét és feladatait? Az iskolai és alsóbb szintű KISZ-vezetők, akik nem fordítottak kellő figyelmet a jó tapasztalatok és módszerek átszármaztatására, az iskolán /körületen, városon/ belüli vezetőképzésre?

Lehetne sorolni a problémákat, keresni a felelősöket, de nem ez a feladatunk.

Az elmondottak azonban érzékletesen igazolják, hogy a középiskolai KISZ-szervezetek iskolán belüli helye, a pártalapszervezetekhez való viszonya, az irányítás kérdése, a vezetőképzés rendje, a KISZ egész középiskolai felépítése, a hagyományos felépítés eredményes volta mind-mind vitathatóvá, esetenként megkérdőjelezhetővé vált a 60-as évek végére.

A középiskolai KISZ-munka megváltoztatásának iránya -ugy tűnik- kézenfekvő volt. A KISZ-t megelőző ifjúsági mozgalmak idején /részben a DISZ megalakulása után is, annak tömegszervezetté válásáig/ a kettős mechanizmus gyakorlata érvényesült iskoláinkban. Ez a forma az adott időszakban hatékonynak bizonyult, hiszen az ifjúsági mozgalom kislétszámú volt, a céltudatos, tevékenyen is az ifjúsági mozgalomhoz tartozni kívánó fiatalokat tömörítette csak soraiba. Az utólagos értékelés számára ez az időszak -megfelelkezve bizonyos negatív jelenségekről/avantgardizmus, anarchizmus/

ugy tűnhet, hogy a nem osztályra alapozottan működő ifjúsági mozgalom sokkal színesebben, élőbbben, hatékonyabban működhet. Nem tekinthető teljesen véletlennek, hogy a kettős mechanizmus gondolata 1957-ben, a KISZ megalakulásakor is felmerült, de az adott történelmi viszonyokból következően végül nem valósult meg.

A 60-as évek végén /ld. Ifjúsági Magazinban Vajó Péter cikkeit/ ismét fellángol a mechanizmus-vita, amelynek eredményeként a KISZ KB 1970 július 30-i határozatában 53 iskolában 2 éves mozgalmi kísérlet beindítását határozza el. A kísérlet célja: az iskolai /elsősorban a középiskolai/ KISZ-tevékenység továbbfejlesztése, új szervezeti forma kialakítása, a módszerek és programok differenciáltabb alkalmazása.

A mozgalmi kísérletről stencilezett kiadvány jelent meg, melynek főbb gondolatai:

- A közép- és szakmunkásképző iskolai mozgalmi tevékenység elmarad a kívánalmaktól. Az iskolai mozgalmi tevékenység tartalmi színvonala, szervezeti élete nem áll arányban a társadalmi elvárásokkal, a fiatalok igényeivel.
- A tanulófiatalokkal való foglalkozás nem lehet közömbös a KISZ számára, mert az egységes ifjúsági szervezet egyik legnépesebb rétegéről van szó.
- A 14-16 éveseknél nagy jelentősége van a kötetlen formáknak, a 17-18 éveseknél pedig /más feladatok és módszerek alkalmazása révén/ az érettségre, szakmunkásvizsgára és a társadalmi életbe való bekapcsolódásra kell felkészíteni a fiatalokat.

Az iskolai KISZ-munka területén jelentkező főbb ellentmondások:

- a./ Oktatásra-nevelésre rendelt intézményben tevékenykedik a KISZ, a jelenlegi helyzet elkerülhetetlenül magában hordja az ismételés és azonosulás veszélyét /alkalmazott módszerekben és szervezeti keretekben/.
- b./ A KISZ munkájára negatívan hatnak az iskolai kötöttségek, a konzervatív pedagógiai nézetek és az ezt tükröző gyakorlat. A KISZ tevékenységében aránytalan mértékben jelentkeznek az ún. állami-iskolai feladatok /késések ellenőrzése, kirándulások szervezése, ügyeletesi szolgálat szervezése stb./, amelyeknek elvégzése elsősorban az iskolavezetés és a pedagógusok feladata lenne.
- c./ Az állami feladatok mellett háttérbe szorult a politikai munka, ritkán jutnak a fiatalok politikai, mozgalmi élményhez.
- d./ A középfoku tanintézetekben a legnagyobb arányú a KISZ szervezettsége, de ennek arányában nem sikerült konkrét tevékenységi területeket biztosítani számukra. A tagfelvételi munka színvonala nem megfelelő, megoldatlan a tagfelvételt követő követelményállitás, nem kielégítő a KISZ-megbízások rendszere és a KISZ-en kívüliekkel való foglalkozás.
- e./ A középfoku tanintézeti KISZ-szervezetek nem tudják megfelelő mértékben kielégíteni a fiatalok sokirányú érdeklődését, s ehhez a programok szegénységén kívül a feltételek sem adóttak.

f./ A középfoku tanintézetekben a legfiatalabbak a KISZ vezetői, vezetési tapasztalatokkal a legkevésbé felvértezettek; munkamódszerük kialakulatlan.

A közép- és szakmunkásképző iskolák KISZ-munkájában szükséges változtatások:

1./ A KISZ iskolai tevékenységében is kerüljön első helyre a politikai munka. A fiatalokat mozgalmi élményhez kell juttatni, lehetőséget kell teremteni az önnevelésre, önművelésre, a közéletiség gyakorlására. A formaságokra /zászlókultusz, táborozások, összejövetelek külsőségei stb./ nagyobb súlyt kell fektetni.

2./ A szervezeti élet területén szükséges változtatások:

a./ Az iskolai KISZ-szervezetek tevékenységének irányítását az iskolai KISZ-vezetőség lássa el. Lehetőségeket kell teremteni egyetemi hallgatók, fiatal pedagógusok KISZ-titkárrá történő választására, függetlenített KISZ-titkárok beállítására.

b./ A középfoku tanintézetekben KISZ irányítással működő osztály diákbizottságokat kell létrehozni. Ezek tehermentesíthetik a KISZ-t egyes iskolai jellegű feladatok /késések ellenőrzése, folyosóügyelet, kirándulások szervezése, tanulószobai felügyelet, szakköri munka stb./ elvégzése alól, másrészt így a KISZ aktivizálni tudja a KISZ-en kívüli fiatalokat.

c./ A tanulói önkormányzat mellett a KISZ -elsősorban az indirekt nevelés eszközeiként- hozzon létre és működtessen érdeklődési /tevékenységi/ köröket.

P1.: Ifju Uttörővezetők Klubja, Ifju Gárda, Marxista Diákakadémia, Diák Sportkör, Országjáró Diákok Egyesülete /köre/, Tudományos Diáktársaság, Diák klub stb. A tevékenységi körök vezetői KISZ-tagok legyenek. Kívánatos, hogy minden középiskolás és szakmunkástanuló legalább egy körben tevékenykedjék.

d./ Lehetővé kell tenni, hogy minden fiatal maga válassza meg alapszervezetét. Az ilyen módon kialakított /maximum 60 fős/ vegyeséletkoru alapszervezetekben a fiatalok és idősök tevékenysége révén folyamatossá válhat az alapszervezeti élet. A bejárók, kollégisták és III. éves szakmunkástanulók maguk válasszák meg, hogy hol kívánnak ifjuságmozgalmi tevékenységet végezni /falun, tanyán, kollégiumban, munkahelyen stb/. Az alapszervezetek válasszanak névadót. Lehetőséget kell teremteni kollégiumi KISZ-szervezet létrehozására.

e./ Javítani kell a tagfelvételi munkát. A tevékenységi körökbe bevont elsősök jobban megismerhetők. A tevékenységi körben végzett munka módot ad a KISZ-tagság jobb megismerésére, a tagság aktivizálására, KISZ-megbízások biztosítására és a KISZ-en kívüliekkel való szervezett foglalkozásra.

f./ Javítani kell az iskolai KISZ-vezetőképzést.

3./ Az iskolai KISZ-munka anyagi-tárgyi feltételeit biztosítani kell.

Gyarapítani kell a szakkörök, klubok, sportkörök számát, meg kell teremteni a széleskörű diákturizmus és üdülés feltételeit. Biztosítani kell az iskolák hétvégi és szünidei nyitvatartását, a városi, iskolai klubok működtetését. Átfogó tervet kell készíteni az iskolai KISZ-szervezetek helyiség ellátásának biztosítására. Napirendre kell tűzni azoknak a kedvezményeknek a sorsát /utazási kedvezmény, turista felszerelések részletvásárlási akciója stb./, amelyek elsősorban a 14-18 éves korosztályt érintik.

A javasolt változtatásokat fokozatosan kell bevezetni:

- 1./ 1970 szeptemberétől a kísérletre kijelölt iskolákban komplexen kell megvalósítani a javasolt változtatásokat és létre kell hozni:
 - a vegyeséletkorú alapszervezeteket,
 - az osztály diákbizottságokat,
 - az iskolai KISZ-vezetőségeket,
 - a tevékenységi /érdeklődési/ köröket.
- 2./ 1970 szeptemberétől -a tartalmi és módszertani kérdések kidolgozásával, -a személyi feltételek megteremtésével párhuzamosan- valamennyi középfoku tanintézetben létre kell hozni a tevékenységi /érdeklődési/ köröket.
- 3./ 1970 szeptemberétől meg kell alakítani az önálló kollegiumi KISZ-szervezeteket.

Az Intéző Bizottságnak a közép- és szakmunkástanuló iskolai KISZ-tevékenység továbbfejlesztésével kapcsolatos határozatában több olyan megállapítás van, melyekre fel kell figyelniünk.

Az Intéző Bizottság nagy jelentőséget tulajdonít a 14-18 éves korosztály mozgalmi nevelésének, de ezen belül "a 14-16 éveseknél a formaságoknak, a kötetlenebb formáknak is nagy jelentősége van ... A tartalmi célkitűzések megvalósítására erőteljesebben kell figyelembe venni a 14-16 éves serdülők életkori sajátosságait, játékosabb eszközöket kell alkalmazni" -írja. Ugyanakkor az idősebb korosztály nevelésére azt ajánlja: "... a 17-19 éveseknél más feladatok, módszerek szükségesek ahhoz, hogy zökkenőmentes legyen az érettségi és a szakmunkásvizsga után a társadalmi életbe való bekapcsolódás."

Mindkét korosztály számára más-más módszerek és formák alkalmazását javasolja az Intéző Bizottság, de javaslatainak megtételekor saját korábbi kritikai megállapításaival kerül -részlegesen- ellentmondásba, ha igaz, hogy a pedagógusok körében "nem kis mértékben hatnak a konzervatív pedagógiai nézetek és él az ezt tükröző gyakorlat", akkor az iskolai mozgalmi munka módszereinek differenciáltabb alkalmazását a jövőben -a vegyeséletkorú KISZ-alapszervezeteknél- sem tudja az a pedagógus kollektíva biztosítani, amelyik korábban, az osztályra alapozottan tevékenykedő KISZ-szervezetek esetében is -az IB szerint- sok esetben képtelen volt az adott korosztálynak megfelelő mozgalmi módszereket használni.

Az IB kifogásolta, hogy a KISZ-re az iskolán belül aránytalanul sok állami-iskolai feladat jutott. Megtett javaslatai sorában azonban a KISZ feladatává teszi az ODB-k /osztály diákbi-zottságok/ irányítását, beszámoltatását, a tevékenységi körök szervezését, működtetését.

Igaz, hogy az osztálydiákbizottságok /továbbiakban: ODB/ révén az új szervezeti felépítésben a KISZ csak közvetve vesz részt az állami-iskolai feladatok végrehajtásának segítésében, de áttételes formában továbbra is felelős marad állami-iskolai feladatokért.

Az IB határozatától a politikai munka előtérbe kerülését, a politikai munka színvonalának emelkedését is várták. Tapasztalataink szerint azonban a vegyeséletkorú alapszervezetekben a folyamatos és tervszerű munkavégzés, az egymásraépülő politikai ismeretek oktatásának a feltételei nem lettek jobbak. Az alapszervezetek összetételéből következően lényegesen eltér az egyes KISZ-tagok ismeretszintje, így a vegyeséletkorú KISZ-szervezeteknél a politikai-ifjúságmozgalmi ismeretek oktatását csak azonos osztályból ill. évfolyamból szerveződő KISZ-csoportok segítségével lehet megszervezni. A KISZ-csoportokban folyó munkához azonban kellő számu és felkészültségű KISZ-vezető is kellene, holott ismert a probléma: korábban a létszámban kisebb, osztályra alapozott KISZ-alapszervezetek számára sem tudtak iskoláink megfelelő számu foglalkozásvezetőt biztosítani.

Szerintünk az önálló kollégiumi KISZ-szervezetek létrehozásával kapcsolatos intézkedés is elsietett volt. Az IB határozat szerint: "1970 szeptemberétől általánosan meg kell alakítani az önálló kollégiumi KISZ-szervezeteket". Az IB határozat azonban azzal nem számolt, hogy:

-legtöbb középfoku intézményünkben semmiféle hagyománya nem volt a kollégiumi KISZ-szervezetnek,

- a kollégiumok anyagi és tárgyi feltételei ma még nem teszik lehetővé, hogy egyik napról a másikra önálló kollégiumi KISZ-szervezeteket működtessenek,
- kollégiumainkban általában két, vagy több iskola tanulói laknak és ebből adódóan eltérő a rendelkezésre álló szabadidő mennyisége és megoszlása,
- kollégiumaink többsége pedagógiai vezetésének nincs megfelelő ifjúságmozgalmi felkészültsége és tapasztalata,
- a kollégiumainkban lakók önálló KISZ-szervezetekbe tömörítésével iskoláink a legaktívabb, legkönnyebben elérhető és mozgósítható KISZ-tagjaikat veszítenék el.

Összegezve: az Intéző Bizottság határozata több vonatkozásban is ellentmondást rejtett magában, lényeges kérdések értelmezésekor nem vette figyelembe az iskolai realitásokat. A KISZ-tevékenységének továbbfejlesztésére vonatkozó kísérlet ismertetése mellett, azzal párhuzamosan -be sem várva a kísérlet megindítását- eleve jónak ítélte az új szervezeti formát.

A vegyeséletkorú KISZ-szervezetekben folyó munka értékelése lényeges helyet foglalt el a KISZ 1971 december 8-11 között megtartott VIII. kongresszusán. A kongresszus megítélése szerint a kísérlet tapasztalatai kedvezőek, helyes az a törekvés, hogy minél előbb vegyeséletkorú alapszervezetekkel kell felváltani az osztály alapszervezeteket. Borbély Gábor, a kongresszus középiskolai és szakmunkástanuló szekciójának a vezetője a szekció munkáját összegezve javasolta a plenáris ülésen:

"1972 májusában befejeződik a tanintézeti KISZ-munka továbbfejlesztését, korszerűsítését célzó kétéves kísérlet. Javasoljuk, hogy a KISZ KB a kísérlet eredményeinek, tapasztalatainak felhasználásával vizsgálja meg az általánosítás lehetőségét, az új szerveződés, az önkormányzat szélesítése, az érdeklődés kielégítés és a tanintézeti KISZ-szervezetek pártirányításának kérdéseit, a kollégiumi KISZ-szervezetek és az önálló pedagógus KISZ-szervezetek létrehozásának lehetőségeit."

Figyelemreméltó, hogy Borbély Gábor arról beszélt: meg kell vizsgálni a kísérlet eredményeit, a tapasztalatokat, az általánosítás lehetőségét. Ugyanakkor azonban már IB határozat született arról, hogy az új szervezeti formát /fokozatosan/ be kell vezetni.

Az új KISZ-szervezeti forma kialakításának következő jelentősebb állomása a KISZ KB IB-nak azon határozata volt, amely előírta, hogy 1974 szeptemberétől minden közép- és szakközépiskola KISZ-szervezete köteles az új formára átállni.

IV/2 Az új szervezeti forma bevezetése

A KISZ KB 1972 augusztus 15-i határozata, valamint a KISZ KB IB-nak 1972 november 2-i határozata értelmében az új szervezeti formára való átállás -a szakmunkásképző intézeti KISZ-szervezetektől eltekintve- valamennyi közép- és szakközépiskola számára kötelezővé vált. Az átállással kapcsolatos feladatok ismertetésére 25 oldalas "Utmutató a középiskolai KISZ-szervezetek számára az új szervezeti formára való átálláshoz" c. stencilezett ismertetőt adtak ki.

A kiadvány első része az új szervezeti forma bevezetésének szükségességét próbálja megindokolni. Az érvek, említett tények többsége azonos az MSZMP KB 1970 február 18-19-i ülésének a mozgalmi munkát értékelő megállapításaival. /Az iskolai KISZ-szervezetek állami-iskolai feladatokat vállaltak át, a KISZ-alapszervezetek és a vezetőségek munkáját autokratikus és regulatív módszerek akadályozzák, a diákvezetők tapasztalatlanok, a középiskolákban magas a szervezeti létszám stb./ A kiadvány a feladatokról szólva négy fő fejlesztési területet nevezett meg:

- 1./ A KISZ-munka politikai tartalmának, a közéleti aktivitásnak és politikai oktatásnak a fejlesztését.
- 2./ Az aktivagárda bővítését.
- 3./ A követelmények fokozását.
- 4./ A közösségi nevelőmunka hatékonyabbá tételét.

Az egyes fejlesztési területeken bekövetkezett változásokról /tapasztalataink alapján/ a dolgozat következő fejezetében fogunk szólni. Szintén a következő fejezet feladata lesz, hogy elemezze azokat a közösségi neveléssel kapcsolatos érveket, amelyekre hivatkozva az új szervezeti formát a korábbinál eredményesebbnek ítélték meg.

Az Utmutató második része az elért eredményeket ismerteti. Az általánosság szintjén maradva, kevés konkrétumot említve ír a KISZ-foglalkozások új rendjéről: "E feladatot a KISZ-szervezetek elsősorban a tevékenységi körök beindításával és működésével, az alapszervezeti munka színesebbé, változatosabbá tételével, valamint a politikai oktatás keretein belül hajtották végre."

A politikai oktatás konkrét értékelésekor megállapítja: "az a véleményünk, hogy ezen a téren nem sikerült előbbre lépni a kísérleti iskolákban. Ennek okai azonban nem a kísérletben keresendők, hanem elsősorban abban a rossz gyakorlatban, hogy a középfoku tanintézetek többségében a politikai oktatás nem valamelyik konkrét oktatási kör keretében folyik, hanem spontán módon, a KISZ-tagok javaslatára összeállított előadássorozatként."

Lényeges előrehaladást csak a tevékenységi körök hoztak, amelyekben a fiatalokat jobban meg lehetett ismerni, így meg-alapozottabbá váltak a KISZ-tagfelvételek. A tevékenységi körökkel kapcsolatban megállapították: "... elsősorban azok a körök lettek népszerűek, amelyek az iskola életében valóságos hiányt pótolnak /filozófiai, világnézeti, szociológiai, pedagógiai körök, különböző kulturális, alkotókörök/."

A harmadik rész a KISZ-szervezetek pártirányításának és vezetésének kérdéskörét taglalja. A kísérleti iskolákban az alapszervezetek patronálását és a marxista tevékenységi körök vezetését kizárólag párttag tanárok végezték, így a pártirányítás közvetlenül is érvényesült.

Az Utmutató a továbbiakban az új szervezeti formára történő átállás általános alapelveit ismerteti. /Előkészítő Bizottság megalakítása; alapszervezetek szerveződési elvei; osztály diák-bizottságok létrehozása; tevékenységi körök szervezése; ütemterv készítése stb./ Az átállás feltételeinek ismertetésével /szemléletbeli feltételek, személyi feltételek, anyagi-technikai feltételek/ zárul az Utmutató.

IV/3 A középiskolai közösségi nevelés hagyományos és új lehetőségei.

Az iskoláinkban folyó nevelőmunka egyik legfontosabb célkitűzése a hatékony közösségi élet kialakítása. "... a kommunista nevelést úgy kell megszerveznünk, hogy alapját erős és befolyásos pedagógiai közösségek /gyermekközösség és pedagógusközösség/ alkossák. A pedagógusoknak kötelességük munkájuk és tevékenységük során létrehozni a gyermekközösséget, keresni és megalkotni a közösség legtökéletesebb, a körülményeket figyelembe vevő legalkalmasabb formáját." /32/

A tanuló azonban -a társadalom többi tagjához hasonlóan- sokfajta /családi, baráti, lakóhelyi stb./ csoport vagy közösség tagja. "Kíváncsi, hogy ezek között az iskolai kollektíva legyen az a társadalmi közösség, amely alapvető a tanuló számára, és amely befolyásolja, áttekinti és egységbe fogja a többi közösségekben való mozgását, tevékenységét is. Nevelésünk célját ugyanis csak akkor közelíthetjük meg, ha növendékeink életét és tevékenységét a nevelés valamennyi színterén /iskola, ifjúsági mozgalom, család, iskolán kívüli intézmények és szervezetek/ egységes eszmék jegyében és egységes pedagógiai-logika alapján, kellő pedagógiai céltudatossággal szervezzük meg. Ebben az iskolának a vezető szerepe." /33/

Az iskola mint közösség azonban képtelen az egyes egyén minden lényeges tettét, az egyéni fejlődés alakulását nyomon követni. Ahhoz, hogy az iskolán belül kielégítően és ellenőrizhetően megszervezhessük a tanulók munka- és tevékenységi lehetőségeit olyan kisebb egységeket /elsődleges vagy kontaktusos közösségeket/ kell kialakítanunk, amelyek megfelelő pedagógiai segítség mellett baráti, ideológiai, munka és életközösségekké fejlődhetnek. A hatékony tanulói közösségek létrehozásának gondolata és gyakorlata Makarenko életművében teljesedett be. Makarenko munkássága alapján váltak ismertté és általánosan elfogadottá a hatékony közösségi nevelés törvényei. Makarenkonak a közösségek, a közösségi fejlődés törvényszerűségeire vonatkozó megállapításait -a konkrét körülményektől függetlenül- ma is érvényesnek kell tekintenünk.

Napjainkban különösen időszerűnek tűnik Makarenko meglátásai: "Azt hiszem, hogy a jövő pedagógiai elmélete különös figyelmet fog szentelni az elsődleges közösség elméletének."/34/

Az utóbbi években /elsősorban a vegyeséletkorú KISZ-szervezeti forma bevezetésével/ vitássá vált, hogy középiskoláinkban mit is tekinthetünk elsődleges közösségnek. A hagyományos felfogás -ide sorolhatók Makarenkonak az iskolai közösségről vallott nézetei is- az iskolán belüli elsődleges közösségnek a tanulmányi osztályt tartja. "Önöknek olyan eszköz áll rendelkezésükre, mint az iskolai közösség és az elsődleges közösség: az osztály." -mondta Makarenko /35/a Nevelés a családban és az iskolában címmel tartott előadásában.

A nevelés módszereiről és az elsődleges közösségek jelentőségéről szólva ismét az osztályok szerepét hangsúlyozta:

"Iskoláinkban természetesen megvannak ezek a közösségek - az egyes osztályok. Az iskola hibája csupán abban áll, hogy az osztály nem az elsődleges közösség szerepét tölti be, vagyis nem számít összekötő láncszemnek az egyén és a teljes közösség között, hanem igen gyakran az egyetlen valóban létező közösség marad." /36/

Az osztálynak elsődleges közösségként történő felfogására többször is utalt Makarenko. Ennek ellenére úgy tűnik, hogy érezte: a tanulmányi osztálynak az ő telepén működő osztághoz képest mások a közösségi fejlődési lehetőségei. "Sokat beszélhetnék még az elsődleges közösség jelentőségéről, de nincs rá időm. Csak azt akarom megjegyezni, hogy az iskolában kevesebb a lehetőség az ilyenfajta elsődleges közösség megalakítására. Itt valamilyen más módszert kell kitalálni. De ettől függetlenül meg vagyok győződve a következőkről: először, az egyetlen megoldás csak az lehet, hogy az elsődleges közösség ne szorítsa ki és ne helyettesítse az általános közösséget, s másodszor, az elsődleges közösségen keresztül meg kell találnunk az érintkezést az egyes egyénnel. Ez az én általános tétel. A részletes módszer természetesen más a kommuna esetében, az iskola számára pedig ismét egészen más." /37/

Makarenko idézett utmutatását alapelveként fogadtuk el. Iskolai nevelésünket vizsgálva megállapítható: általános és középiskoláinkban a közösségi nevelés hagyományos szervezeti kerete

évtizedeken át az osztály volt. Az osztályra alapozott közösségi nevelésünk szervezeti formáinak és módszereinek differenciálásában azonban -sajnos- nem következett be előrelépés, különösen nem középiskoláinkban. Az általános iskolák egynémelyikében megfigyelhetőek voltak bizonyos törekvések az osztályokon belüli /örsökre alapozottan működő/ 7-15 fős elsődleges közösségek kialakítására, de középiskoláinkban hiányoztak a hasonló jellegű próbálkozások. Az általános iskolákban /az ötvenes évek végén/ találkozhattunk olyan törekvésekkel, amelyeknek célja az uttörőcsapaton belüli vegyeséletkorú szervezeti forma kialakítása volt. Ezeket a törekvéseket értékelte Bara János: "Több uttörőcsapatban az uttörőrajok összeállításánál az osztálykereteket teljesen figyelmen kívül hagyták. Ez rendkívül ferde gyakorlatot eredményezett. Egy-egy raj létszámát rendkívül felduzzasztotta és kénytelen volt a csapat vezetősége több azonos próbára készülő rajt létrehozni... Ennek a gyakorlatnak a legnagyobb gyengesége azonban az, hogy az osztályfőnöktől elveszi, objektíve elszakítja a tanulókat, mivel osztályának uttörői különböző rajokba kerülnek. Így az osztályfőnök nincs is 'érdekelve' az uttörőmunka segítségével, de -bármennyire is törekszik- nem is képes kellően az osztálya uttörőinek munkáját sem befolyásolni, sem az örsöket az osztály előtt álló feladatokra, iskolai kötelességeik teljesítésére sarkallni... Ahhoz, hogy az uttörőcsapat a közösségi nevelés még hatékonyabb szerve legyen, arra kell törekedni, hogy a rajok, különösen az örsök /idősebb vezetőjük kivételével/ azonos osztályu tanulókat tömörítsenek magukba..." /38/

Visszatérve Makátenkóhoz: ő is hangsúlyozta, hogy iskolai szinten az elsődleges közösség kialakítására az osztály a legalkalmasabb, de megjegyezte: az osztályközösségek kialakításának módszerei bizonyára mások, mint az általa alkalmazott módszerek.

A vegyeséletkorú KISZ-szervezeti formát megelőzően középiskolai ifjúságunk közösségi életének megfelelő szervezeti keret az iskolai KISZ-szervezet, az osztály közösségi életének megfelelő szervezeti keret pedig a KISZ-alapszervezet volt. "Iskoláinkban a tanulók döntő többsége -sok helyen egésze-uttörő vagy KISZ-tag; tehát az iskola /osztályok/ tanulói közössége egyben mint az ifjúsági szervezet /alapszervezet, rajok/ jelentkezik. Ennek megfelelően a tanulók -a feladatok jellege szerint- kettős függőségben élnek: egyrésztől függenek az iskolától, annak állami dokumentumokban rögzített követelményeitől, másrésztől függenek az ifjúsági szervezet demokratikusan kialakított mozgalmi formáitól. E két függőség esetenként külön, általában azonban együttesen érvényesül, ugyanabba az irányba hat, ellentmondásban pedig semmiként sem lehet. Így az ifjúsági szervezet vezető szervei egyben az iskolai önkormányzat funkcióját is betöltik. Mindebből következik, hogy külön iskolai önkormányzati szerv létrehozása nem indokolt, szükségtelen. Az ifjúsági szervezet alkalmas arra, hogy az iskola egész ifjúsági közösségének tevékenységét átfogja." /39/

A hagyományos szervezeti formánál azonban nem volt zökkenőmentes a különböző szintű közösségek egymásraépülése.

Az osztályok létszáma /30-35 fő/ lényegesen magasabb volt a makarenkoi elsődleges közösségek létszámánál. Az osztályközösségekben /KISZ-alapszervezetekben/ a kisebb szervezett, állandó, tartósan együtt dolgozó, az elsődleges közösségek funkcióját betöltő /KISZ-/ csoportok általában nem lettek kialakítva.

Szervezési jellegű, de a tartalmi munka egészére negatívan ható hiányosság volt, hogy a jól-rosszul működő osztály /KISZ alapszervezeti/ közösségek és az iskola közössége közötti átmeneti /összekötő vagy közbeeső/ közösség hiányzott. Elméletileg ezt a szerepet a különböző szakkörök, sportköri foglalkozások, az esetenkénti évfolyamon belüli, ill. évfolyamok közötti rendezvények voltak hivatva betölteni, de az esetlegesség, a tartalmi munka hiányosságai, a formalizmus miatt ezek működése lényegesen nem erősítette az iskolaközösség kialakítását. A megmerevedett középiskolai közösségi formák működtetését és továbbfejlesztését nehezítette, hogy az iskola vezetés legtöbb iskolánkban saját erejéből képtelen volt a közösségi nevelés kialakult strukturájának kritikai elemzésére, a továbblépéshez szükséges szervezeti és módszerbeli változtatások megtételére.

Véleményünk szerint az ifjúsági szervezet hagyományos keretei között is lehetőség lett volna a korrekciós változtatásokra. Ehhez azonban szükséges lett volna:

-az iskolai pártszervezetek munkájának ifjúságcentrikusabbá /KISZ-központtá/ tétele,

- az osztályfőnököknek a jobb kiválasztása, a KISZ-munka segítésére történő /módszertani/ felkészítése;
- az iskolai KISZ-szervezetek működése anyagi-tárgyi feltételeinek javítása;
- a szakköri munka vonzóbbá, érdekesebbé tétele, továbbfejlesztése és kiterjesztése;
- az osztályokon /KISZ-alapszervezeteken/ belüli KISZ-csoportok kialakítása, a csoportok és egyének konkrét megbízási és beszámoltatási rendszerének kialakítása;
- KISZ-alapszervezetek és évfolyamok közötti rendezvények /vetélkedők, előadások, vitakörök, kirándulások stb./ szervezése;
- a KISZ-hagyományok ápolása, a formai elemek kialakítása /ünnepélyes külsőségek, zászlókultusz, jelvény, névadó választása stb./;
- a mozgalmi és iskolai elvárások rendszerének tisztázása;
- a középiskolai KISZ-vezetőképzés iskolai és iskolán kívüli formáinak létrehozása;
- módszertani segédanyagok biztosítása /elsősorban a KISZ-vezetők, pártösszekötők és alapszervezeti patronálók részére/.

Ismeretes azonban, hogy a KISZ KB IB-a a KISZ-munka hagyományos formáinak megváltoztatása mellett döntött.

Az új szervezeti formának a közösségi életre gyakorolt hatását mérni és értékelni nagyon nehéz.

Akkor, amikor a következőkben a vegyeséletkoru KISZ-alapszervezeteken belüli közösségi kapcsolatokról, a különböző munkaterületekről, a fejlődésről és a problémákról szólnak összehasonlítási alapként csak a korábbi formában végzett KISZ-munka értékelésére, bizonyos gyakorlati tapasztalatra és -a témához kapcsolódó- néhány neveléstudományi, szociometriai alapelvre hivatkozhatunk. Igazi és minden vonatkozásban reális képet csak akkor adhatnánk, ha az új szervezeti forma bevezetése előtt is hasonló jellegű vizsgálati anyagot gyűjtöttünk volna.

Neveléstudományi ismereteink alapján is érdemes alaposabban megvizsgálni azokat a közösségi neveléssel kapcsolatos érveket, amelyekre hivatkozva az új szervezeti formát bevezették.

Elsősorban Makarenkót /illetve Pataki Ferencnek Makarenko élete és pedagógiája c. művét/ idézték: "Makarenko azért nem csupán a nevelő közösség egészében, hanem az elsődleges közösségekben is szükségesnek vélte a vegyes életkori összetételt. Amellett tört lándzsát, hogy a nevelő közösségben természetes élethelyzet teremtsék, ez pedig nem ismeri a merev életkori elkülönülést." /40/

Az Utmutató fenti idézete azonban nem teljes. A kipontozott és az idézetből elhagyott rész kitért a tartalomra: "ha a közösség kellően szervezett és fegyelmezett". E megszorítás elhagyásával pontatlanná, általánosan alkalmazható szervezési alapelvvé lépett elő a vegyeséletkoru összetétel. Erről pedig Makarenkónál szó sincs, sőt: "... nem szabad figyelmen kívül hagynunk az életkori különbségeket. Olyan intézetekben,

amelyekben még nincs erős és jól szervezett közösség, és még nem alakult ki helyes, fegyelmezett hangnem, feltétlenül szükséges, hogy az elsődleges közösségek -a 10-14 éves életkorban levők osztagai- különállóak legyenek.... Amikor szervezettség és fegyelmezettség tekintetében kialakult a közösség, amikor már megteremtették a pontos életrendet és az egészséges hagyományokat, akkor rendkívül hasznos, ha vegyeséletkorú osztásokat szervezünk."/41/

Makarenko gondolatmenete világos: elsődlegesen az azonos életkorú tanulók primer közösségeit kell megszervezni és pozitív tartalommal megtölteni és csak azután célszerű a vegyeséletkorú elsődleges közösségeket kialakítani. Az új szervezeti forma bevezetésekor azonban éppen a hagyományos forma hiányosságait hangsúlyozták /diákvezetők tapasztalatlanságát, a rendszertelen szervezeti életet, a nem megfelelő nevelési módszereket stb./.

Az Utmutató idézett javaslatait és indoklásait Makarenkónak az elsődleges közösségek vegyeséletkorúvá szervezéséről vallott nézeteivel összevetve megállapítható: az adott időszakban /1970-1974/ a vegyeséletkorú alapszervezetek megteremtése a közösségi nevelés bizonyos törvényszerűségeinek a figyelmen kívül hagyásával történt.

A következőkben -vizsgálati anyagunk alapján- azt elemezzük, hogy a közösségi alapelvei, a tartalmas és színvonalas közösségi munka hogyan valósult /valósulhatott/ meg az új típusú KISZ-alapszervezetekben.

IV/4 A közösségi kapcsolatok alakulása a vegyeséletkoru
KISZ-szervezetekben

Makarenko a közösségnek a következő -legrövidebb- meghatározását adta: "A közösség kontaktusban élő egység, amely az egyesülés szocialista elvén alapul."/42/ A fogalommeghatározás első része szerveződési-szervezési alapelvet foglal magába. A lényeges közös cél és közös munka csak úgy követhető, ha a kontaktusteremtés lehetősége megfelelően biztosítva van. Az osztályra alapozott KISZ-szervezeteknél fel sem merülhetett az a kérdés, hogy a találkozási alkalmak száma és időtartama elegendő-e a közösségre jellemző közös tevékenység és közösségi tudat kialakításához. A vegyeséletkoru KISZ-szervezeteknél azonban érdemes külön is vizsgálni a találkozási lehetőségek számát. A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség szervezeti szabályzata szerint: "Az alapszervezet legfelsőbb szerve a taggyűlés, amelyet legalább kéthavonként össze kell hívni. A vezetőség köteles az alapszervezet taggyűlését összehívni a tagság többségének indítványa alapján is." /43/

Ismeretes, hogy oktatási intézményeinkben az ifjúságmozgalmi tevékenység lényegében a tanítási időszakokra korlátozódik. Ebben az időszakban általában egy-két alkalommal tartanak KISZ foglalkozásokat havonta. Szerintünk azonban a találkozási lehetőségek száma /évente 14-16/ nem teszi lehetővé a közösségi kapcsolatok megfelelő kialakítását, ill. elmélyítését.

Véleményünket III. éves egyetemi hallgatóinknak az iskolai nevelési gyakorlatról készített dolgozatai is megerősítik:

"...tapasztalataim alapján az új rendszer hibáját nehezen szervezhetőségében látom. Természetesen érthető, hogy sokkal nagyobb feladat egy titkárnak esetleg 6-7 osztályból összefogni a gyerekeket, időpontokat egyeztetni, őket a KISZ-gyűlések közötti időpontban is tájékoztatni. Nem tudom, hogy többnapos kirándulást egyáltalán meg lehet-e szervezni vertikális KISZ-alapszervezettel." /Építőipari Szakk., Szomolányi Andrea III. kém-fiz. 1974/

"Az átállás az új szervezeti formára nem megy zökkenők nélkül. Igen nagy problémákat jelent még ma is, egy fél-év után is az, hogy a KISZ-alapszervezet tagjai nem ismerik egymást eléggé. Erre persze tulságosan nagy lehetőség nem is volt, hiszen az alapszervezetek csupán egy hónapban egyszer találkoztak." /Tisza-parti Szakk., Korkos Zsuzsanna III. tört-rég. 1974/

"... kezdetben a vegyes életkor nehézséget jelent, s a találkozások száma is kevésnek bizonyul. A találkozások számának növelésére nincs lehetőség, mert a diákok másirányú elfoglaltságai, iskolai kötelezettségeik más-más irányba szólitják őket, s így a közösségi élet régi zavartalanságát /osztályközösség egyenlő KISZ-alapszervezettel/ csak nagy nehézségek árán lehetne visszaállítani." /Építőipari Szakk., Barta Edit III. magyar-tört. 1974/

"... hátránya a vertikális alapszervezeteknek, hogy nem tud kialakulni egy olyan közösség, mint az osztályban.

Az egy alapszervezetbe tartozók ritkán találkoznak, a problémák megvitatása egyedül a KISZ-taggyűlésen lehetséges." /Rózsa F. Szakk., Tóth Klára III. magy-orosz 1975/

"Szerintem a bizonyos esetekben tapasztalható érdektelenség részben éppen a vertikális alapszervezet azon sajátosságából fakad, hogy a tanulók különböző osztályok tanulói, gyakorlatilag alig ismerik egymást, így csak elszigetelt csoportok vannak." /Építőipari Szakk., Osztertag Zoltán III. kém-fiz. 1976/

Hallgatóink megfigyeléséhez hasonlóan vélekednek azok a középiskolás KISZ-tagok is, akiket /ld. 1. sz. melléklet 8-9. és 13. sz. kérdése/ az alapszervezeten belüli ismeretségi szint megítélésére, illetve az alapszervezet munkájának tartalmasabbá tételére teendő javaslatra kértünk fel.

A Bebrits Lajos Vasútforgalmi Szakközépiskola 121 tanulója az alapszervezeten belüli ismeretségi szintre vonatkozó kérdésünkre a következő választ adta /grafikus feldolgozását ld. 1. sz. ábra/:

1. sz. táblázat

KISZ-alapszervezeti tagok ismertsége

a./ Alapszervezete tagjait

	I. oszt.	II. oszt.	III. oszt.	IV.
nagyon jól ismeri	-	1,8 %	-	-
jól ismeri	-	21,4 %	20,4 %	22,5 %
közepesen ismeri	28,5 %	44,5 %	50,0 %	55,0 %
Alig ismeri I.	71,5 %	32,3 %	25,0 %	22,5 %
Nem ismeri	-	-	4,6 %	-

2. sz. táblázat

Alapszervezete tagjai öt

	I. oszt.	II. oszt.	III. oszt.	IV. oszt.
nagyon jól ismerik -		1,8 %	-	-
jól ismerik -		12,5 %	30,5 %	15,0 %
közepesen ismerik 57,0 %		39,2 %	47,7 %	70,0 %
alig ismerik 43,0 %		42,9 %	29,5 %	15,0 %
nem ismerik -		3,6 %	2,3 %	-

A tanulók megközelítően hasonló százalékos megoszlásban adták a két kérdésosoporra választ. Kérdésfeltevésünk csak bizonyos fokig tette lehetővé a válaszok differenciálását. Tartalmi vonatkozásu, a válaszadásra megjelölt egyes ismereti szintek mögötti tényleges kapcsolatok mélységére vonatkozó tényezőket nem derített fel.

Mindkét táblázat adatai szerint a 4 év során észrevehető fejlődés következik be az alapszervezeteken belüli ismerettségben. Az egyes KISZ-tagokat egyre jobban megismerik a többiek, ugyanakkor ezzel párhuzamosan a KISZ-tagok alapszervezeten belüli ismerőseinek a száma is emelkedik. A válaszok szerint azonban elenyésző azoknak az aránya, akik -megítélésük szerint- nagyon jól ismerik társaikat.

Hasonlóképpen kevesen érzik úgy, hogy alapszervezetük tagjai őket nagyon jól /vagy egyáltalán nem/ ismerik. Legtöbbször a közepes és az annál egy fokkal gyengébb ismeretségi szintet nevezték meg.

Adataink szerint az alapszervezetben belüli közösségi kapcsolatok kialakultsága, illetve a kapcsolatok kialakulásának lehetősége kedvezőtlen képet mutat. A feltárt helyzetet még rosszabbnak kell megítélnünk akkor, ha tudjuk, a Bebrits Lajos Vasútforgalmi Szakközépiskolában a kísérlet évétől /1970-től/ működnek a vegyeséletkorú KISZ-alapszervezetek. A felmérésben résztvett valamennyi tanuló középiskolába kerülése után már az új szervezeti formával, az új KISZ-alapszervezetekkel, azok tagjaival ismerkedhetett meg. Az iskola kollégiumának és a MÁV Nevelőotthonnak a lehetőségei megengedik, hogy szinte valamennyi iskolai tanuló kollégiumi elhelyezésben is részesüljön. A kollégiumi diákélet során -elsősorban II. évtől- egyre több kollégiumi munkaterületen /sport, kulturális rendezvények, foto kör stb./ alakulnak ki olyan lehetőségek, ismeretségek, amelyek az iskolán belüli ismerősi-baráti kör nagyságát, azaz a vegyeséletkorú alapszervezetekbeni ismerősök számát is növelik. E két kedvező körülmény ellenére a felmérés során nyert kép és hallgatóinknak a KISZ-alapszervezetekben szerzett tapasztalatai alapján a jelenlegi helyzetet nem tekinthetjük megnyugtatónak.

Vizsgált vegyeséletkorú KISZ-alapszervezeteinkben általában csak a III-IV. évben ismerik meg alaposabban egymást a tanulók. Az I-II. évesek többsége /80-100 %/ úgy érzi, hogy csak közepesen vagy annál gyengébben ismeri alapszervezete tagjait, de a felsőbb évesek őket ennél lényegesen rosszabbnak ismerik.

Pozitív, hogy az alapszervezeti és iskolai KISZ-vezetők azok, akiket a legtöbben ismernek és akik az alapszervezet tagjait is a legjobban ismerik, de egyben problémákat is jelez: ha az adatokat nem összesítve dolgozzuk fel, akkor a végső kép lényegesen rosszabb lett volna. A KISZ-vezetőségek tagjai gyakrabban találkoznak egymással, feladataik megvalósítása közben legjobban megismerhetik alapszervezeteik tagjait. A KISZ-vezetők a gyakori vezetőségi ülések, iskolai és iskolán kívüli vezetőképzési foglalkozásokon való találkozásaik révén jobban megismerik egymást, mint alapszervezetük tagjait, így esetenként az alapszervezeti vezetőségen belül alakulnak ki csak azok a közösségi jellegű kötődések, amelyeket -a vezetőség munkája eredményeként- az alapszervezet tagjai között kellene kialakítani.

A megkérdezett KISZ-tagok többsége az új szervezeti forma értékelésekor elmondotta, hogy az új szervezeti felépítés kedvezőtlenül hat a személyes kapcsolatok kialakítására.

"A vertikális alapszervezetben csak osztálytársaimat ismerem, mert a többiekkel ritkán találkozom." /Déri M. Szakkuthi Gyula IV. A. 1975/

"Kevés az együttes megmozdulás, általában csak osztálytársaimmal ismerjük egymást az alapszervezetben." /Déri M. Szakk., Bajza László IV. A. 1975./

"A KISZ-tagok nem találkoznak egymással annyiszor, hogy eléggé ismerhetnék egymást." /Déri M. Szakk., Pagonyi István II. B. 1975/

Néhány idézet a vezetőségi tagok válaszaiból:

"Mivel alapszervezeti titkár vagyok és én tartom a KISZ-taggyűléseket, én irányítom az alapszervezet munkáját fel-tételezem, hogy mindenki ismer." /Déri M. Szakk., Kovács Sándor III. A. 1975/

"Szervezőtitkár vagyok és így én találkozom a legtöbbet a tagokkal." /Déri M. Szakk., Nagy Zoltán 1975/

A válaszokat hosszasan lehetne még idézni: mindegyik a fenti-ekhez hasonló okokat sorol fel. Leggyakrabban említett prob-lémák az alapszervezeteken belüli kapcsolatok kialakításánál:

- kevés a találkozási lehetőségek száma;
- az alapszervezet összetétele túlságosan heterogén;
- a KISZ-tagok többségének nincs semmilyen konkrét megbi-ztatása, amely alapján a többiek megismerhetnék;
- a tanulók egy része nem szereti a nyilvános szereplést;
- hiányzanak a kötetlen beszélgetés, ismerkedés lehetőségei.

A vegyeséletkoru KISZ-alapszervezeteken belüli társas kapco-latokat világították meg szociometria vizsgálataink is. Dol-gozatunk anyagának összeállításához a szociometria adatgyű-jtést csak mint kiegészítő módszert használtuk fel. A szocio-metria módszer segítségével az alapszervezeteken belüli kap-csolatrendszer vizuálisan is áttekinthetővé akartuk tenni. A grafikus feldolgozás során nyert képek segítségével áttekint-hetőbbé vált egy-egy személynek, csoportnak /azonos osztályba járóknak/ a vegyeséletkoru KISZ-szervezetekben elfoglalt helye.

A szociometriai módszer alkalmazásánál eleve számoltunk azzal, hogy: "... ezzel a módszerrel nem tudjuk felmérni sem a közösség létrejöttének okozati összefüggéseit, sem magát a fejlődést, a fejlődési folyamatot. Ez a 'szociometriai keresztmetszet' azonban képviselhet bizonyos heurisztikus értéket, amely nem lehet apriori s az így nyert adatok fontosak lehetnek a tanulóközösség sokoldalú elmélyültebb tanulmányozásához." /44/

A KISZ-alapszervezeteken belüli társas kapcsolatok általunk vizsgált területei:

- baráti kötődések,
- tanulmányi munkával összefüggő kapcsolatok,
- vezetési-irányítási szerepkörbe történő választások.

Kérdésfeltevésünkben /ld. 1. sz. melléklet 3-4. és 6. sz. kérdés/ tág választási lehetőséget biztosítottunk. Ugy éreztük, hogy nem lett volna szerencsés, ha szűkebb körből /pl. osztályból, meghatározott KISZ-alapszervezetből/ választattunk volna. Megítélésünk szerint a vegyeséletkorú KISZ-alapszervezeteken belüli társas kapcsolatokról, a közösségi fejlődés jelenlegi helyzetéről és perspektivikus lehetőségeiről csak akkor kaphatunk megközelítően reális képet, ha azt kíséreljük meg feltárni, hogy /a vizsgált területeken/ az alapszervezetbe történő jelentkezés -és így az alapszervezetek összetételének alakulása- az egyes tanulók részéről mennyire volt átgondolt, azaz mennyire épült a kialakult baráti kapcsolatokra, az ideológiai-tanulmányi munka során létrejött munkatársi-elvtársi jellegű kötődésekre.

A megkérdezett KISZ-tagok -elméletileg- az iskola bármelyik tanulóját megnevezhették volna. Kérdésfeltevésünkkel a vegyeséletkoru KISZ-alapszervezetek létrehozásának egyik fontos kérdésére /az alapszervezetek összetételének spontán alakulására/, annak előnyeire és hátrányaira vonatkozó adatokat akartunk nyerni.

Az új szervezeti formáról kiadott központi tájékoztatók állandóan hangsúlyozták: "A szervezeti élet rendjén változtatva lehetőséget biztosítunk arra, hogy a fiatal maga válassza meg alapszervezetét, amelyben tevékenykedni kíván."

Új helyzetet hozott létre a vegyeséletkoru forma: a korábbi iskolai gyakorlattól és tapasztalattól eltérően /ld. általános iskolában az uttörő rajok és őrsök osztályra alapozott felépítését; a középiskolai KISZ-alapszervezetek osztály keretében történő szervezését/ most a tanulók dönthették el, hogy melyik alapszervezet munkájában szeretnének résztvenni. A vegyeséletkoru KISZ-alapszervezetek kialakítása általában úgy történt, hogy a megbízott új /vegyeséletkoru KISZ-alapszervezetek/ vezetősége munkatervet készített, amelyet kifüggesztett az iskolai KISZ-szervezet hirdetőtáblájára. A közzétett munkaterv és a vezetőség személyi összetétele volt az a támpont, amely a jelentkezéseket befolyásolta.

Tapasztalataink szerint az önkéntes jelentkezés elvének tiszteletbentartása, a jelentkezéseknek csak a munkaterv és a vezetőségi tagok személye általi befolyásolása biztosította ugyan az alapszervezetek közötti választás szabadságát, de arra nem adott megfelelő lehetőséget, hogy az alapszervezeteken belüli elsődleges közösségek hálózata megszervezhető legyen.

A KISZ KB utmutatói hangsúlyozták az alapszervezetekben kialakítandó, osztályra alapozottan felépülő KISZ-csoportok szervezésének fontosságát, de ezek létrehozását akadályozta, esetenként teljesen meggátolta a vegyeséletkoru KISZ-alapszervezetek túlságosan heterogén összetétele.

Megítélésünk szerint azokban az alapszervezetekben, ahol egy osztályból csak 2-3 KISZ-tag van lehetetlen hatékonyan működő, feladatokat vállaló és teljesítő, a KISZ-alapszervezet és az osztály közötti kapcsolattartást biztosító KISZ-csoportokat kialakítani. Nem kedvező a KISZ-csoportok kialakítására az sem, ha egy osztályból túlságosan sok tanuló /15-20/ tartozik egyazon alapszervezetbe.

Az is problematikusnak tűnik, hogy a szervezés során általában csak az egyéni agitáció legegyszerűbb módjait /faliújság, iskolarádió adásai/ alkalmazták. Ez a módszer megfelelő lehetett egyes KISZ-tagok megnyerésére, de lényegesebb visszhangot nem váltott ki a tanulókból. Előfordult az is, hogy a felhívás hatására -közös megbeszélés eredményeként- egy-egy korábbi KISZ-szervezet /osztály/ tagsága teljes létszámban be akart lépni a vegyeséletkoru alapszervezetbe, ezt azonban a vegyeséletkoru KISZ-alapszervezetek létrehozásának szabályai megakadályozták.

A Déri Miksa Gépipari Szakközépiskola három alapszervezetében /Puskás Tivadar, Münnich Ferenc és Kandó Kálmán alapszervezetekben/ száz tanuló 251 válasza alapján megvizsgáltuk, hogy a barátválasztások hogyan oszlanak meg:

- a vegyeséletkoru KISZ-alapszervezetben belül,
- az évfolyamok között,
- az egyes osztályok vonatkozásában.

Külön figyelmet fordítottunk arra, hogy vizsgáljuk az I-IV. évfolyamok szavazati arányainak eltérését. /Az adatfeldolgozást ld. 2. sz. ábra "A Déri Miksa Gépipari Szakközépiskola társválasztási gyakoriság megoszlása osztályokon és évfolyamokon belül"/

3. sz. táblázat

Társválasztási gyakoriság százalékos megoszlása

a./ Osztálytársra szavaz

	Kandó al.sz.	Münnich al. sz.	Puskás al.sz.
I. oszt. :	96,7	81,4	86,8
II. oszt. :	73,2	75,0	91,0
III. oszt. :	95,2	86,5	86,3
IV. oszt. :	89,0	74,0	71,5

b./ Évfolyamtársra szavaz

	Kandó al.sz.	Münnich al.sz.	Puskás al.sz.
I. oszt. :	3,3	10,1	3,1
II. oszt. :	6,7	-	-
III. oszt. :	-	19,5	-
IV. oszt. :	8,8	26,0	28,5

c./ Alapszervezeti társára szavaz

Kandó al. sz. Münnich al.sz. Puskás alsz.

I. osztály	23,8
II. osztály	9,5
III. osztály	25,0
IV. osztály	41,7

d./ Más évfolyamon tanuló társára szavaz

	Kandó al.sz.	Münnich al.sz.	Puskás al.sz.
I. oszt. :	-	7,5	8,5
II. oszt. :	20,1	9,0	25,0
III. oszt. :	4,8	13,7	-
IV. oszt. :	2,2	-	-

/Az adatok grafikus feldolgozását ld. 4. sz. ábra./

Vizsgálati eredményeink értékelése előtt megjegyezzük: a felmérést 1975 tavaszán végeztük a Déri Miksa Gépipari Szakközépiskolában. A vegyeséletkoru KISZ-alapszervezeti forma bevezetésére ebben az iskolában 1974 őszén került sor. A vegyeséletkoru alapszervezetek létrehozását megelőzően /1972 őszétől/ az érdeklődési körök már ki lettek alakítva. Az érdeklődési körök szervezése és a vegyeséletkoru KISZ-szervezet munkája hatékonynak bizonyult. Ezt igazolja, hogy az iskola KISZ-szervezete 1974-ben, 1975-ben és 1976-ban /ekkor már véglegesen/

elnyerte a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Vörös Vándorzászlaját. Az iskolai KISZ-munka megújítása véleményünk szerint személyi változásokkal is kapcsolatban áll: 1971-től új igazgató került az iskola élére, aki -az iskolai párt-szervezet segítségével, annak mozgósításával- állandóan figyelemmel kíséri az iskolai KISZ-életet. Az iskola felszereltsége kiváló. A tanulók az üzemi gyakorlat során profilba illő bér munkát is végeznek, amelynek felhasználásáról az iskola KISZ-vezetősége és az állami vezetés közösen dönt.

/Tanulmányi ösztöndíjat alapítottak, segítik az érdeklődési körök munkáját, versenyeket írnak ki, kirándulásokat szerveznek, külföldi kapcsolatokat alakítottak ki stb./

Másik megjegyzésünk: az 1976 januári adatok szerint az iskola 509 tanulójaiból 260 fő volt KISZ-tag /52 %/. Az iskolai KISZ-tagok aránya a városi középiskolák átlagánál alacsonyabb /városi átlag: 58,06 %/.

A szakközépiskola kollégiuma 180 fő elhelyezését teszi lehetővé. A kollégium felszereltsége átlagos, nevelőtestülete szorosan együttműködik az iskola tanári karával. A kollégiumi helyiségek /hálók és tanulók/ elsősorban az azonos évfolyamu és osztályu tanulók elhelyezését teszik lehetővé. A kollégiumi körülményekből is következően az azonos évfolyamu tanulók néhány hónapon belül megismerhetik egymást.

A baráti kapcsolatok alakulására visszatérve megállapítható, hogy a baráti kötődések többsége az azonos osztályba járó tanulók között alakult ki. Feltűnő, hogy elsősorban a szakközépiskola I. és III. osztályában magas az osztálytársakra leadott szavazatok száma.

A kialakult helyzet okait a következőkben látjuk: a szakközépiskola I. osztályában elsősorban a tanulmányi osztály az a természetes közeg, amelyben a tanulók legtöbbet tartózkodnak, ahol a közös tevékenység, az együttes élmények hatására a baráti kötődések leginkább kialakulhatnak.

A KISZ-tagga fogadott tanulók csak a II. félév végén kapcsolódtak be egy-egy vegyeséletkoru KISZ-alapszervezet munkájába, de ennek lényeges hatása az I. osztályban történő barátválasztásra még nem volt. A szakközépiskola II. osztályában ^{csakként} az osztályon belüli választások száma, s ezzel párhuzamosan ugrásszerűen emelkedett a más évfolyamokból való választás. Megítélésünk szerint ennek kettős oka van: egyrészt erőteljesen kezd érződni a kollégiumi együttlakás, közös tevékenység hatása, másrészt -kisebb mértékben- érződik a vegyeséletkoru KISZ-alapszervezetek közösségalkotó munkája is. Az alapszervezeteknek azért nem tulajdoníthatunk jelentősebb szerepet az évfolyamok közötti barátságok kialakulásában a II. éveseknél, mivel vizsgálataink szerint az alapszervezeten belüli barátválasztások aránya /9,52 %/ ennél az évfolyamnál volt a legalacsonyabb. A III. éveseknél ismét az osztálytársak szerepelnek leggyakrabban barátként. Ennek az évfolyamnak a tanulói két éven át osztály KISZ-alapszervezetekben dolgoztak és csak a felmérést megelőző év őszén álltak át az új szervezeti formára. Ugy tűnik, hogy a felmérésben résztvevő tanulók többsége érzelmileg elsősorban a korábban megismert társakhoz, az osztálytársakhoz kötődik.

Az érzelmi kötődés tényét jelzi az is, hogy jelentős részük /25 %/ egyazon alapszervezetben van barátjával /barátaival/. Feltűnő, hogy a Münnich Ferenc alapszervezetben -a másik két alapszervezethez viszonyítva- magas az osztályon kívüli választások száma. /Évfolyamtársak 19,5 %, más évfolyamokra 13,7 %/ Az alapszervezet személyi összetételét ismerve ez az-
zal magyarázható, hogy az alapszervezetben levő harmadévesek többsége KISZ-vezetőségi tag. Az alapszervezetben belül a harmadévesek aránya alacsony /18,5 %/ és ők is három III. éves osztályból valók.

A IV. éves tanulóknál lényegesen csökkent az osztálytársakra eső választás és nőtt az évfolyamtársakra leadott szavazatok száma. A jelentős aránybeli eltolódást az magyarázhatja, hogy a IV. év II. félévében /az általunk vizsgált időszakban/ már eldőlt, hogy ki, milyen jellegű intézményben fog továbbtanulni. A hasonló érdeklődés, a közös szakköri munka, a felvételi vizsgákra történő felkészülés során a továbbtanulni szándékozók között mélyülnek el a kapcsolatok. Figyelmet érdemlő tény, hogy a IV. osztályos tanulók döntő többsége más évfolyamu /azaz alsóbb évfolyamu/ társakat csak elvétve neveznek meg barátként. Ugy tűnik, hogy a IV. évben jelentkező speciális élethelyzetet, a nagyon konkrét feladatokat kellő megértéssel csak az azonos élethelyzetben levő társak fogadhatják.

A barátválasztások tapasztalatai alapján elmondhatjuk, hogy a vegyeséletkoru KISZ-alapszervezetek létezése és működése ellenére a baráti kapcsolatok kialakulásának és igazi tartalommal, érzelmi élménnyel történő feltöltődéseinek a színterei

a tanulmányi osztályok maradtak. Az új szervezeti forma azonban érezhetően /ld. II. évfolyam/ hozzájárult ahhoz, hogy növekedett a nem osztály- és évfolyamtársak felé irányuló vonzalom.

Az a tény viszont kedvezőtlen, hogy a KISZ-alapszervezeteken belüli baráti kapcsolatok száma -ez alól kivétel a IV. évfolyam- nagyon alacsony.

A kedvezőtlen tendenciák ellenére a jelenlegi helyzet kétségtelenül jobb, mint amelyről Pataki Ferenc 1970-ben a Városban beszámolt: "Nyugtalanosságra és bizonyos pedagógiai

folyamatok értelmezésére leginkább okot adó adat arról tanuskodik, hogy az iskolán belüli kapcsolatok csaknem kizárólag az osztályra lokalizálódnak Iskolai közösségeink a középiskolákban jobbra még ma is izolált, önmagukba zárt osztályformációk alakjában léteznek. Az egyes nemzedékek /osztályok/ közötti intézményes együttműködési feltételek és felületek rendkívül korlátozottak, s ennek nyomán iskolai méretű, egységes közösségi szerkezetéről

● nemigen beszélhetünk." /45/

Pataki idézett megállapításainak részben ellentmondanak azok az adatok, amelyeket /a Déri M. Gépipari Szakközépiskolában/ a vezetői feladatokra történő személyválasztások tapasztalatai alapján nyertünk. /Grafikus feldolgozását ld. 5. sz. ábra/

4. sz. táblázat

Vezetői funkcióra történő választások

évfolyamonkénti százalékos megoszlása

	I. évf.	II. évf.	III. évf.	IV. évf.
osztálytársára szavaz	62,8	68,3	78,7	49,9

	I. évf.	II. évf.	III. évf.	IV. évf.
évfolyamtársára szavaz	-	-	11,0	8,4
más évfolyamu társára szavaz	37,2	31,7	10,3	41,7

A 4. sz. táblázatból kitűnik, hogy a vezetői feladatokra megválasztott tanulók többsége az osztálytársak köréből tevődik ki. Másik szembetűnő adat: az első osztálytól kezdve nagyon sokan nem azonos osztályba és évfolyamra járó társukat nevezik meg /azaz ismerik/. III. évben a más évfolyamu tanulókra adott szavazatok alacsony számát azzal magyarázhatjuk, hogy a III. éveseknél az új szervezeti forma bevezetése már egy többé-kevésbé kialakult KISZ-alapszervezeti közösséget tördelt szét. A felmérés tanúsága szerint az új szervezeti formába a III. éves tanulók illeszkedtek be legnehezebben. Ennek oka: osztálytársaikat jól ismerték és a baráti kapcsolatok többsége /ld. 3. sz. táblázatban az osztálytársakra leadott szavazatok számát/ osztályon belüli volt, az osztály KISZ-alapszervezet vezetői /ld. 4. sz. táblázatban 78,7 %/ népszerűek voltak. Annak ellenére, hogy a III. évfolyamnál a legmagasabb az osztálytársak közül vezetői feladatok ellátására alkalmasnak ítélt tanulók száma, mégis náluk szerepel legtöbb évfolyamtárs funkcióra történő jelölése.

Az I-II. osztályosok egyáltalán nem jelöltek meg vezetői feladat ellátására alkalmasnak ítélt évfolyamtársat. A szavazatok hiánya és a 3. sz. táblázatnál az évfolyamtársakra leadott jelölések alacsony aránya jelzi: egyrészt a személyes kapcsolatok hiányáról van szó.

Másrészt -ez a beszélgetések során fogalmazódott meg- az I-II. éveseknél irreálisan magas a KISZ-vezetőkkel szemben támasztott elvárások színvje./magatartás, komolyság, tájékozottság, kiállás/.

Örvendetes, hogy a IV. évfolyamnál magas /41,7 %-os/ az alsóbb évfolyamokból történő vezetőválasztás. Ez a tény jelzi, hogy kik jöhetnek és jönnek számításba a közösen végzett munka tapasztalatai alapján a vezetőség potenciális utánpótlásaként. Érettségről tanuskodik, hogy a IV. évesek számszerűen is jelentős része képes az alapszervezeti és iskolai KISZ-tagságot abból a szempontból is megítélni, hogy a vezetői feladatok ellátására kik tűnnek alkalmasnak.

A Déri Miksa Gépipari Szakközépiskolában gyűjtött adataink értékelésénél központi kérdésként kezeltük az azonos osztályból /osztályokból/ egy alapszervezetbe jelentkezett tanulók egymásközötti kapcsolatának alakulását. Tapasztalataink szerint azonban még az azonos osztályokból egy alapszervezetbe jelentkezett tanulók baráti kapcsolatának alakulása sem teljesen problémamentes.

A Gépipari Szakközépiskolában rögzített helyzetkép helyességét igazolta a Tisza-parti Gimnázium és Vizügyi Szakközépiskola Pablo Neruda és Körösy Csoma Sándor alapszervezeteiben végzett szociometriai felmérésünk is. /ld. 1. sz. melléklet 3. sz. kérdése/ A felmérés adatait szociogramon dolgoztuk fel. A két alapszervezetről készített szociogramokon /ld. 6-11. ábra/ csak a vizsgálatunk szempontjából leglényegesebbnek ítélt, kiemelt kapcsolatokat dolgoztuk fel.

Az elsődleges közösséggé szerveződés egyik kritériuma, hogy az adott csoport ne legyen se túlságosan nagy, se túlságosan kicsi. A KISZ-alapszervezetekben az elsődleges közösség feladatát a KISZ-csoportnak kellene betöltenie. A KISZ-csoport azonban csak akkor szerveződhet elsődleges közösséggé, ha:

- valóban létezik, szervezetileg ki van alakítva;
- konkrét feladatai vannak, azokat belső munkamegosztással folyamatosan és ellenőrizhetően végzi;
- képes számontartani és pozitívan befolyásolni tagjai mindennapi életét és tevékenységét;
- a célok, feladatok teljesítése során sokirányú /baráti, munkatársi, ideológiai/ kapcsolat alakul ki tagjai között.

A vizsgálatokban bemutatott három szegedi középiskolában /Bebrits Lajos Vasutforgalmi Szakközépiskola, Déri Miksa Gépipari Szakközépiskola, Tisza-parti Gimnázium és Vízügyi Szakközépiskola/ eltérően fogták fel az elsődleges közösséggé szerveződhető KISZ-csoportok funkcióját és jelentőségét.

A Bebrits Lajos Vasutforgalmi Szakközépiskolában kialakították a KISZ-csoportokat, de szervezési alapnak nem az azonos osztályt tekintették. Az alapszervezetben belüli hosszabb időszakra szóló, hasonló jellegű vállalatok alapján /pl. kulturális, sport, politikai stb./ hozták létre a KISZ-csoportokat.

Az eddigi tapasztalatok szerint azonban ezek a KISZ-csoportok nem tudták betölteni a makarenkoi értelemben vett elsődleges közösség szerepét. A vegyeséletkoru KISZ-csoportokban az azonos jellegű vállalás, egy vagy több konkrét megbízatás teljesítése létrehozott ugyan időleges baráti és munkatársi kapcsolatokat, de ezek tartalma és intenzitása az életkori közelségtől vagy távolságtól, a tanulmányi munka adott feladataitól, a találkozási alkalmak és lehetőségek számától függően erősen változó volt.

A Déri Miksa Gépipari Szakközépiskolában nem történt meg a KISZ-csoportok kialakítása.

A Tisza-parti Gimnázium és Vizügyi Szakközépiskolában a KISZ-csoportokat a tanulmányi osztályokra alapozva hozták létre. A KISZ-csoportok iskolán, osztályon, alapszervezetben belüli helyével és feladataival kapcsolatban azonban hosszabb időn át itt sem alakult ki egységes pedagógiai álláspont. A félreértések és problémák tisztázására 1976 április 20-án külön nevelőtestületi megbeszélést szerveztek, amelynek célja az iskolai KISZ-munka aktuális kérdéseinek a tisztázása volt. A hozzászólók többsége valamilyen formában említést tett a KISZ-csoportok pillanatnyi és távlati feladatairól is. A tan-testület többsége egyetértett azzal, hogy az osztályok és a vegyeséletkoru alapszervezetek közötti kapcsolat és együttműködés kialakításának feladata elsősorban a KISZ-csoportokra hárul.

Kifogásként említették: ha az alapszervezetekbe történő jelentkezésekkor a teljes önkéntesség elvét tiszteletben tartják, akkor az osztály 8-10 KISZ-csoportra tagolódhat és ezeknek a csoportoknak a munkáját az osztályfőnök már nem képes figyelemmel követni. Az elsős osztályok osztályfőnökeinek tapasztalatai szerint a demokratikus kereteket nem sértő befolyással, orientálással elérhető, hogy egy osztály tanulói 2-3 KISZ-alapszervezetbe jelentkezzenek. /Horóczy Ferencné az I/B. osztályfőnöke: "Az I. év végére a 36 fős osztályból 26 gyerek lett KISZ-tag. A KISZ-tagok két alapszervezetben dolgoznak."/

Az alsóbb évfolyamok osztályfőnökei problémaként vetették fel, hogy az I-II. évesek többsége nem mer felszólalni a KISZ-taggyűléseken, túlságosan Kicsiknek érzik magukat a III-IV. évesekhez képest. Az I-II. évesek passzivitása és hallgatása mögött azonban kritikai magatartás rejlik. Fontos feladatként említették meg, hogy a III-IV. éveseket le kell szoktatni a gunyolódásról, mert a mostani első- és másodévesek olyan KISZ-tagok lesznek, amilyenekké az idősebbek nevelik őket.

/Horóczyiné: "... a mostani III-IV. éveseken áll vagy bukik a jövő KISZ-tagsága./

Az osztályfőnökök szerint a vegyeséletkorú alapszervezetek létrehozása általában /ettől eltérő hozzászólás is volt/ nem érintette negatívan az osztályközösségek életét. Helyesnek tartják, hogy csak az I. év végén, az osztályközösségek kereteinek megteremtődése után kerül sor az alapszervezetekbe történő jelentkezésekre.

A vegyeséletkoru KISZ-alapszervezetek segítségével az I-II. évesek jobban, korábban illeszkedhetnek be az iskolai közösségekbe. A felszólalók további feladatként jelölték meg:

- a KISZ-alapszervezetekben feldolgozott fontosabb témákról a KISZ-csoportok osztályfőnöki órákon számoljanak be;
- az osztályfeladatok megszabásánál, a társadalmi munka szervezésénél vegyék figyelembe az osztályban levő KISZ-csoportokat;
- az osztályfőnökök és a patronáló tanárok információcseréje legyen folyamatosabb;
- a lehetőségek alapján a továbbiakban is elő kell segíteni, hogy ideális létszámú /6-15 fős/ KISZ-csoportok alakuljanak meg.

A nevelőtestületi megbeszélés végső konkluziójának helyességét a már említett csoportszociogramok is igazolják.

A Pablo alapszervezetben -egy kivétellel- a barátválasztások /ld. 6. sz. ábra/ azonos osztályokból történtek. A Körösy alapszervezetben valamennyi tanuló osztálytársát jelölte meg barátként.

A Körösy alapszervezet életéről a kérdőívek, a patronáló tanári vélemény és a szociogram alapján a következő kép alakult ki: a 27 fős alapszervezet öt osztály tanulóiból áll. Legtöbben /tizennégyen/ a II. osztályból vannak. A IV. C-ből hat, a III. A-ból pedig öt tanuló tagja az alapszervezetnek. Egy-egy tanulóval van képviseltetve a II. A és a III. C osztály.

Az alapszervezet osztályonkénti összetétele aránytalan. Az alapszervezet többségét képező II. o-ba záró tanulók a baráti választásaik szerint lánc alakzatban helyezkednek el. Ez a forma azonban kedvezőtlen a közvélemény kialakulása szempontjából, a hír végig futhat a láncon, de /zárt alakzat hiányában/ hatékony közösségi álláspont nehezen alakulhat ki. Középiskolákban végzett szociometriai felmérések tapasztalatai szerint a középiskolai osztályok többségében lánc alakzatban csak a tanulók 15-16 %-a helyezkedik el. /46/ A vizsgált alapszervezetben viszont a tanulók többsége, közel 70 %-a helyezkedik így el.

Szembevetendő, hogy csak a IV. c osztályba tartozó tanulók alkotnak egyedül zárt alakzatot. Csupán szociometriai ismeretek alapján ezt pozitívnak is lehetne tekinteni, de értékelését mégis árnyaltan kell elvégezni. Ezt a zárt alakzatot kedvezőnek ítéljük meg abból a szempontból, hogy sok probléma hatékony megvitatását teheti lehetővé, a csoporttagok kontaktusteremtése többirányú információ áramlást tesz lehetővé. Negatív viszont a zárt alakzatba tömörülés abból a szempontból, hogy alakzatuk a többi tanulói csoportosulástól elkülönül. Ez elsősorban azért veszélyes, mert a zárt alakzatba tartozók valamennyien KISZ-vezetőségi tagok.

A vizsgált alapszervezetben nem megfelelően látják el feladatukat a KISZ-csoportvezetők. A kérdéseinkre szereplő három szituáció /barát, tanulmányi segítőtárs, vezető/ egyikénél sem képződött köröttük olyan csoportosulás, amely azt jelezte volna, hogy feladatok megoldásában társaik számítanak rájuk.

A Pablo alapszervezetben pl. a 12. sz. kérdésre /Milyen közösségi megbízatásod van/ senki nem nevezte meg a KISZ-csoportvezetői funkciót. Ebből a tényből arra következtünk, hogy a KISZ-csoportvezetők egy része nincs tisztában feladataival, megbízatását csak formálisan látja el. A Kőrös alapszervezetben is hasonló a helyzet, a tanulók sok, a közösségi élet hatékonyságához nem feltétlenül szükséges megbízatást sorolnak fel /egészségügyi felelős, ujságfelelős, hirdetőtábla felelős stb./, de említést sem tesznek a KISZ-csoportvezetői megbízatásról.

A Kőrös alapszervezet és a Pablo alapszervezet szociogramjainak értékelésekor, a baráti kapcsolatok tanulmányozásakor többször felmerült a kérdés /elsősorban a barátválasztásokról kapott kedvezőtlen kép alapján/, hogy a tanulók válaszai adekvátaknak, a tényleges személyes viszonylatoknak megfelelőeknek tekinthetők -e. Elsősorban a tanulmányi- és vezetői választások kérdéskörében megnyilvánuló eléggé egységesnek tekinthető közvéleménynyilvánítás győzött meg arról, hogy a funkciók betöltését illetően igenis létezik kialakult közvélemény, a válaszokat bizonyos mérlegelés alapján adták a tanulók. A személyes viszonylatokban viszont a választásokat nem befolyásolták a csoportnormák, ott a szubjektív motívumok irányították a választásokat.

Ugy érezzük, hogy a vegyeséletkorú KISZ-alapszervezetekben a barátválasztások speciális eseteiről van szó.

A magányosoknak, peremhelyzetben levőknek tekintett tanulók egy része /ez felmérésünkéből is kiderült/ csak az alapszervezetben belül magányos, de a tanulmányi osztályban általában normális kapcsolatrendszerrel rendelkezik. Az iskolai tapasztalatok birtokában nem érthetünk azonban teljesen egyet Mérei Ferenc megállapításával: " Nem a leggyengébbek szorulnak a peremre, hanem azok, akiknek lakóhelyük, családi körülményeik, sajátos érdeklődésük miatt más közösségben vannak a barátaik, kötődéseik." /47/

A vizsgált két alapszervezetben elsősorban azok a tanulók maradtak magányosak, akik egyedül vagy másodmagukkal jelentkeztek az alapszervezetbe. Ezeknek a tanulónak egy részénél nem volt teljesen kiegyensúlyozott az osztályon belüli kapcsolatrendszerük sem, részben ebből adódott, hogy más alapszervezetbe jelentkeztek mint osztálytársaik. Többségük a barátválasztásnál nem tudott élni a három szavazati lehetőséggel, leadott szavazataik pedig megoszlottak osztálytársaik és más osztályokba járó barátaik között. Az alapszervezetekről készített szociogramjainkon ezek a tanulók változatlanul a peremhelyzetben levők közé tartoznak. A KISZ-munkával kapcsolatos javaslataikban azonban a baráti kapcsolatok utáni vágy szólalt meg: szeretnék alapszervezeti társaikkal gyakrabban találkozni, kötetlenebb ismerkedési-beszélgetési lehetőségeket igényelnének.

Szociometriai vizsgálatunk másik célja az alapszervezeteken belüli tanulmányi munka során kialakuló kapcsolatok felderítése volt.

A vizsgálat eredményeinek értékelése előtt megjegyezzük: egyetértünk Vajó Péternek azzal a megállapításával, hogy a szocialista iskolában működő kommunista ifjúsági szervezetnek és a szocialista iskolának lényegében nincs és nem is lehet eltérő feladata. /48/ A feladatok többségének azonossága mellett azonban a feladatmegvalósítás módszerei bizonyos fokig el kell, hogy térjenek. A legalapvetőbb eltérést abban látjuk, hogy a KISZ iskolai munkájában az iskolai /állami-társadalmi/ elvárásokat mozgalmi elvárássá is teszi, azaz KISZ-tagok csak olyan fiatalok lehetnek, akik:

- a szocialista iskola követelményeit tudatosan is vállalják,
- az iskolai követelményeket mozgalmi elvárásként teljesítik,
- vállalkoznak az iskolai feladatok elmélyültebb elsajátítására.

Sajátos /a mozgalmi jellegből, a pártirányításból-pártvezetésből/ adódó feladata az iskolai KISZ-szervezeteknek:

- a párt ifjúsági tömegszervezeteként működve segíti a párthatározatok megismerését és végrehajtását;
- szervezi és irányítja az iskolai közösségek életét, ellátja a tanulmányi ifjúság érdekképviselését;
- elősegíti a fiatalok politikai érdeklődésének és műveltségének elmélyítését;
- segíti a szabadidő célszerű megszervezését;
- sajátos módszereivel /demokratikus centralizmusával, öntevékenységgel/ hozzájárul a közösségi magatartásjegyek kialakulásához;

-kialakítja tagjaiban a társadalmi aktivitás igényét,
felkészíti tagjait a közéleti szereplésre.

A KISZ iskolai feladatai sorában nagy jelentősége van a tanulmányi munka kérdéseivel való foglalkozásnak. A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség rétegpolitikai tevékenységében évek óta nagy figyelmet fordít az egyes rétegek speciális helyzetéből adódó feladatok konkretizálására. A KISZ KB Középiskolai és Szakmunkástanuló Rétegtanácsa megítélése szerint a középiskolai és szakmunkástanuló fiatalok iskolai munkájának és egyben a középiskolákban működő ifjúsági szervezet tevékenységének egyik leglényegesebb fokmérője az, hogy milyen formában és hatékonysággal foglalkozik a tanulmányi munkával.

Az iskolai tanulmányi munka jelentőségének elismerése azonban -tapasztalataink szerint- nem tükröződik megfelelően a középiskolai KISZ-szervezetek tevékenységében. A hivatalos állásfoglalások és az iskolai tapasztalatok közötti ellentmondásnak egyik oka az lehet, hogy a KISZ felső vezetése általános jellegű elvárásait az iskolák és KISZ-alapszervezetek nem tudják a napi munkára konkretizálni. A felsőbb KISZ-szervek kiadványaiból nem derül ki félreérthetetlenül, hogy milyen formában /KISZ-alapszervezetben, KISZ-csoportban, osztályban/ kell legintenzívebben foglalkozni a tanulás kérdéseivel. A tanulmányi jellegű vállalások formái és lehetőségei a KISZ KB IB-nak 1974 április 11-i határozatában sem fogalmazódtak meg egyértelműen és konkrétan.

Az iskolai KISZ-szervezetek tevékenysége vizsgálatakor a tanulmányi munkára vonatkozó kérdéseket is feltettünk. Tapasztalataink szerint -első megítélésre- a tanulmányi munka alapszervezetben belüli szervezettsége jónak tűnik. /ld. 8-9. ábra/ A szociometria helyzetkép alaposabb tanulmányozása azonban hiányosságokat jelez: mindkét alapszervezetben vannak olyan tanulók, akik alapszervezetükben nem találtak /nem neveztek meg/ tanulmányi segitőtársat. Mindkét magányosan maradt tanuló olyan osztályból került az alapszervezetbe, ahonnan rajta kívül senki /ld. Kőrösy alapszervezet/ illetve legfeljebb még egy tanuló /ld. Pablo alapszervezetben/ jött ugyanebbe az alapszervezetbe.

Mindkét alapszervezetben megfigyelhető, hogy a centrális helyzetet a közvélemény elég egyhanguan ítélte meg. Lényegesen eltér azonban az alakzatokba rendeződés módja: a Pablo N. alapszervezetben tulajdonképpen csak egy centrális személy /8. sz./ van, míg a Kőrösy alapszervezetben több egymáshoz többé-kevésbé kapcsolódó tanuló /18-26-5-6/ is található. Az alakzatok közötti eltérés okát az alapszervezetek eltérő személyi összetételében látjuk. Azt már előzetesen megállapítottuk, hogy az osztályukból egyedül vagy másodmagukkal jelentkezők általában nehezebben illeszkednek be a vegyeséletkorú KISZ-alapszervezetek munkájába. Ezzel szorosan összefüggő másik megállapításunk: az alapszervezet túlságosan heterogén összetétele /ld. Pablo alapszervezet/ esetén -még a baráti kapcsolatok hiányában is- fennáll annak a veszélye, hogy bizonyos kérdések eldöntésekor /választás, szavazás/ nem a demokratikus, hanem a többségi álláspont fog győzni.

A tanulmányi munka alapszervezeten belüli szervezettségéről megállapíthatjuk még: általában csak az azonos osztályba, illetve évfolyamokra járók között alakultak ki a tanulmányi jellegű együttműködési formák. Ezt feltétlenül komoly problémának kell tekintenünk, hiszen a vegyeséletkorú KISZ-alapszervezetekben végzett munka egyik legnagyobb lehetősége abban rejlik, hogy szervezett formában kihasználható lenne /korrepetálásban, segítségben, az érdeklődés felkeltésében/ a különböző életkorú tanulók együttes tevékenykedtetésének lehetősége. Ezzel a lehetőséggel azonban -szociometriai felmérésünk tanúsága szerint- ma még nem megfelelően élnek alapszervezeteink.

Természetesnek vettük eddig és vesszük ezután is, hogy az azonos osztályba járó tanulók segítik egymást a tanulásban. Az új szervezeti formában azonban hatékonyabban lehetne kiépíteni a tanulópárok rendszerét, a szaktárgyi segítségnyújtás hálózatát, a KISZ-csoportok bevonásával színesebbé, vonzóbbá lehetne tenni a tanulmányi versenyeket.

A Tisza-parti Gimnázium és Vizügyi Szakközépiskola említett két alapszervezetében megvizsgáltuk, hogy az alapszervezet tagsága mennyire egységes a vezetői feladatok ellátására alkalmas KISZ-tagok megnevezésében. /ld. 10-11. ábra/ Tapasztalataink szerint mindkét vizsgált alapszervezetben eléggé egységes közvélemény nyilvánult meg a választások során. A Pablo alapszervezetben a tagság többsége /72 %/ a 8. sz. tanulót ítélte vezetői poszt betöltésére legalkalmasabb személynek.

A 8. sz. tanuló /az iskola KISZ-titkára/ és a 7. sz. KISZ-csoportvezető az iskolai KISZ-vezetőség egyik tagjára /23. sz./ adta le szavazatát. A 23. sz. tanuló az iskolai KISZ-titkár helyettesét /4. sz./ jelölte meg ideális vezetőként. Ez a többségtől elkülönült, ahhoz nem kapcsolódó négy személyből álló alakzat /amelyben mind a négy személy komoly tisztséget visel/ konfrontációs lehetőséget rejt magában. Az összeütközés valószínűségét csökkenti, hogy a 4, 7. és 10. sz. tanulók tanulmányi kérdésekben elismerik a 8. sz. tanuló vezető szerepét.

A Kőrös alapszervezet választásainak megoszlását jobbnak tartjuk. A legtöbb szavazatot kapott tanuló /26. sz./ egyben az alapszervezet KISZ-titkára is. A harmadikos tanulók többsége az iskolai KISZ-vezetőség egyik tagját /18. sz./ nevezte meg vezetői feladatok ellátására alkalmas személynek. A IV. és III. osztályok tanulói közötti kapcsolat és együttműködési lehetőség a 21. sz. személyen át valósulhat meg, aki élvezi a 18. sz. tanuló bizalmát, de egyben elismeri az alapszervezeti titkár vezetői alkalmasságát is. A II. osztályos tanulók vezetőválasztásukkal külön csoportot képeztek. Legtöbben az ODB-titkárt /7. sz./ nevezték meg.

Az egyes szituációkra vonatkozó választások tapasztalatait összegezve megállapíthatjuk: a vizsgált alapszervezetekben a baráti kapcsolatok elsősorban az azonos osztályokból jött tanulók között alakultak ki és regisztrálhatóak. Az alapszervezetekbe történő jelentkezés elsősorban egyéni elhatározás eredményeként valósult meg, ennek hatását a II-III. évesek láncszerű alakzatai jelzik.

A tanulmányi segítés és vezetői alkalmasság kérdéskörében elég egységes közvélemény nyilvánult meg mindkét alapszervezetben. A választások megoszlásában kimutathatóan érzékelhetőek az alapszervezeti összetételből fakadó aránytalanságok. Az alapszervezeteken belüli társas kapcsolatok továbbfejlesztéséhez szükséges lenne az alapszervezetekbe történő jelentkezések irányítottabbá tétele, a jelenlegi aránytalanságok kiküszöbölése. Az alapszervezetekben működő KISZ-csoportok nem foglalták el a jelentőségüknek megfelelő helyet az alapszervezet és a tanulók életében, csoport tudatuk kialakulatlan. A csoportmunka fejlesztése megkövetelné a konkrét megbízási és számonkérési rendszer kialakítását.

IV/5. A KISZ-munka néhány fő területének vizsgálata

Bármely csoport közösséggé szerveződéséhez elengedhetetlenül szükséges a szervezett közösség egészének és egyes csoportjainak folyamatos működése, meghatározott funkciók teljesítése és a funkcióteljesítés bizonyos mértékű hatékonysága. Ennek analógiájára az iskolai KISZ-szervezeteknél is szükség van a szervezeti felépítés meghatározott, az iskolai lehetőségeknek legmegfelelőbb strukturájára, a sztruktúra egészén belül az egyes elemek /KISZ-alapszervezetek, KISZ-csoportok/ folyamatos működtetésére és meghatározott funkciók teljesítésére.

A továbbiakban azt vizsgáljuk meg, hogy néhány fontos területen /tanulmányi munka, politikai események értékelése, fegyelmi ügyek/

a feladatok megoldásából a KISZ-szervezet mennyit vállal magára. Felmérésünket a Bebrits Lajos Vasutforgalmi Szakközépiskolában és a Déri Miksa Gépipari Szakközépiskolában végeztük el. /ld. 1. sz. melléklet 5. sz. kérdés/

Adatfeldolgozásunk során csak a Vasutforgalmi Szakközépiskolában kapott válaszokat értékeltük, mert az évfolyamonkénti összetétel náluk volt kiegyensúlyozottabb.

Kérdésfeltevésünkkel arra is választ szerettünk volna kapni, hogy a KISZ KB-nak a középiskolai KISZ-szervezetek számára megfogalmazott elvárásai hogyan valósultak meg a mindennapi iskolai KISZ-munkában. Elsősorban a tanulmányi és politikai kérdésekről történő véleménynyilvánítások színtereit kísértük meg felderíteni. A helyzetkép elemzése előtt megjegyezzük: számszerű és reálisnak tűnő adatokat nyertünk a felméréssel, de az adatokból az nem derül ki, hogy a különböző fórumok milyen mélységben és intenzitással foglalkoznak az egyes kérdésekkel /baráti körben, KISZ-ben, osztályban stb./.

A politikai eseményekkel kapcsolatos megnyilatkozások elsődleges színterei /ld. 12. ábra/ a KISZ-alapszervezetek. Az I. osztályok kivételével mindegyik évfolyam a KISZ-szervezetet nevezte meg legnagyobb számban politikai kérdéseket megtárgyaló forumként. A felmérés szerint az I. osztályosoknál első helyen még a család szerepel. A család szerepe a II. osztályban csökken, de jelentősége a későbbi évek során ismét nő.

Mind a négy évfolyamon sok tanuló van, akik elsősorban baráti körükben beszélgetnek politikai kérdésekről. A II. évtől egyre nagyobb szerepe van a kollégiumi politikai foglalkozásoknak. Ezeknek fontossága -adataink szerint- megközelíti az alapszervezeti politikai munka jelentőségét. Az iskolai osztályokban folyó politikai nevelés elsősorban kiegyensúlyozottsága, folyamatos jellege miatt érdemel elismerést.

A vizsgált iskolában jónak ítéljük meg a politikai nevelőmunka szervezett és spontán megoszlásának arányát.

A társadalom politikai értékeit tudatosan és tervszerűen közvetítő osztályfoglalkozások, KISZ-taggyűlések és kollégiumi rendezvények során tanulóink többségének politikai fejlődése szervezett és ellenőrizhető formában és keretekben történik.

Szervezett lehetőségekben való részvétel:

- I. osztály : 44 % /KISZ és osztály/
- II. osztály : 71 % /KISZ, kollégium, osztály/
- III. osztály : 70 % /KISZ, kollégium, osztály/
- IV. osztály : 62,5 % /KISZ, kollégium, osztály/

A politikai kérdéseket megvitató egyéb forumok /baráti kör, család/ hatása is valószínűleg kedvező tanulóink többségénél, de ezek esetében jobban adva van a torz, szélsőséges nézetek átadásának és elfogadásának a lehetősége.

A felmérés alapján további feladatként jelölhetjük meg, hogy -elsősorban az alapszervezeti és osztályszintű politikai nevelés hatékonyságának emelésével- a baráti körökben folyó

spontán jellegű politikai eszmecseréket reális tartalommal, a gazdasági és politikai események értékeléséhez szükséges megfontoltsággal ruházzuk fel.

A KISZ-alapszervezetekben folyó politikai nevelés egyik kihasználatlan lehetősége, hogy csak jelentős időbeli késéssel reagál a politikai élet eseményeire. A KISZ-munka sajátosságából fakad, hogy központilag kiadott anyagokat, tájékoztatókat is fel kell dolgozni. Ezeknek a mennyisége azonban időnként lehetetlenné teszi a napi politikai hírekkel való lépéstartást. Ezzel is magyarázható, hogy a Déri Miksa Gépipari Szakközépiskolában végzett adatgyűjtésünk során 100 tanuló értékelte úgy, hogy a KISZ aránytalanul kis szerepet tölt be a közéleti-politikai eseményekről történő informálódásban.

Az iskolai KISZ-szervezeteknek a politikai nevelőmunka mellett fontos feladatuk lenne a tanulmányi tevékenység figyelemmel kísérése, segítése és ellenőrzése. A Tisza-parti Gimnázium és Vízügyi Szakközépiskola vizsgált alapszervezetében /ld. 8-9. sz. ábra/ a tanulmányi segítségnek KISZ-csoporthoz alapozott formáját próbálták létrehozni. A KISZ-csoporthoz és alapszervezetek ^{tevékenységben} azonban -mint azt megállapítottuk- nem foglalja el a jelentőségének megfelelő helyet a tanulmányi munka. Hasonló helyzetről kaptunk képet a Vasútforgalmi Szakközépiskola 121 tanulójának válaszaiból is:

-a tanulmányi munka kérdéseiről leggyakrabban az osztályban esik szó;

- a tanulók családja a tanulmányok előrehaladásával párhuzamosan egyre nagyobb figyelmet fordít gyermekük iskolai eredményére;
- a tanulók baráti körében /elsősorban az osztálytársak között/ fontos helyet foglalnak el a tanulmányi munkával kapcsolatos beszélgetések;
- a kollégium figyelemmel kíséri, értékeli és értékelte az iskolai tanulmányi eredményeket;
- a KISZ-alapszervezetekben érdemben nem foglalkoznak a KISZ-tagok tanulmányi munkájával.

Feladatként jelölhető meg ezek alapján: az egyéni és csoportvállalások rendszerét úgy kell kialakítani, hogy abban a tanulmányi munkával kapcsolatos vállalások is szerepeljenek. A vállalások teljesítésének figyelemmel kísérését az osztályra alapozottan működő KISZ-csoportoknak kellene magukra vállalniuk. Szintén a KISZ-csoportok feladata lenne a leggyengébb csoporttagok patronálása. A tanulmányi jellegű KISZ-vállalások rendszere kiterjedhetne a KISZ-en kívüli osztálytársak segítségére is.

Külön kérdésben vizsgáltuk, hogy a tanulók fegyelmi ügyekről milyen körben nyilvánítanak véleményt. A kapott válaszokat részletesen nem értékeljük, mert kérdésfeltevésünk tulságosan általánosnak bizonyult. Utólag természetesnek tűnik a válasz, hogy a kollégiumi rendbontásokat elsősorban a kollégiumban beszélik meg stb. A nem teljesen egyértelmű kérdésfeltevés ellenére figyelmeztető jelként említjük meg, hogy

/ld. 13. sz. ábra/ a KISZ-alapszervezetekben fegyelmi ügyek megvitatásában csak kevesen vesznek részt. Ennek szerintünk két oka lehetséges: vagy hiányzik a követelménytámasztás és így nincs mit számonkérni, vagy pedig a vegyeséletkorú alapszervezetekben is előfordul, hogy a patronáló tanár direkt irányítása miatt KISZ-tagjaink passzívak.

V. Fejezet

Az új szervezeti forma értékelése, javaslatok

A vegyeséletkoru középiskolai KISZ-szervezetek kialakítása jelentős lépés a középiskolai ifjúsági mozgalom történetében. Pozitív vágyak, az iskolai KISZ-munka megjavításának reménye hozta létre az új szervezeti formát. Kialakításakor és bevezetésekor azonban sok lényeges kérdést nem tisztáztak /pl. a feltételek megléte, kísérletről vagy kötelező formáról van e szó, a közösségi élet alapvető szinterei melyek lesznek az új formában stb./. Megítélésünk szerint a vegyeséletkoru KISZ-szervezetek adminisztratív uton történő megszervezése elcsúszott döntés volt, csak korrekciós változtatások után képzelhető el, hogy az új szervezeti formában hatékony KISZ-munka valósuljon meg.

A szervezeti forma megváltoztatására megítélésünk szerint nem feltétlenül lett volna szükség. A hagyományos felépítésű alapszervezetekben is -a kísérleti alapszervezetekkel azonos feltételek biztosítása mellett- lehetőség lett volna a KISZ-munka fogyatékoságainak kiküszöbölésére. Elismerjük, hogy az új szervezeti forma jobb lehetőségeket kínál az egyes iskolai közösségek kialakítására, de -elsődlegesen a szervezési fogyatékoságokból eredően- mindez az elsődleges közösségek szerepének háttérbe szorulásával, esetenként elszikkadásával járt együtt.

Az új szervezeti formára történő átállással párhuzamosan nem fordítottak kellő figyelmet a közösségi szerveződés új strukturájának létrehozására. Ezzel magyarázható, hogy az elsődleges közösség funkciója betöltésére alkalmas KISZ-csoportok kialakítása iskolánként eltérő formában, különböző megfontolások alapján történt meg -ha megtörtént. A szervezés fogyatékosága az is, hogy időben^{nem} lettek pontosan meghatározva a KISZ-csoportok feladatai. /A tanulmányi munkában, politikai képzésben, önművelésben, a feladatvállalások számon tartásában és ellenőrzésében stb./

A gyakorlat megcáfolta azt a feltevést, hogy a teljes spontaneitás alapján hatékony elsődleges közösségek /KISZ-csoportok/ alakulnak ki egy-egy alapszervezetben. Az osztályukból egyedül jelentkező tanulók nem képezhetnek csoportot, az alapszervezetekben is magányosak maradnak, képtelenek a vegyes-életkorú alapszervezetek azonos osztályok szerint szerveződő közösségeibe beilleszkedni.

Az alapszervezeti munka a vegyeséletkorú összetételben sokkal színesebb, elevenebb lehetne. Alapszervezeteink jelentős része azonban nem tudja kihasználni az összetételből eredő lehetőségeket. /Ez a KISZ-alapszervezetek felnőtt vezetőinek felkészületlenségével is magyarázható./ A felsőbb évesek nem megfelelően segítik az alsóbb évesek tanulmányi munkáját, az idősebbek tájékozottsága gyakran lekicsinyléssel párosul.

Tapasztalataink alapján elvetettük azt a sokak által megfogalmazott feltevést, hogy az osztályok közösségi élete és kapcsolatrendszere lényegesen romlott volna az új szervezeti forma bevezetésével.

A tanulók iskolai tevékenységének /tanulmányi munkájának, ismeretszerzésének, világnézeti nevelésének/ elsődleges szinterei továbbra is az osztályok maradtak. A vegyeséletkoru alapszervezetekbe történő jelentkezések idejére /I. év vége, a II. év eleje/ az osztályokban már kialakulnak azok a kapcsolatok, amelyek alapján lehetőség van az osztályok közösséggé szerveződésére. Az osztályközösségek egészén belül kaphatnának fontos szerepet és feladatot azok a KISZ-csoportok, amelyek az I. év végén megalakulnak. A KISZ-csoportok létrehozásához azonban az alapszervezeti jelentkezések jelenlegi formájának módosítására van szükség: csak a jelentkezések irányítottabb rendszere segítségével érhető el, hogy optimális nagyságu /6-15 fős/ KISZ-csoportok működjenek az osztályokban, ill. alapszervezetekben.

A KISZ-alapszervezetek demokráciájának is lényeges feltétele, hogy a különböző évfolyamu /osztályu/ tanulók megközelítően azonos arányban legyenek jelen egy-egy alapszervezetben.

Az alapszervezetek vezetőségének megválasztásakor tudatosabban kellene törekedni a II-IV. évesek helyes arányának kialakítására, mert a hagyományok megőrzése és átszármaztatása, a vezetés folyamatossága, a cserélődés zavartalansága csak így biztosítható.

Külön problematikát képeznek az érdeklődési körök, amelyek a vegyeséletkoru KISZ-alapszervezetekkel párhuzamosan alakultak meg. Eredetileg részletesebben akartunk szerepükkel foglalkozni, de az iskola és a KISZ-alapszervezetek életében játszott tényleges szerepük alapján úgy döntöttünk, hogy csak említést teszünk róluk. Nyolc szegedi középiskola /ld. fejezet vége/ 2347 KISZ-tagja közül felmérésünk idején csak 799 tanuló, a

KISZ-tagok 34,4 %-a volt tagja érdeklődési körnek. Itt való-
sult meg legkevésbé a KISZ KB elképzelése: nem lett minden
KISZ-tag érdeklődési körű tag, az iskolák anyagi és személyi
lehetőségei nem tették lehetővé a tanulók tényleges érdeklő-
désének megfelelő, jól felszerelt körök megalakítását.

Adatok a szegedi középiskolák KISZ-életéről

Iskola neve:	Tanulók létszáma:	KISZ-létszám:	%-ben	Alapsz.-k száma	Alapsz.-i lét- min.: szám	max.: szám	Érd. ké- tag
Tömörkény Gimn.	720	439	61,5	12	10	36	110
Tisza-parti Gimn.	450	293	65,1	9	25	50	293
Gépipari Szakk.	509	260	52,0	8	19	31	74
Vasúti.-i Szakk.	676	286	42,3	10	24	38	230
Ságvári Gimn.	564	512	90,8	11	29	62	112
Kőrösy Szakk.	280	171	61,1	4	35	55	109
Közgazd.-i Szakk.	283	174	61,4	6	17	39	72
Rózsa F. Szakk.	594	212	35,6	6	24	44	92

Megjegyzések a szegedi középiskolák KISZ-életét bemutató adathoz:

- a Tisza-parti Gimnázium és Szakközépiskolában az alap-szervezetek érdeklődési alapon lettek létrehozva;
- KISZ-csoport nem lett szervezve a Gépipari Szakközépiskolában és a Rózsa Ferenc Szakközépiskolában;
- a KISZ-csoportok nem az osztályra épülnek a Tömörkény gimnáziumban és a Vasútforgalmi Szakközépiskolában;
- a KISZ-tagoknak /összesítve/ csak 34,35 %-a érdeklődési körű tag.

IRODALOMJEGYZÉK

- 1./ V. Nevelésügyi Kongresszus I.
Budapest, 1971. 72. p.
- 2./ i. m. 69. p.
- 3./ Az állami oktatás helyzete és feladatai
Kossuth Könyvkiadó, 1972. 45-46. p.
- 4./ Dr. Ágoston György: Az ifjúsági szervezetek munkája az általános iskolában
Tankönyvkiadó, Bp. 1970. 3-67. p.
- 5./ Dobos László: Nevelőmunka középiskolás ifjúsági szervezetekben
Megj.: Nevelésügyünk husz éve 1945-1964. c. kötetben, Tankönyvkiadó, Bp. 1965. 233-270. p.
- 6./ KISZ ABC dolgozó fiataloknak
Ifjúsági Lapkiadó Vállalat 1974. 16. p.
- 7./ Köznevelés, 1945/7. 19. p.
- 8./ i. m. 187. p.
- 9./ Csernik József: Az Uttörő-mozgalom a nevelőkhöz
Köznevelés, 1947. 448. p.
- 10./ i. m. 233-270. p.
- 11./ i. m. 233-270. p.
- 12./ Dr. Ágoston György: A nevelés formalizmusának veszélye iskoláink nevelőmunkájában és az ifjúsági mozgalom szerepe ennek leküzdésében
Pedagógiai Szemle, 1952/1-2. 129-141. p.
- 13./ Kiss Béla: A közösségi nevelés és az uttörőmozgalom
Pedagógiai Szemle, 1961/12. 1096. p.

- 14./ Darvas József: Szilárdítsuk meg a fegyelmet és a rendet
iskoláink egész területén
Köznevelés, 1951/3. 83. p.
- 15./ Köznevelés, 1951/3. 86-87. p.
- 16./ Dobos László: A DISZ II. kongresszusának néhány pedagó-
giai tanulsága
Köznevelés, 1955/4. 372. p.
- 17./ Kőböl József: A DISZ munkájának néhány problémája
Társadalmi Szemle, 1955/7-8. 59.p.
- 18./ i. m. 140. p.
- 19./ A DISZ KV Középiskolai Ifjúsági Osztálya: Több önálló-
ságot a középiskolai DISZ-szervezeteknek!
Köznevelés, 1956. 410. p.
- 20./ Várhegyi György: Ifjúságunk szocialista neveléséről
Társadalmi Szemle, 1954/6. 73. p.
- 21./ Dr. Agoston György: Az ifjúsági szervezetek fejlődése
és jelentősége
Köznevelés, 1955/2. 155. p.
- 22./ Juhász Béla: Az ifjúság fegyelmi állapotának megoldásra
váró kérdései
Pedagógiai Szemle, 1955/1. 88-89. p.
- 23./ i. m. 88-89. p.
- 24./ Rozsnyai Istvánné: Az iskolai DISZ-szervezetek munkájáról
Köznevelés, 1953. 193. p.
- 25./ Gellért László: A pedagógusok és a DISZ kapcsolatáról
Köznevelés, 1953. 163. p.

- 26./ Pataki Ferenc: A szocialista nevelés és a népi kollégiumi mozgalom
Társadalmi Szemle, 1956/9. 65-69. p.
- 27./ Mindkét próbakönyv megj. a KISZ Próbakönyvek sorozatban.
Kilián György Próba 143. p.
Ifju Kommunista Próba 230. p.
- 28./ i. m. 72-73. p.
- 29./ A párt ifjúságpolitikájának néhány kérdése /Az MSZMP
Központi Bizottságának 1970. febr. 18-19-i ülése/
Kossuth Könyvkiadó, 1972. 45-46. p.
- 30./ Az MSZMP KB 1974 március 19-20-ai ülésének határozata a
közművelődés fejlesztésének feladatairól
Pártélet, 1974/4. 6-16. p.
- 31./ i. m.
- 32./ Dr. Ágoston György: Neveléstudomány
Tankönyvkiadó, Bp. 1970. 236. p.
- 33./ Nevelőmunka a középiskolában
Tankönyvkiadó, Bp. 1969. 51. p.
- 34./ A. Sz. Makarenko Neveléstudományi Művei I.
Tankönyvkiadó, Bp. 1969. 109. p.
- 35./ i. m. II. 200. p.
- 36./ i. m. I. 150. p.
- 37./ i. m. I. 159. p.
- 38./ Bara János: Az uttorőrszervezet a szocialista gyermekközösségek kialakításáért
Pedagógiai Szemle, 1961/9. 795. p.

- 39./ A Művelődésügyi Minisztérium, az Országos Pedagógiai
Intézet és a KISZ Központi Bizottsága állás-
foglalása a közösségi nevelés néhány kérdésé-
ben
Budapest, 1963. december
- 40./ Pataki Ferenc: Makarenko élete és pedagógiája
Tankönyvkiadó, Bp. 1966. 309. p.
- 41./ i. m. II. 12. p.
- 42./ Makarenko Művei V. kötet 424. p.
- 43./ Utmutató a szervezeti szabályzathoz
Kossuth Könyvkiadó, Bp. 1973. 64. p.
- 44./ Dr. Duró Lajos: A szociometriai módszerek pedagógiai-
pszichológiai alkalmazásának metodológiai
problémái
Acta Universitatis Szegediensis de Attila József
Nominatae Sectio Paedagogica et Psychologica 10.
Szeged, 1966. 37. p.
- 45./ Pataki Ferenc: A fővárosi középiskolák társas világa
Valóság, 1970/10-11. 10-22. p.
- 46./ Mérei Ferenc: Közösségek rejtett hálózata
Köszgazdasági és Jogi Kiadó, Bp. 1971.
47. i. m. 197. p.
- 48./ Vajó Péter: A középiskolai ifjúsági szervezet nevelőmun-
kája és az iskolához való viszonya
Pedagógiai Szemle, 1969/12. 1062-76. p.

Függelék: melléklet / 2 db.

Ábrák / 15 db.

Kérdőív

- 1./ Név:..... Osztály:.....
- 2./ Szabadidődben mivel foglalkozol legszívesebben? /Legalább három kedvelt időtöltésedet nevezd meg! /.....
.....
- 3./ Kik a legjobb barátaid az iskolában?
Név:..... osztály:.....
a./.....
b./.....
c./.....
- 4./ Kiket tartasz iskolatársaid közül vezetésre, irányításra legalkalmasabbnak?
Név:..... osztály:.....
a./.....
b./.....
c./.....
Azért, mert.....
.....
- 5./ Hol nyilvánítasz leggyakrabban véleményt? /KISZ-alapszervezetben, osztályodban, kollégiumban, barátaid között, családi körben stb./
a./ politikai kérdésekről :.....
b./ tanulmányi problémákról :.....
c./ fegyelmi ügyekről :.....
/A megfelelő válaszokat írd be! /
- 6./ Tanulmányi problémád esetén iskolatársaid közül kiktől kérnél elsősorban segítséget?
Név:..... osztály:.....
a./.....
b./.....
c./.....
- 7./ Megítélésed szerint Téged ki ismer legjobban tanáraid közül?
.....

8./ Megítélésed szerint mennyire ismered alapszervezeteid tagjait?

-nagyon jól ismered őket

-jól ismered őket

-közepesen ismered őket

-alig ismered őket

-nem ismered őket

/A megfelelő választ húzd alá!/
.....

9./ Megítélésed szerint Téged mennyire ismernek alapszervezeted tagjai?

-nagyon jól ismernek

-jól ismernek

-közepesen ismernek

-alig ismernek

-nem ismernek

Indokold meg válaszodat!.....
.....
.....

10./ Milyen rendezvények voltak ebben a tanévben osztályodban, amelyekre szívesen gondolsz vissza?
.....
.....

11./ Milyen KISZ-alapszervezeti rendezvények voltak ebben a tanévben, amelyekre szívesen gondolsz vissza?
.....
.....

12./ Milyen közösségi megbízatásod -volt eddig a KISZ-ben:....
.....
-van jelenleg a KISZ-ben:..
.....

13./ Véleményed szerint hogyan lehetne még tartalmasabbá tenni KISZ-alapszervezeted munkáját?
.....
.....

2. sz. Melléklet

1./ Iskola neve:.....

2./ Tanulók létszáma:.....

3./ KISZ-tagok létszáma:..... Ebből I. oszt.:.....

II. oszt.:.....

III. oszt.:.....

IV. oszt.:.....

4./ KISZ-alapszervezetek száma:.....

Nevük:

létszámuk:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5./ Érdeklődési körök száma:.....

Jellegük:

létszámuk:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

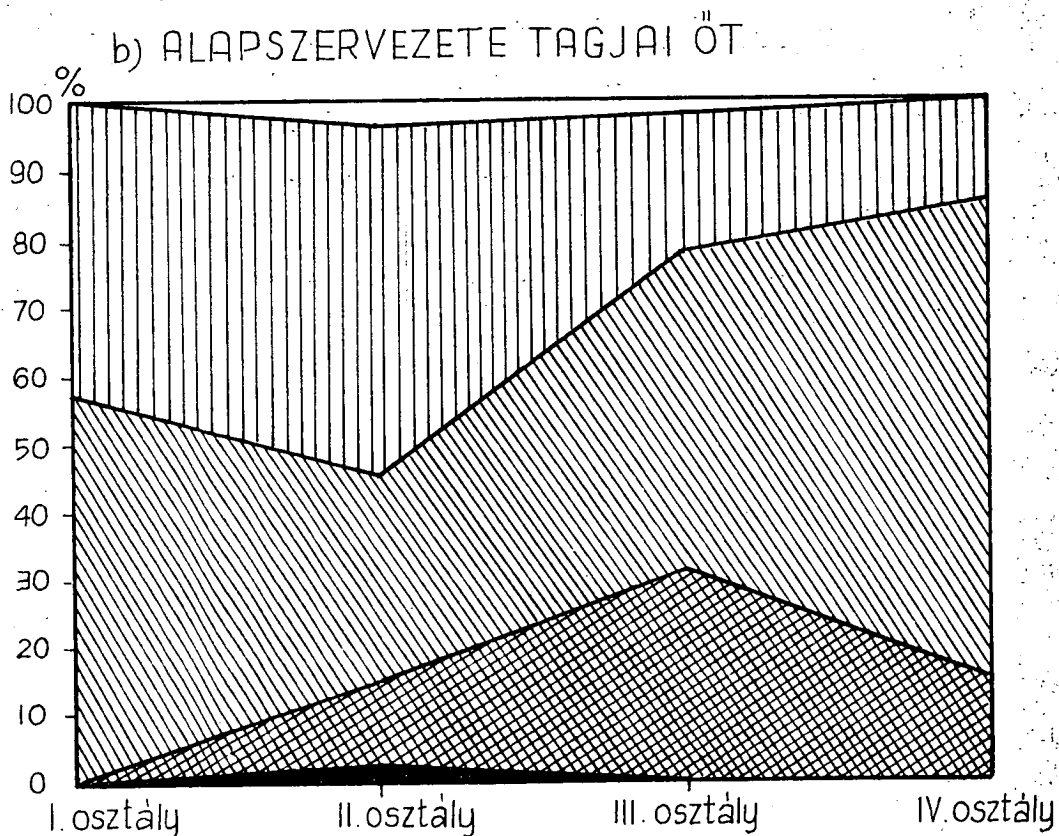
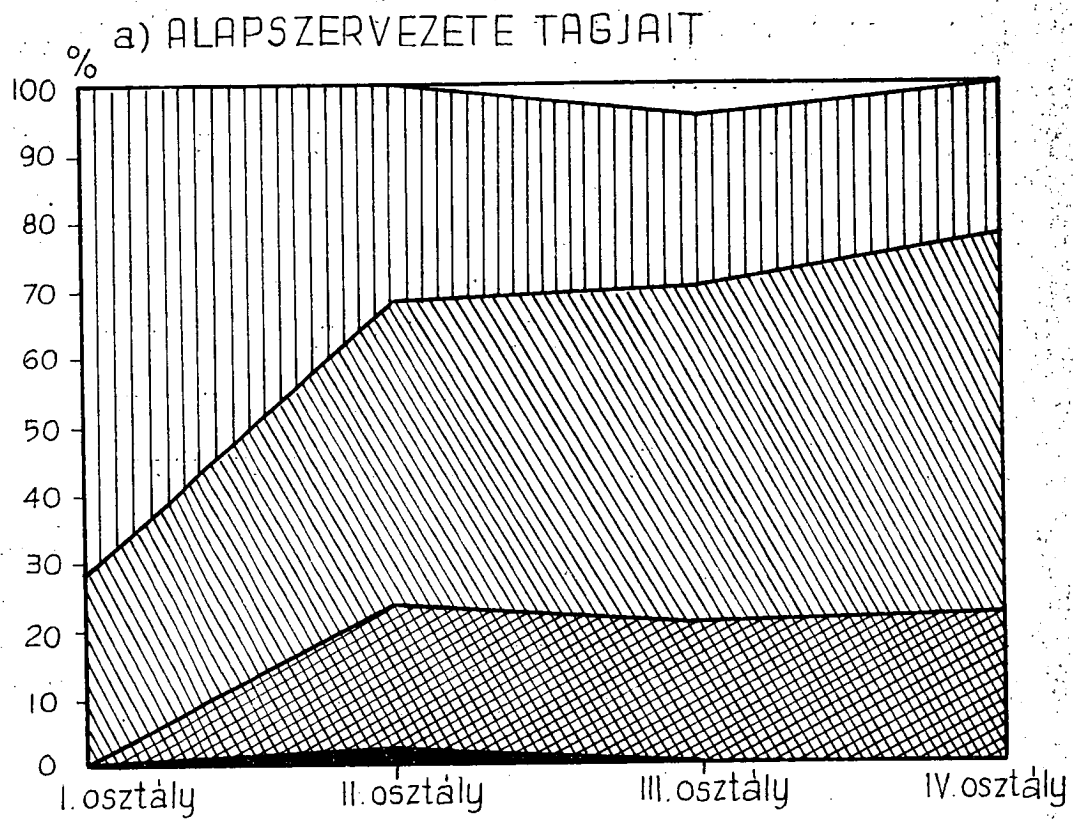
6./ Az osztályok és a KISZ-alapszervezetek közötti kapcsolat-
tartás módja:

7./ Tapasztalatai szerint melyek az új szervezeti rendszer
előnyei?

8./ Milyen problémák merültek fel a vegyeséletkorú KISZ-alap-
szervezetekkel kapcsolatban?

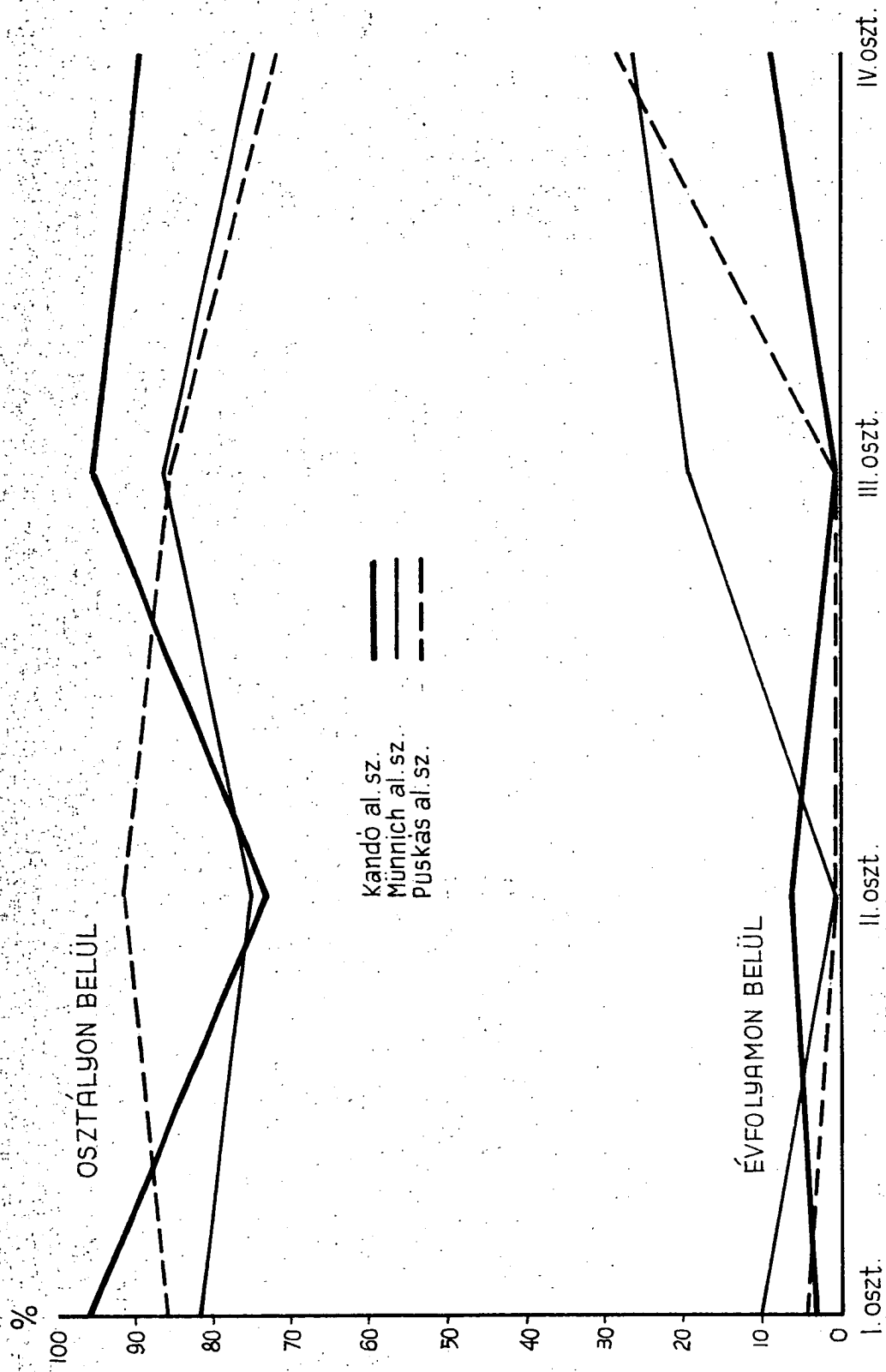
9./ Véleménye szerint hogyan lehetne még jobbra tenni az iskolai
KISZ-munkát?

VASÚTFORGALMI SZAKKÖZÉPISKOLA „ALAPSZERVEZETI TAGOK ISMERETSÉGE”

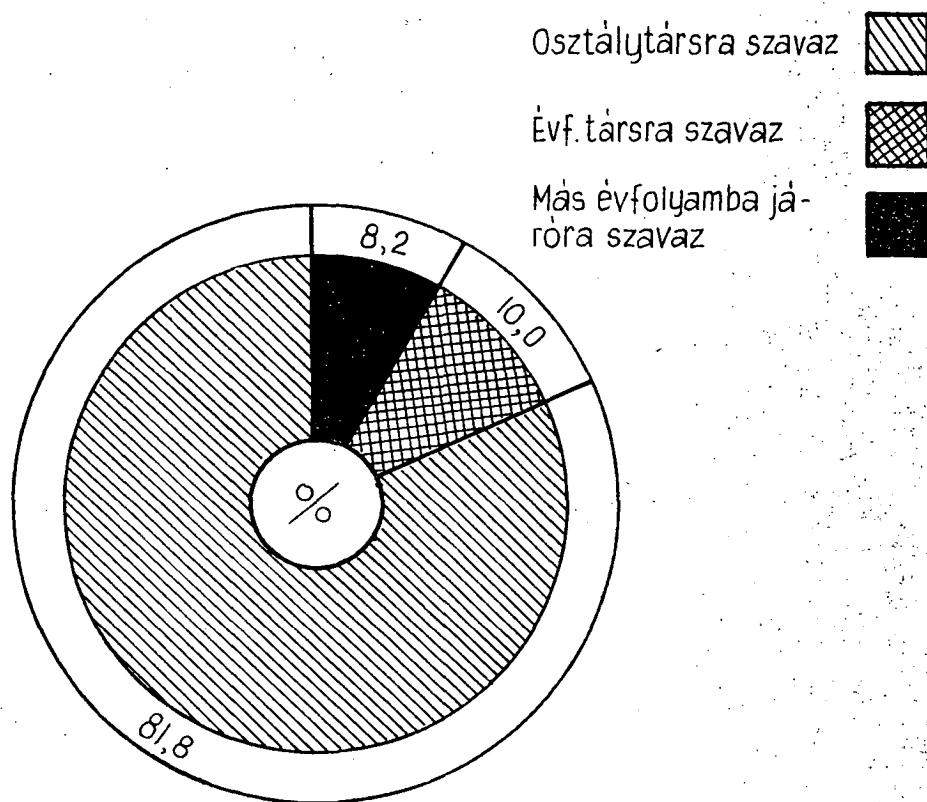

nagyon jól ismeri(k)
 jól ismeri(k)
 közepesen ismeri(k)
 többé-kevésbé ismeri(k)
 nem ismeri(k)

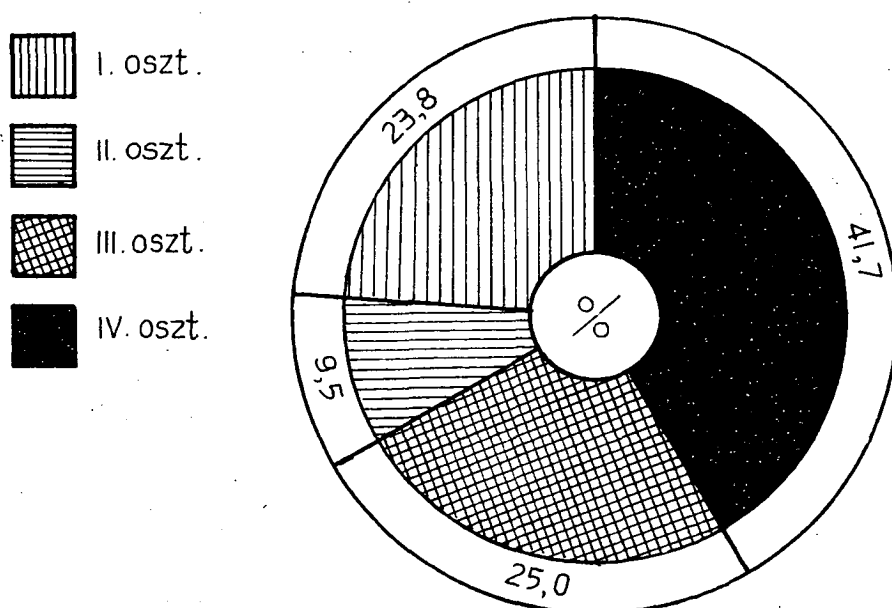
A DÉRI M. GÉPIPARI SZAKHÖZÉPISKOLA TÁRSVÁLASZTÁSI GYAKORISÁG MEG-
OSZLÁSA OSZTÁLYON ÉS ÉVFOLYAMON BELÜL

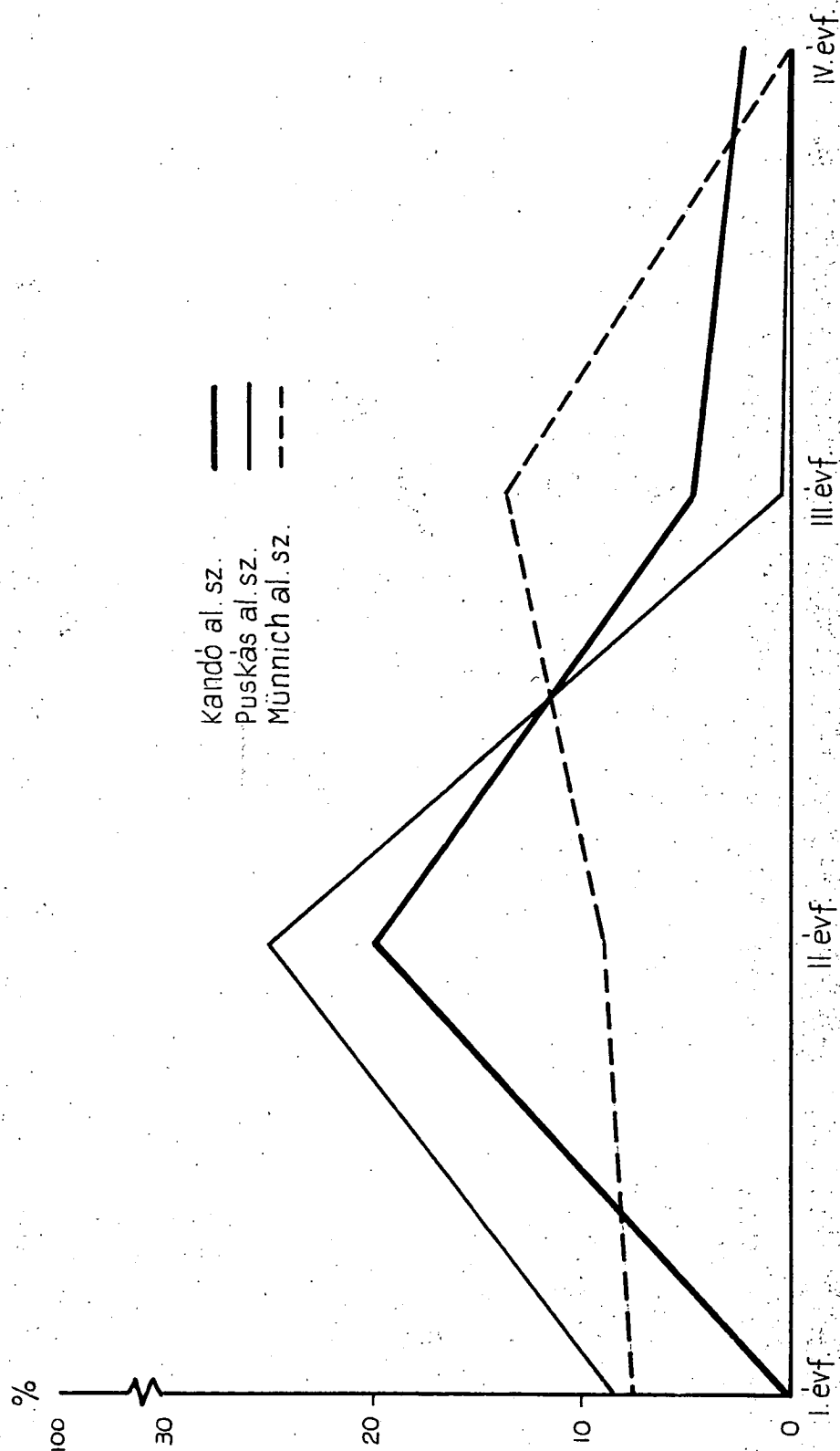
A DÉRI M. GÉPIPARI SZAKKÖZÉPISKOLA TÁRSVÁLASZTÁSI
GYAKORISÁG MEGOSZTLÁSA 100 VIZSGÁLATI SZEMÉLY
251 VÁLASZTÁSA ALAPJÁN

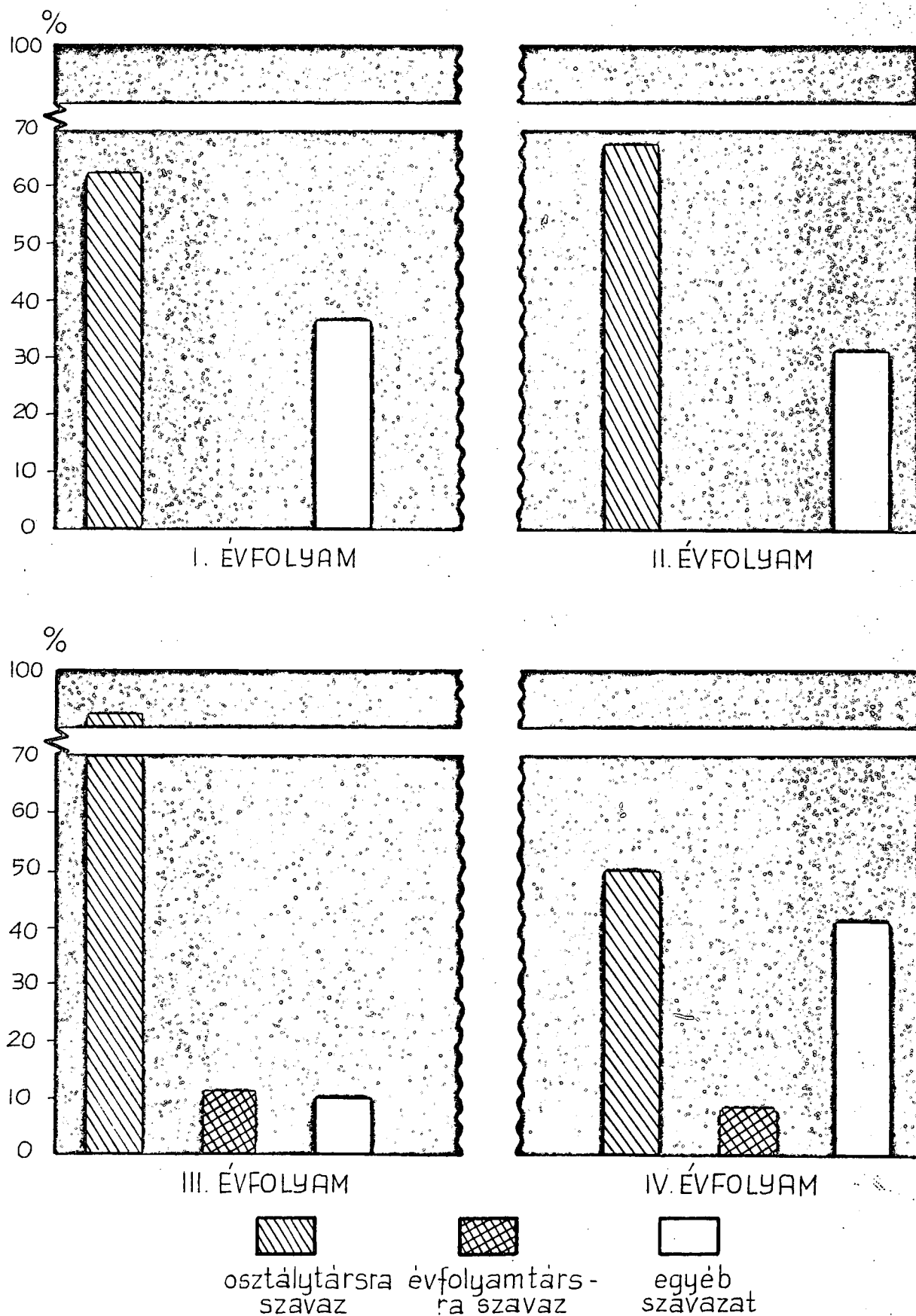
AZONOS KISZ ALAPSZERVEZETBEN LEVŐ TÁRSRA SZAVAZ

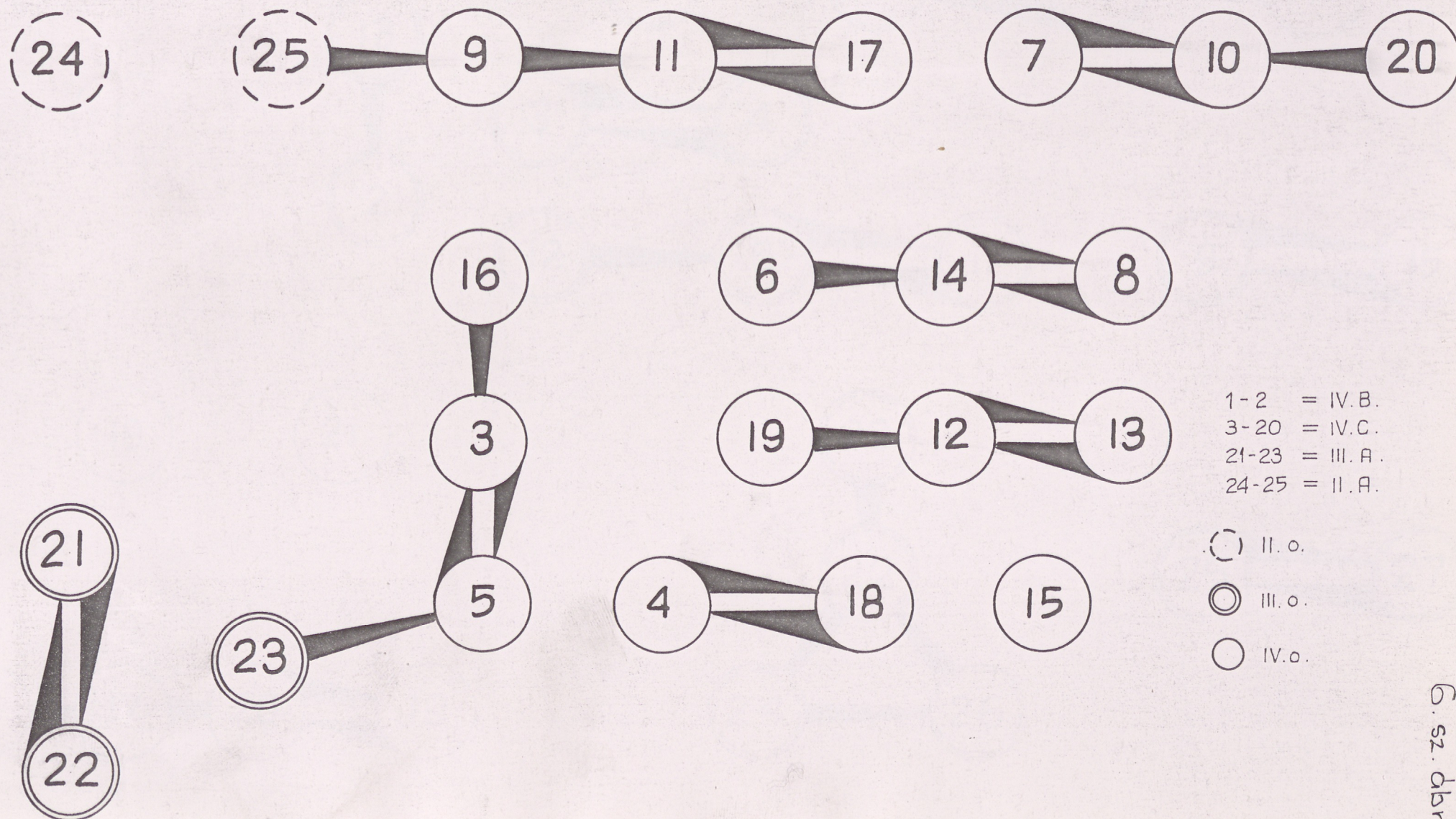
A DÉRI M. GÉPIPARI SZAKKÖZÉPISKOLA TÁRSVÁLASZTÁSI GYAKORISÁG MEG-
OSZLÁSA ÉVFOLYAMOK KÖZÖTT

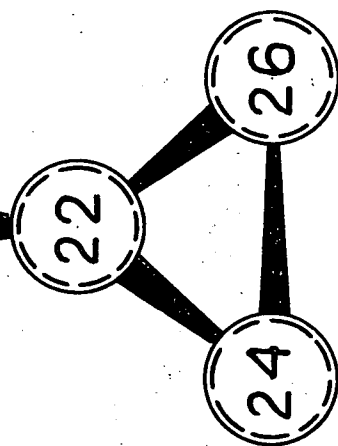
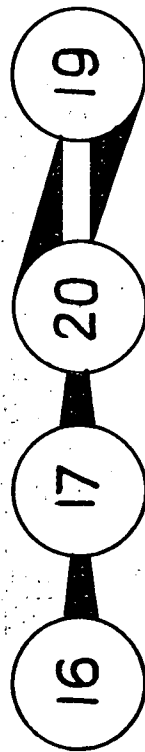
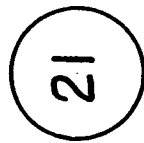
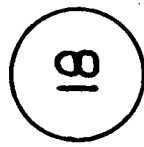
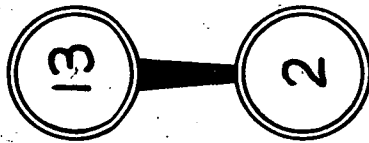
DÉRI M. GÉPIPARI SZAKKÖZÉPISKOLA
 „VEZETŐI FELADATRA TÖRTÉNŐ VÁLASZTÁS ÉVFOLYAMONKÉNTI MEGOSZTLÁSA”

PABLÓ NERUDA ALAPSZ., „ELSŐDLEGES BARÁT”

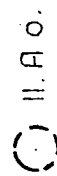

KÖRÖS ALAPSZ. „ELSŐDLEGES BARÁT”

1 = II.A
2-15 = II.o.
16-20 = III.A
21 = III.C
22-27 = IV.C

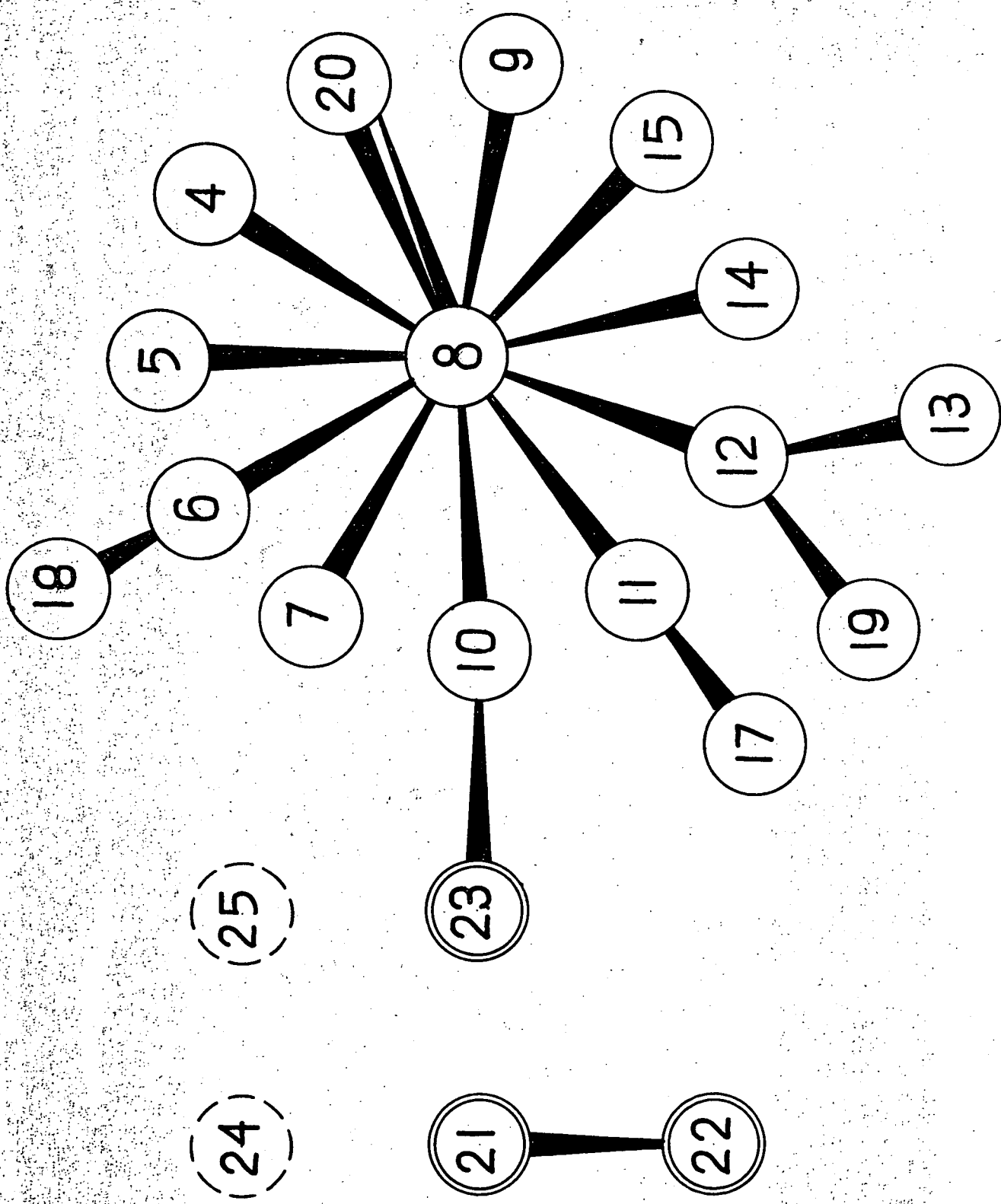
7. sz. ábra

II. A.o.

III.o.

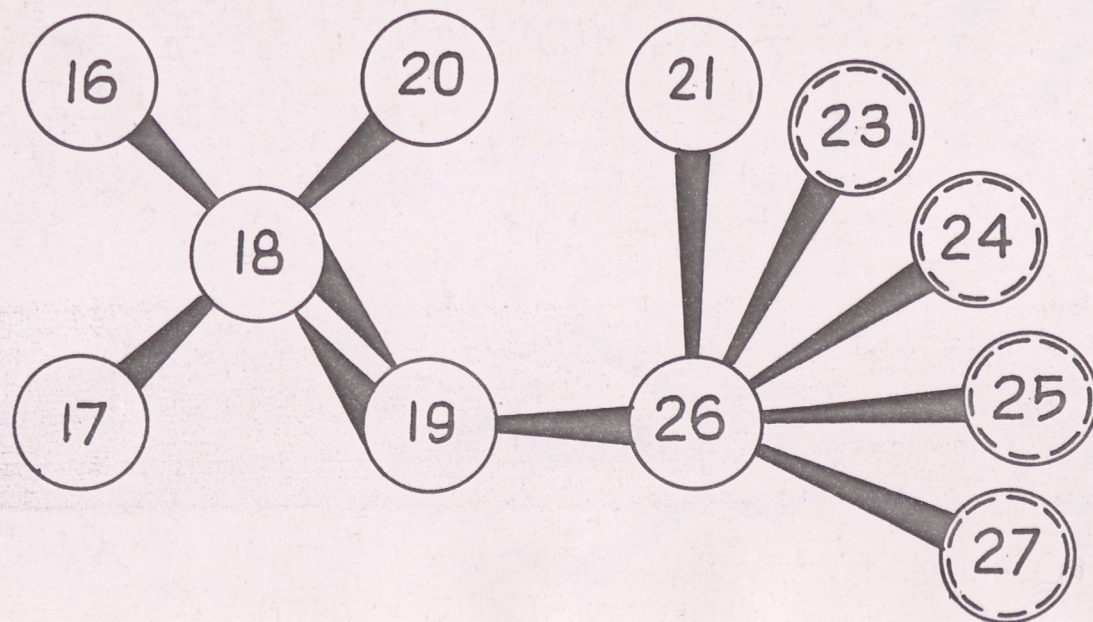
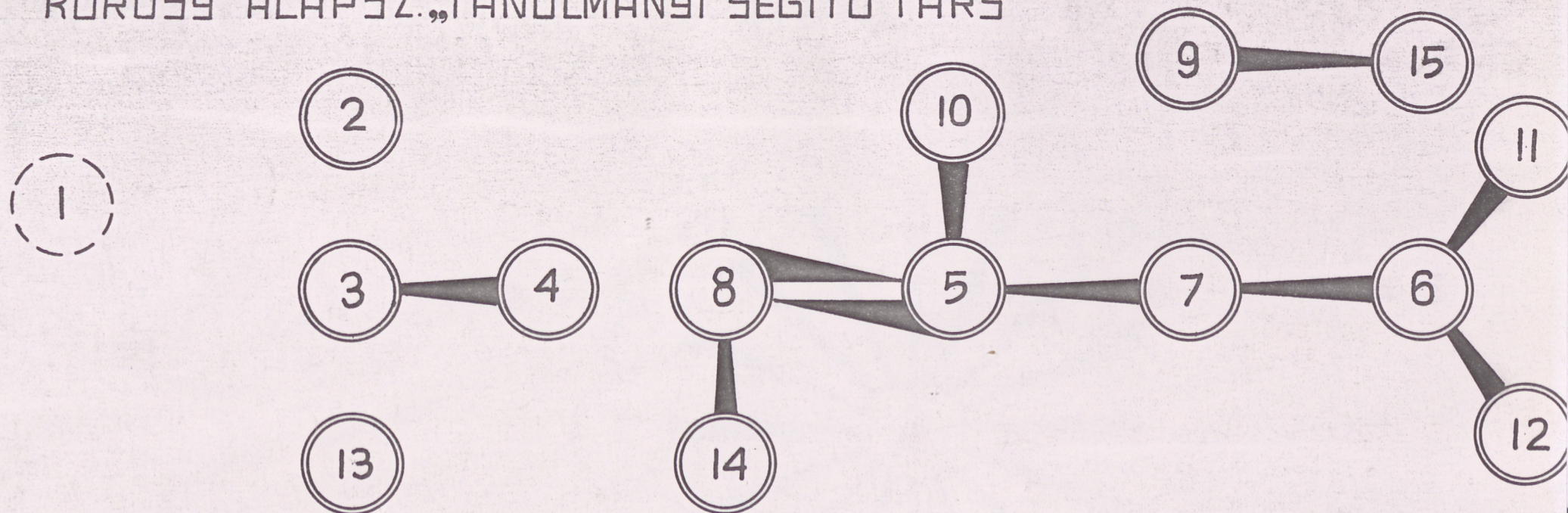
IV.o.

1-2 = IV.B.
3-20 = IV.A.
21-23 = III.A.
24-25 = II.A.

○ II.o.
⊙ III.o.
○ IV.o.

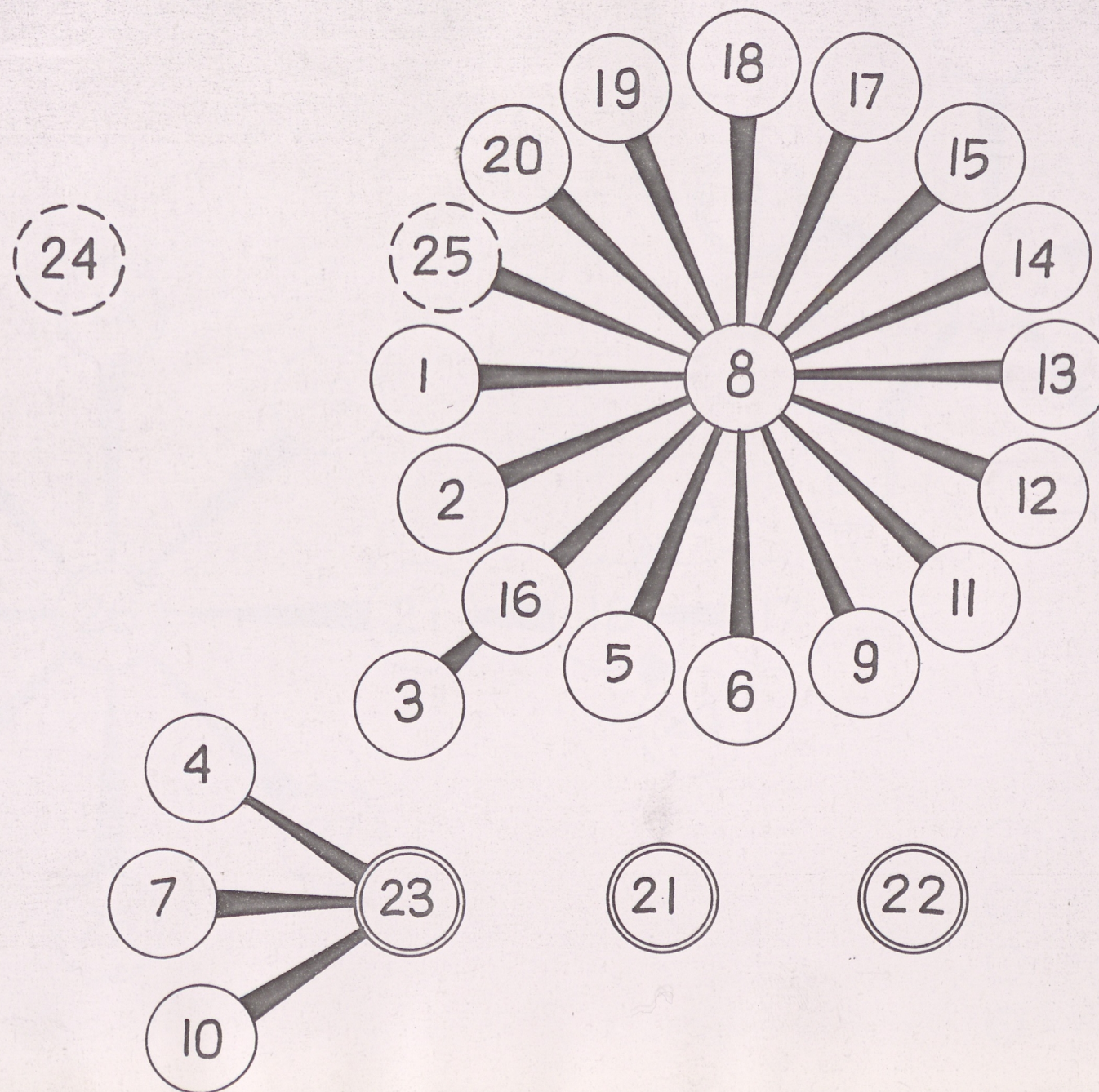
KÖRÖSY ALAPSZ. „TANULMÁNYI SEGÍTŐ TÁRS”

1 = II. A
 2-15 = II. o.
 16-20 = III. A
 21 = III. C
 22-27 = IV. C

○ II. A. o.
 ○ II. o.
 ○ III. o.
 ○ IV. o.

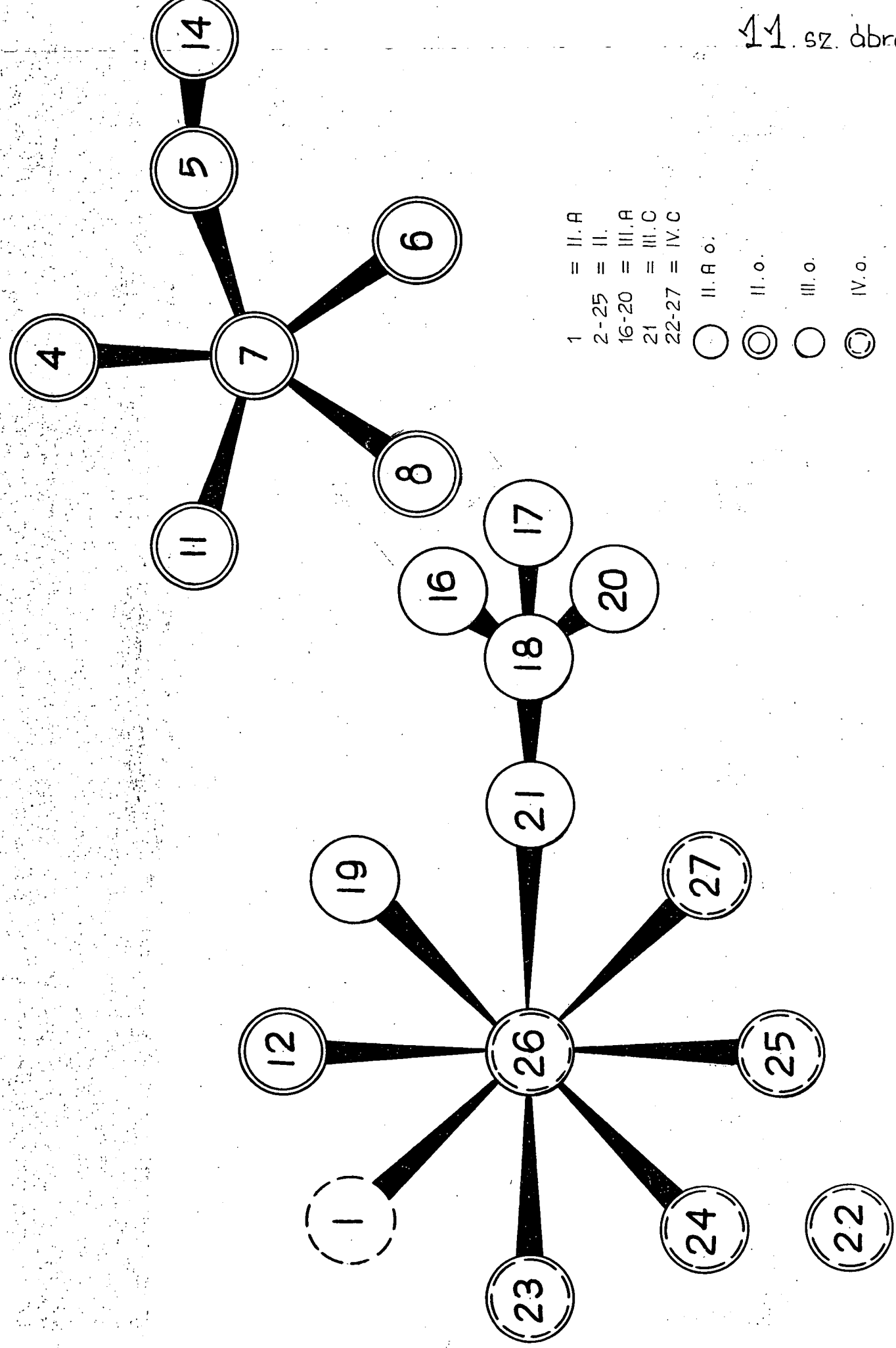
PABLÓ NERUDA ALAPSZ., LEGJOBB VEZETŐ MEGNEVEZÉSE”

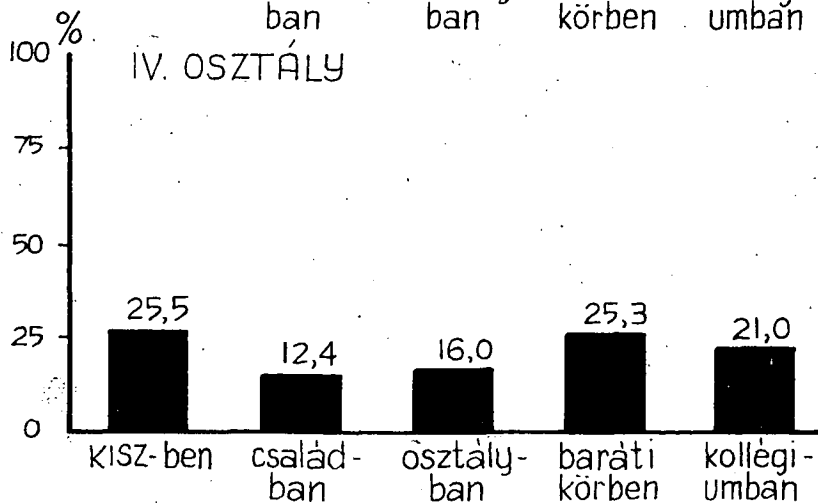
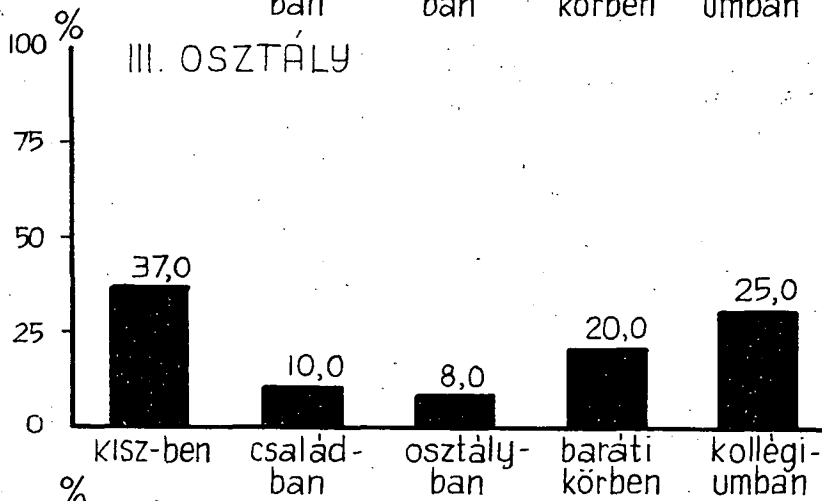
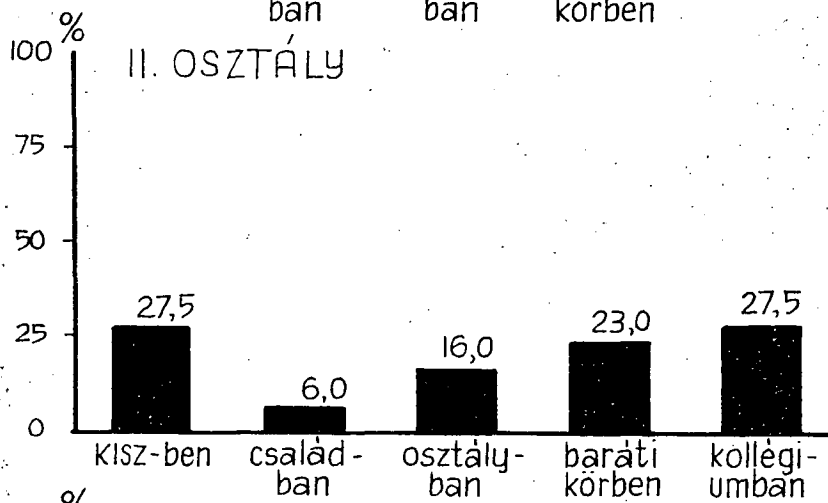
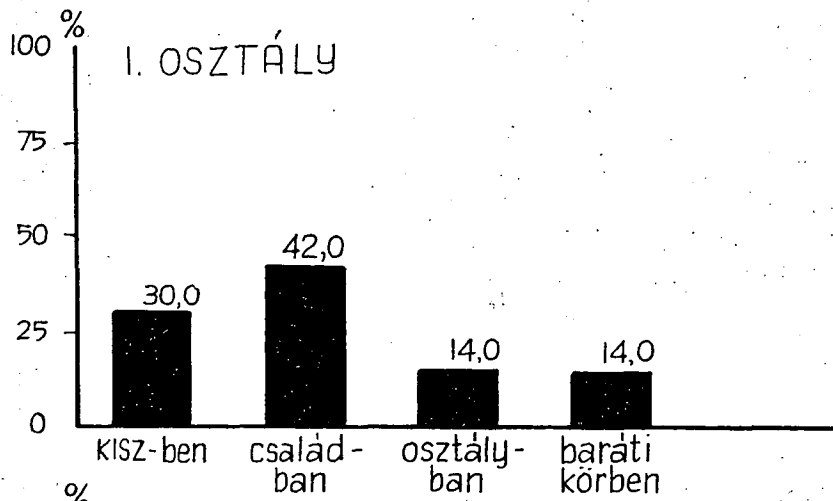
„KÖRÖSY ALAPSZ.: VEZETŐNEK VÁLASZTOTTAK”

1 = II. A
 2-25 = II.
 16-20 = III. A
 21 = III. C
 22-27 = IV. C

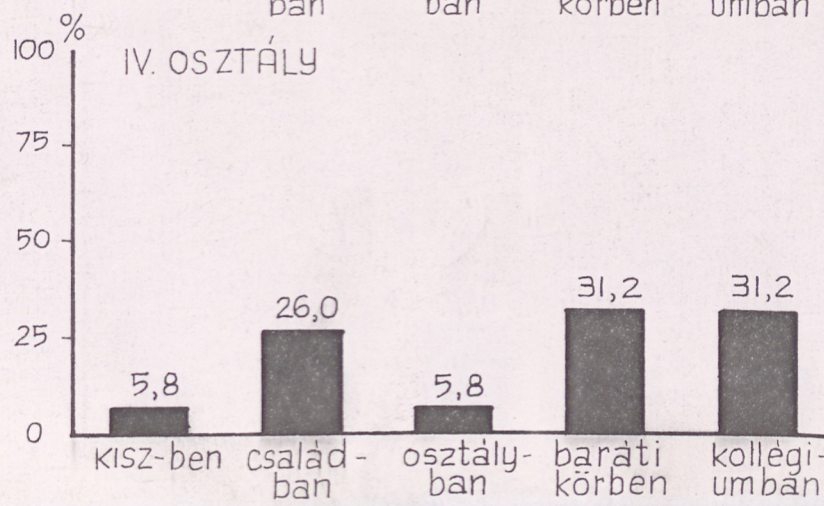
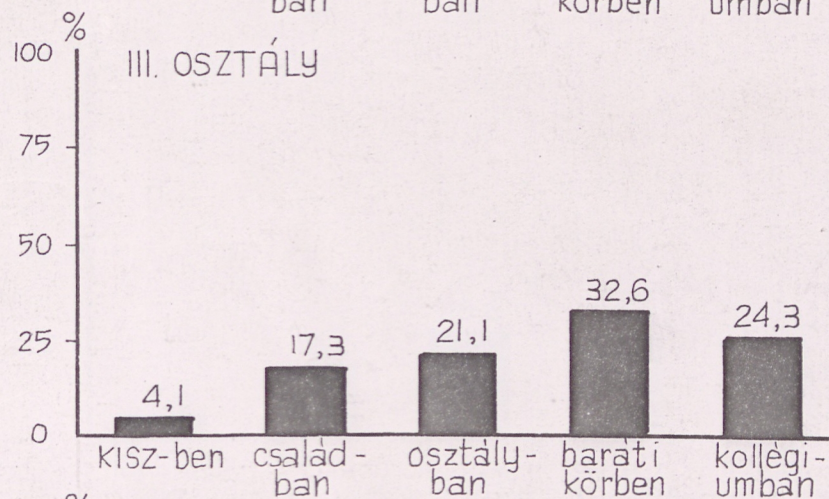
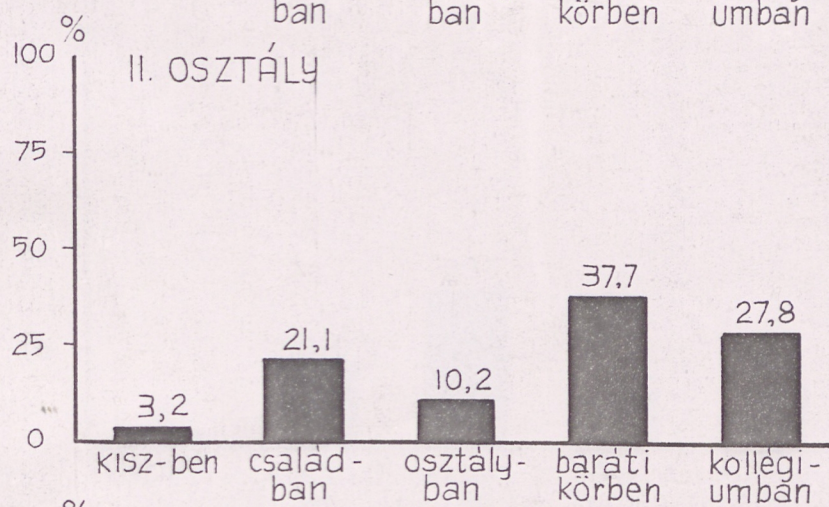
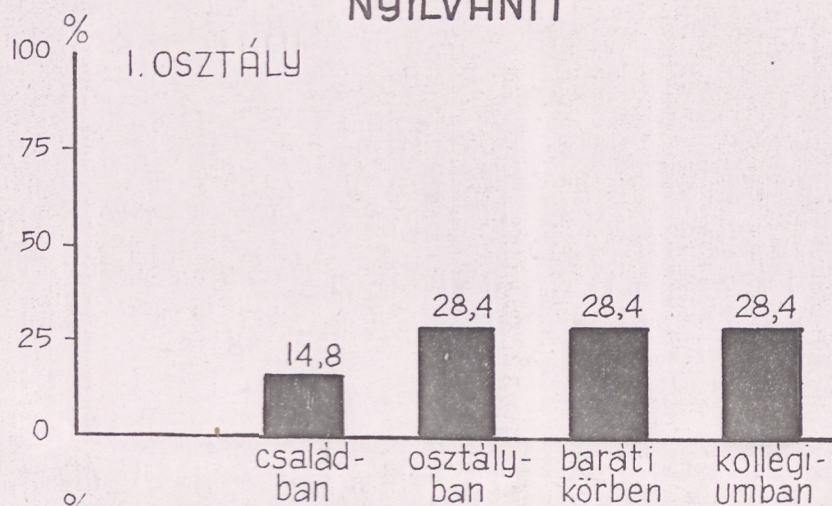
○ II. A o.
 ○ II. o.
 ○ III. o.
 ○ IV. o.

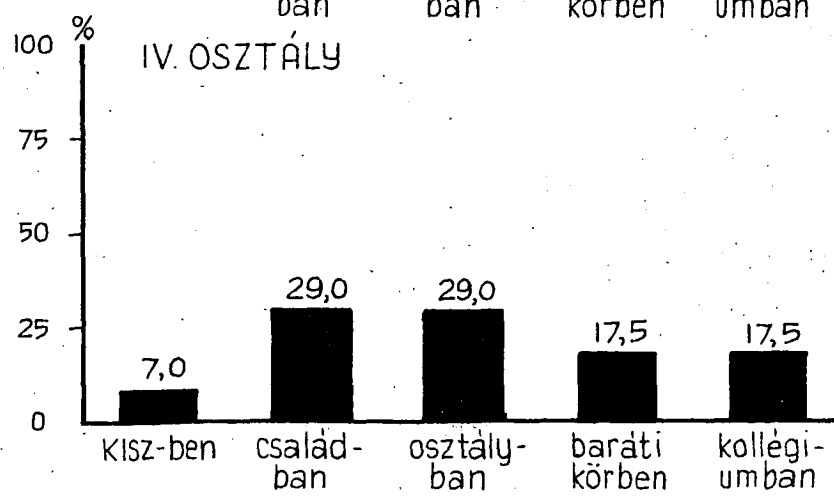
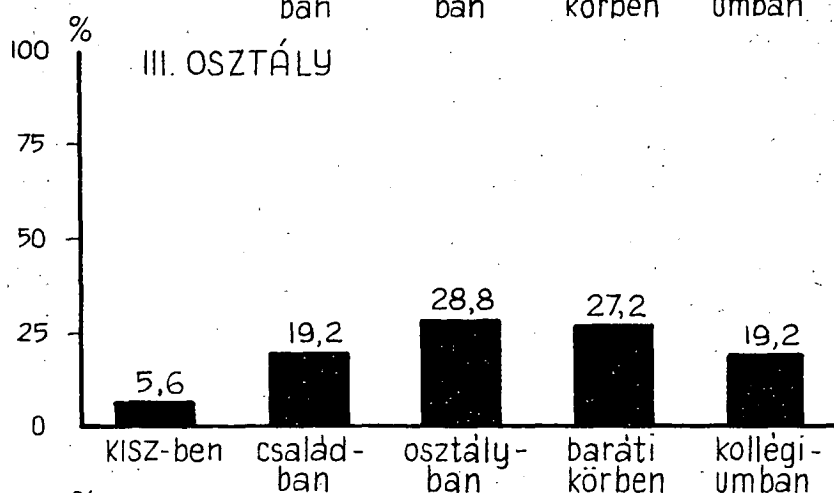
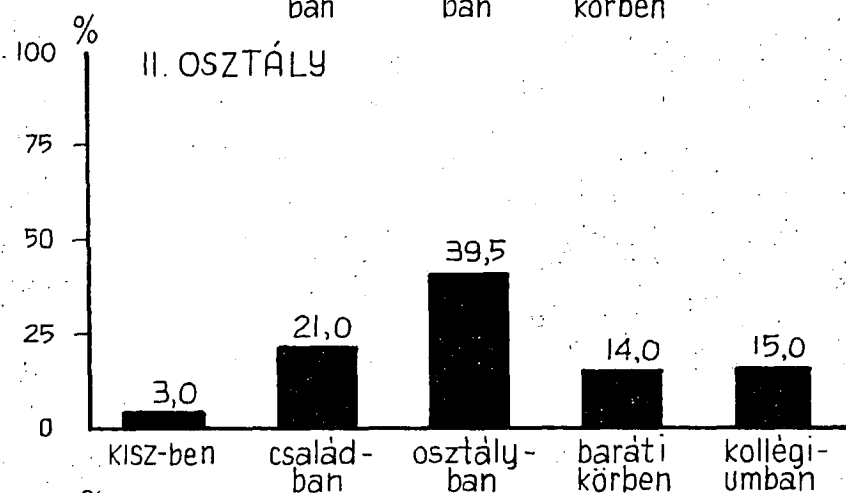
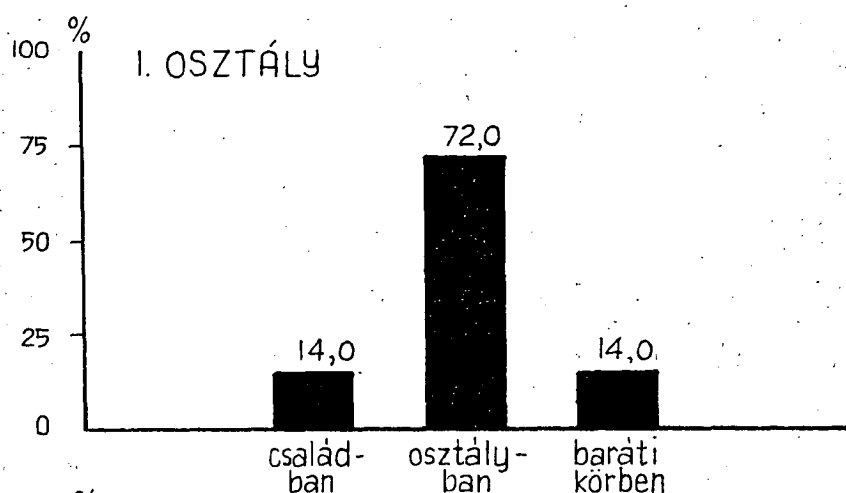
VASÚTFORGALMI SZAKKÖZÉPISKOLA „A POLITIKAI ESEMÉNYEKRŐL VÉLEMÉNYT NYILVÁNÍT”

VASÚTFORGALMI SZAKKÖZÉPISKOLA
„FEGYELMI ÜGYEKSEL KAPCSOLATBAN VÉLEMÉNYT
NYILVÁNÍT ”

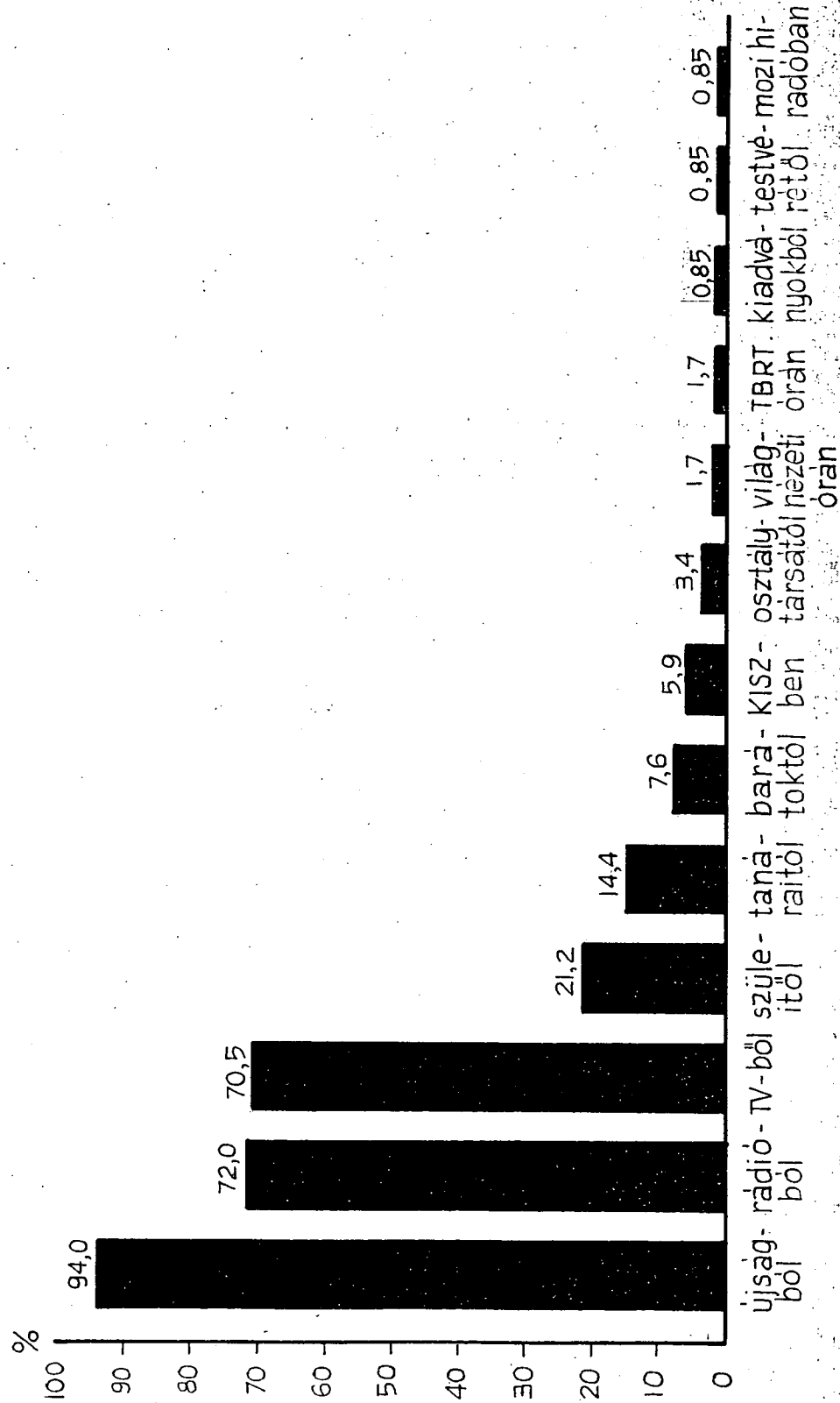

VASÚTFORGALMI SZAKKÖZÉPISKOLA
„TANULMÁNYI KÉRDÉSEKRŐL VÉLEMÉNYT NYILVÁNÍT”

DÉRI M. GÉPIPARI SZAKKÖZÉPISKOLA

„A KÖZÉLETI ESEMÉNYEKRŐL ÉRTESÜLÉST SZEREZ”

15-65/1977.ksz.

Tárgy: Kékes Szabó Mihály
doktori szigorlata.
Melléklet: 1 db disszertáció

Dr. Ágoston György elvtársnak
tszv. egyetemi tanár

H e l y b e n

Professzor Elvtárs!

Mellékelve Kékes Szabó Mihály: A vegyeséletkorú középiskolai
KISZ-szervezetek kialakítása és közösségi életének néhány kérdése

című doktori értekezését tisztelettel felkérem, hogy azt megbírálni
szíveskedjék. Legyen szabad Professzor Elvtárs szíves figyelmét fel-
hívnom tanácsülésünk ama határozatára, amely a bírálat elkészítésének
és benyújtásának legkésőbbi határidejét a kézhezvételtől számított
harmadik hónap utolsó napjában állapította meg.

A mellékelt értekezést a bírálat elkészítése után szíveskedjék átadni
tanszéke könyvtárosának leltárba vétel és a könyvtárban való elhelye-
zése céljából.

Szeged, 1977.márc.11.

C. Duró Lajos

dékan

A kiadmány hiteles:

Dr. Ágoston György

előadó

Kapták: Dr. Ágoston György prof.
Dr. Duró Lajos tszv. docens társbíró

tanszéki könyvtáros

tanszéki könyvtáros